

SUOMEN MAATALOUS
1992

Lauri Kettunen

Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos
Luutnantintie 13
00410 HELSINKI

Postiosoite: PL 3, 00411 HELSINKI

puh. 90-504 471
telefax 90-563 1164

Tutkimuslaitoksen johtaja
prof. Jouko Sirén

Maatilatalouden osasto
Osastonjohtaja
prof. Jouko Sirén

tutkijat:

Anna-Maija Heikkilä
Maija Puurunen
Ossi Ala-Mantila
Laura Alastalo
Tellervo Hassinen
Mari Nuutila
Kyösti Pietola

Markkinatutkimusosasto
Osastonjohtaja
prof. Lauri Kettunen

tutkijat:

John Sumelius
Jyrki Aakkula
Marja Hokkanen
Juha Marttila
Jyrki Niemi
Reijo Pirttijärvi

Kannattavuustutkimustoimisto
Toimistonjohtaja
MMK Juhani Ikonen

tutkijat:

Seppo Holmström
Olli Rantala
Leena Riepponen

JULKAISUJA 70

**SUOMEN MAATALOUS
VUONNA 1992**

LAURI KETTUNEN

MAATALOUDEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS
AGRICULTURAL ECONOMICS RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH PUBLICATIONS 70

Abstract. Finnish agriculture in 1992

Agriculture was affected by a quite severe crop failure in 1992 due to the drought in the early part of the summer. Hectarage yields were on average 20% smaller than the long-run trend value. In particular, grain production in Southern Finland suffered greatest from drought.

Overproduction of grain was reduced through mandatory fallowing. Farmers had to leave fallow 15% of their arable land area in order to receive the hectarage subsidy for their whole area. A special compensation was paid if the area left fallow exceeded the minimum, which raised the premium fallowing to about 500,000 hectares, i.e. 18% of the total arable land area. Consequently, this measure had a great impact on the total grain crop.

Barley was especially affected by the crop failure: the hectarage yield of barley was 10% smaller than in normal years. The yield of oats was also clearly below normal.

Milk production decreased 100 mill. liters, i.e. 3 %, as a result of the contracts to reduce milk production. However, the self-sufficiency is still clearly over 100% with respect to both liquid milk and, in particular, fat. Beef production decreased by 6% and pork production by 1%.

The farm income settlement was made according to the Farm Income Act. Target prices were not raised at all but the subsidies were increased by FIM 298 mill.

In 1992 agricultural income decreased by about 12%. This was caused, in the first place, by the decrease in grain production, but the reduction of milk production also lowered farmers' incomes. Marketing charges also reduced farmers' income a great deal. Producer prices decreased slightly, but support rose correspondingly. Increases in the prices of production inputs remained small.

Agriculture has attempted to explain the impact of integration on the farmer throughout the year. However, the Government has appealed to all sectors to unite and achieve a favorable outcome in the negotiations on integration. Agriculture was also concerned about the GATT negotiations, which seemed to lead to a decrease in agricultural support.

Index words: Finland, agriculture, production, price, income, policy

---

Esipuhe

Tämä julkaisu antaa yleiskuvan Suomen maatalouden ja maatalouspolitiikan kehityksestä vuonna 1992. Se sisältää ennakkotietoja tuotannosta, kulutuksesta, hinnoista ja viljelijöiden tuloista. Koska arviot on tehty juuri vuoden päätyttyä, tilastoihin liittyy vielä monia virhemahdollisuuksia. Viralliset tilastot tarkentuvat kuukausi kuukaudelta, jolloin muutokset ovat hyvin todennäköisiä. Toivon kuitenkin, että tilastotiedoista on julkaisun lukijoille hyötyä.

Julkaisu sisältää myös perustietoja maataloudesta ja aikasarjoja tuotannon ja hintojen kehityksestä pitemmältä aikaväliltä. Samoin siinä on lyhyt esittely maatalouspolitiikan yleislinjoista ja selostus tärkeimmistä maatalouspoliittisista toimenpiteistä vuonna 1992. Osa tilastotiedoista on tässäkin osassa ennakkolaisia.

Tämä katsaus on ilmestynyt jo useana vuonna, joten siinä on pakostakin aikaisemman toistoa. Sitä on vaikea välttää, koska julkaisu pyrkii olemaan lyhyt johdatus Suomen maatalouteen. Olen jättänyt sen tähden osan tekstistä ennalleen. Tilastotiedot olen kuitenkin pyrki-

nyt saattamaan ajantasalle niin paljon kuin mahdollista.

Olen saanut monenlaista apua tutkimuslaitokseni henkilökunnalta tämän julkaisun valmistuksessa. Haluan kiittää siitä erityisesti Jaana Ahlstedtiä, Ossi Ala-Mantilaa, Helena Jokista, Mari Nuutilaa ja Reijo Pirttijärveä. Kiitän myös Jaana Kolaa, joka on kääntänyt julkaisun englanninkielelle ja Eric Simsiä, joka on auttanut minua englanninkielisen julkaisun toimittamisessa.

Mahdolliset virheet ja puutteet ovat tekijän vastuulla. Samoin tässä esitetyt arviot ja kannanotot ovat tekijän omia, eivätkä välttämättä edusta tutkimuslaitoksen tai maan virallisen maatalouspolitiikan harjoittajien kantaa.

Julkaisu ilmestyy englanninkielisenä tutkimuslaitoksen julkaisuja sarjassa no. 70a.

Helsingissä tammikuun 25. päivänä 1993

Lauri Kettunen

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
I Yleiskuva Suomen maataloudesta	5
1. Maatalous ja kansantalous	5
1.1. Bruttokansantuote ja investoinnit	5
1.2. Taloudellinen tilanne	6
2. Suomalainen maatalo	8
3. Sivuelinkeinot	10
II Tuotanto, hinnat ja maataloustulo	12
4. Kasvinviljelytuotanto	12
4.1. Sääolot	12
4.2. Pinta-alat ja sadot	12
5. Kotieläintuotanto	15
6. Kulutus	17
7. Ulkomaankauppa	18
8. Hintaratkaisut	19
8.1. Kevään 1992 hintaratkaisu	21
8.2. Syksyn hintaratkaisu	24
8.3. Tuottajahinnat	24
8.4. Vähittäishinnat	25
9. Tulokehitys maataloudessa	26
9.1. Tulolähteet	26
9.2. Maataloustulo vuonna 1992	26
9.3. Verotus	27
III Maatalouspolitiikkaa	29
10. Maatalouspolitiikan peruslinjat	29
10.1. Maatalouspolitiikan tavoitteet	29
10.2. Muita tavoitteita	30
10.3. Maatalouspolitiikan hoito	31
10.4. Maataloustulolaki	32
10.5. Maatalouden ympäristökysymykset	32
11. Integraatio	33
12. Tuotantopolitiikkaa	36
12.1. Tuotantotavoitteet	36
12.2. Tuotantokattojen ylitykset	36
12.3. Tuotannon rajoittamistoimet	37
12.4. Maataloustuotannon vähentämissopimukset	38
12.5. Kesannointi	40
12.6. Vientikustannusmaksut	41
12.7. Maidon kaksihintajärjestelmä	42
12.8. Kananmunantuotannon kaksihintajärjestelmä	43
12.9. Perustamislupajärjestelmä	43
12.10. Tuotannon tukeminen	43
13. Maatalouden tuki	44
13.1. Tuki yleensä	44
13.2. Hintapoliittinen tuki	45
14. Rakennetuki	46
15. Sosiaalipolitiikkaa	47
IV Yhteenveto	49
Liitteet	51

I

YLEISKUVA SUOMEN MAATALOUDESTA

1. Maatalous ja kansantalous

1.1. Bruttokansantuote ja investoinnit

Maatalouden osuus bruttokansantuotteesta oli 1960-luvun alussa noin 10 %, mutta 1980-luvun alkuun tultaessa se oli laskenut 4.5 %:iin ja siitä edelleen 2.8 %:iin vuonna 1991. Maataloustuotannon määrä on tosin kasvanut kyseisenä aikana noin 30 %, mutta bruttokansantuote on kasvanut huomattavasti enemmän, minkä takia maatalouden osuus on alentunut. Siihen on vaikuttanut myös maatalouden ostamien tarvikkeiden ja palvelujen lisääntyminen. Osa maatalouden jalostusarvosta on siirtynyt maatalouden ulkopuolelle.

Koko elintarvikeketjun merkitys kansantaloudessa on huomattavasti suurempi kuin mitä pelkkä maatalouden bruttokansantuoteosuus osoittaa. Maataloutta palvelevat tuotantopanos-, keräily- ja jalostussektorit nostavat huomattavasti elintarviketalouden asemaa koko kansantaloudesta. Elintarvikemenojen osuus kulutusmenoista onkin lähes viidennes.

Investoinnit maatalouteen ovat olleet melko vakaat koko 1980-luvun, mikä johtuu maatalustuotannon määrän pysymisestä lähes ennallaan. Vuosina 1989 ja 1990 investoinnit kasvoivat huomattavasti. Taloudellinen tilanne oli silloin hyvä niin maataloudessa kuin koko kansantaloudessakin. Sen jälkeen investoinnit ovat pienentyneet nopeasti. Maatalouden osuus koko kansantalouden investoinneista oli vain 3.5 % vuonna 1991.

Taulukko 1. Bruttokansantuote (tuottajahintaan) ja investoinnit koko kansantaloudessa ja maataloudessa.

Vuosi	Bruttokansantuote			Investoinnit		
	yhteensä mrd. mk	maatalous mrd. mk	%	yhteensä mrd. mk	maatalous mrd. mk	%
1982	218.82	9.39	4.3	60.99	4.29	7.0
1983	246.33	11.40	4.6	70.05	4.68	6.7
1984	275.24	12.44	4.5	73.43	4.61	6.3
1985	298.67	12.43	4.2	80.05	4.80	6.0
1986	315.90	13.05	4.1	83.51	4.59	5.5
1987	344.93	10.93	3.2	93.27	4.25	4.6
1988	384.46	11.01	2.9	111.05	4.54	4.1
1989	432.61	13.38	3.1	137.41	5.20	3.8
1990	458.66	14.69	3.2	139.03	5.21	3.7
1991	440.36	12.29	2.8	112.38	3.88	3.5

Lähde: Tilastollinen vuosikirja eri vuosilta.

Maatalous on varsin pääomavaltainen elinkeino. Yksi työpaikka maataloudessa maksaa huomattavasti enemmän kuin keskimäärin koko kansantaloudessa. Nykyaikainen maatila vaatii paljon peltoa, rakennuksia ja koneita, mutta tarjoaa työtä vain parille työntekijälle.

Maataloutta rationalisoidaan edelleen varsin voimakkaasti, mikä vaatii investointeja. Tosin integraatiotavoitteet ja yleinen maatalouden supistaminen ovat hidastaneet investointeja maatalouteen. Epävarmuus tulevaisuudesta pitää investoinnit pieninä lähi vuosinakin, vaikka integraatioon varautuminen vaatisikin voimakasta rakennemuutosta maataloudessa.

Maatalouden asemaa koko kansantaloudessa kuvaa myös työllisen työvoiman osuus, joka on noin 7 % (liitetaulukko 2). Se on siis huomattavasti suurempi kuin maatalouden bruttokansantuoteosuus. Työn tuottavuus ei ilmeisesti ole maataloudessa niin hyvä kuin muussa kansantaloudessa. On kuitenkin pidettävä mielessä maatalouden työvoiman ja työpanoksen tilastoinnin vaikeudet. Viljelijäperheen jäsenet työskentelevät usein maatalouden ulkopuolella, joten tilastot voivat osittain yliarvioida maatalouden työvoimaosuutta. Viljelijäperheiden tuloista on vain noin puolet maataloudesta saatuja tuloja. Maataloutemme on edelleen hyvin pientilavaltaista, joten suhteellisen suuri työvoimaosuus on ymmärrettävissä.

1.2. Taloudellinen tilanne

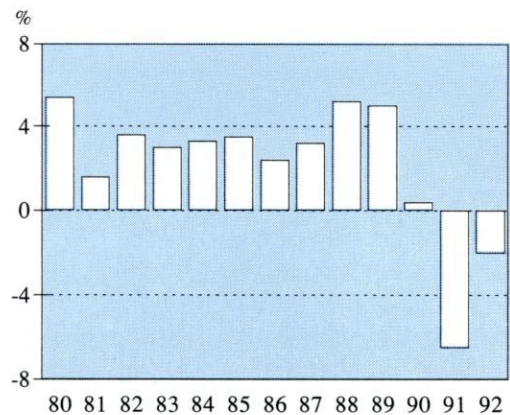
Suomi kärsi syvästä lamasta vuonna 1992. Bruttokansantuote aleni vielä noin 2 % vuonna 1992 pudottuaan 6.5 % edellisestä vuonna. Työttömyys oli 13 %, valtiontalouden alijäämä 40 mrd. mk ja yritysten konkurssit jokapäiväisiä uutisia. Markka jouduttiin jättämään kellumaan syyskuussa. Talouden ennustetaan kääntyvän lievään kasvuun vuonna 1993, mutta paluu 1980-luvun hyvinvointiin tulee kestämään useita vuosia. Ulkomainen velka ja valtiontalouden alijäämä ovat suurimmat esteet nopealle nousulle.

Koko 1980-luvun Suomi oli saanut nauttia vakaasta taloudellisesta kehityksestä. Käänte-

huonompaan suuntaan tapahtui nopeasti vuonna 1990. Syitä oli monia. Suomen talouskehitys tuskin poikkeaa yleismaailmallisesta kehityksestä, jolle oli ominaista osakemarkkinoiden ylikuumeneminen (kasinotalous). Osakkeiden arvot nousivat hyvin voimakkaasti ja vetivät myös muiden omaisuusesineiden kuten asuntojen ja toimistorakennusten hinnat ylös. Oltiin jouduttu liian kauas reaalityyöelämästä ja kupla puhkesi dramaattisin seurauksin.

Suhdannevaihtelut olivat varsin vähäisiä 1980-luvulla aivan viimeisiä vuosia lukuunottamatta. Vuosikymmenen vaihe oli sitten sitäkin rajumpi. Rahamarkkinoiden vapautuminen oli ilmeisesti yksi tärkeimmistä tekijöistä, joka kiihdytti talouden ylikuumenemistä. Kulutuskysyntä kasvoi velkarahan turvin ja niin yksityiset kuin koko kansantalouskin velkaantuivat voimakkaasti.

Varallisuusesineiden arvon katteeton nousu ja sitä seurannut lasku pudottivat pohjan monen yrityksen toiminnalta ja saattoivat myös kotitaloudet ahdinkoon. Siitä seurasi työttömyyden raju kasvu, joka pienensi julkisen vallan verokertymää. Elvyttäviin toimiin ei ole ollut varaa, vaikka velkaa onkin otettu runsaasti. Julkisen sektorin kulutuksen ja investointien karsiminen on omalta osaltaan syventänyt lamaa. Tasapainon hakeminen ja liiallisen velkaantumisen

Kuvio 1. Markkinahintaisen bruttokansantuotteen volyymin kasvu, %/vuosi (vuoden 1985 hinnoin).

välttämisen on talouspolitiikan ensimmäinen tehtävä, ennen kuin talouden kasvuun voidaan päästä.

Osakkeiden arvot ovat pudonneet huippu-arvostaan noin kolmanteen osaan. Luottojen vakuudet ovat sen seurauksena romahtaneet. Pääoman hankinta ei enää onnistu yleisiltä markkinoilta. Asuntojen hinnat ovat pudonneet lähes puoleen siitä, mitä ne olivat korkeimmillaan.

Sosialismin ja sen myötä Neuvostoliiton romahtaminen vaikuttivat myös voimakkaasti Suomen ulkomaankauppaan ja talouteen. Kauppa Venäjän ja muiden uusien valtioiden kanssa on vain murto-osa 1980-luvun kaupasta. Jäljellä on vain suuret saatavat. Parhaimmillaan Neuvostoliiton osuus Suomen viennistä oli noin neljännes. Nyt vastaava osuus on vain muutama prosentti.

Yksi selitys 1980-luvun talouskasvuun ja talouden ylikuumenemiseen oli ulkomaisen lainanoton kasvu. Vaihtotaseen alijäämä kasvoi hälyttävästi, mutta siihen ei reagoitu ajoissa. Alijäämä oli 25-27 mrd. mk vuosina 1989-91 eli noin 5 % bruttokansantuotteesta. Vuonna 1992 se aleni noin 20 mrd. markkaan ja vuonna 1993 sen odotetaan painuvan jo 10 mrd. markkaan. Ulkomaisen velan hoito tulee kuitenkin jatkuvasti hidastamaan vaihtotaseen palautumista tasapainoon.

Alijäämäisyys oli seurausta vientiteollisuuden heikosta kehityksestä. Itse asiassa teollisuuden osuus koko kansantaloudesta pieni jatkuvasti 1980-luvulla. Julkinen sektori oli sen sijaan kasvanut jatkuvasti ja se imi kaiken työvoimareservin. Työvoimapula nähtiin jatkuvana pitkän aikavälin ongelmana. Se veti myös palkkoja nopeasti ylöspäin ja ulkomainen kilpailukyky heikkeni.

Yksityinen sektori velkaantui voimakkaasti 1980-luvun loppupuolella. Säästämisaste aleni vuosikymmenen alun noin 7 %:sta lähes nolnaan vuonna 1988. Yksityinen kulutuskysyntä pitikin kasvua yllä. Sitä tuki lisäksi tuloverotuksen keventäminen. Julkinen sektori paisui myös nopeasti siinä uskossa, että verokertymä on riittävä rahoittamaan kaikki uudistukset.

Vuonna 1991 säästämisaste palasi jälleen

normaalille tasolle 8 %:iin, mutta tämä muutos on merkinnyt kysynnän alenemista ja taantumman syvenemistä. Maksutaseen tasapainottamiseksi tämä on tietenkin ollut välttämätöntä, mutta laskun ovat saaneet maksaa erityisesti työttömät.

Talouden aallonpohja on ilmeisesti jo saavutettu. Tavaroiden ja palvelusten viennin määrä kasvoi vuonna 1992 noin 10 %. Vienti kääntyi kasvuun jo vuoden 1991 puolivälissä. Myönteinen kehitys tulee jatkumaan myös vuonna 1993. Vienti vetää koko kansantalouden kasvuun, jonka ennustetaan olevan 2 % vuonna 1993. Itäviennin menetykset on voitu korvata viennillä länteen. Kotimarkkinoilla kysyntä pysyy kuitenkin heikkona ja siten koko kansantalouden kasvu on hidasta.

Talouden tasapainottaminen on vaikeaa. Julkinen valta menettää verotulojaan työttömyyden takia. Kotimainen kysyntä alenee, mikä vähentää edelleen valtion verotuloja. Valtion menoja pitää vähentää, vaikka lama vaatisi pikemminkin niiden lisäämistä. Valtiontalouden alijäämä ei kuitenkaan salli voimakasta elvytystä. Toisaalta valtio ottaa hyvin runsaasti velkaa ja toimii siten lamaa torjuvasti. Monet julkisen vallan toimet vähentävät kuitenkin kokonaiskysyntää ja hidastavat talouden elpymistä.

Inflaatio hidastui 2.1 %:iin vuonna 1992 sen oltua edellisenä vuonna 4.1 %. Näin tapahtui siitäkin huolimatta, että markka on devalvoitunut noin 30 % runsaan vuoden aikana. Heikko kysyntä on painanut marginaaleja alas ja hidastanut siten hintapaineiden purkautumista. Asuntojen hintojen alentuminen hidastaa myös osaltaan hintojen nousua. Maataloustuotteiden tavoitehintoja ei ole nostettu. Ruoan hinta on jopa laskenut hieman tuottajahintojen jäätyä jatkuvasti alle tavoitehintojen. On kuitenkin odotettavissa, että inflaatio nopeutuu hieman vuoden 1993 aikana.

Nimellispalkkoja ei ole nostettu kahteen vuoteen. Työmarkkinaratkaisut on tehty ns. nollalinjalla. Tosin aikaisemmat ratkaisut ja palkkojen liukumat nostivat ansiotasoindeksiä noin 2.5 % vuonna 1992. Reaalisesti ansiotaso säilyi siis työssä käyvien osalta ennallaan.

Koko kansantalouden käytettävissä olevat tulot alenivat 3.5 % vuonna 1992 ja sitä edellisellä vuonna peräti 6.6 %. Verotus on kiristynyt, minkä takia kotitalouksien ostovoima on vähentynyt. Yksityinen kulutus aleni vuonna 1992 noin 5 % eli hieman enemmän kuin edellisellä vuonna. Laskua tapahtunee vielä vuonna 1993, mikä hidastaa talouden kasvua.

Investointien väheneminen alkoi jo vuonna 1990, eikä nousua ole odotettavissa vielä vuonna 1993. Investoinnit ovat pudonneet jo alle 1980-luvun alun tason. Vain teollisuuden investointien odotetaan kääntyvän nousuun vuonna 1993. Kapasiteetin käyttöaste on edelleen alhainen, joten investointeihin ei ole tarvetta. Vain vientiteollisuudessa alkaa vähitellen tulla vastaan kapasiteetin rajat.

Talonrakentaminen on alentunut hyvin tuntuasti huippukaudesta 1980-luvun lopulla. Niin asuin- kuin liikehuoneistoja on tällä hetkellä runsaasti tyhjinä, joten rakentamisen vilkastumista joudutaan odottamaan ehkä vuoteen 1994 saakka.

Lukuisat konkurssit ovat saattaneet pankkilaitoksen vaikeaan asemaan. Pankkien luottotappiot ovat kasvaneet niin suuriksi, että julkisen vallan oli tuettava pankkeja noin 8 mrd. markalla vuonna 1992 ja tukea tarvitaan huomattavasti enemmän vuonna 1993. Tämä rasittaa huomattavasti valtion taloutta muiden ongelmien lisäksi.

Markka devalvoitiin vuoden 1991 marraskuun 15. päivänä 12.3 %:lla. Paine markkaan kasvoi jälleen loppukesästä ja syyskuun 8. päivänä 1992 Suomen pankki päätti antaa markan arvon määräytyä markkinavoimien mukaan. Aluksi devalvoituminen oli noin 15 %, mutta vuoden loppupuolella markan arvo oli alentunut 12 % kullutusta edeltäneeseen aikaan verrattuna, joskin aivan vuoden lopussa markan arvo aleni taas uudelleen.

Devalvaatio on parantanut metsäteollisuuden kilpailukykyä ja vienti kasvoi vuonna 1992 noin 10 %. Hakkuut ovat vilkastuneet kysynnän kasvun myötä. Metsäverotuksen uudistaminen vuoden 1993 alussa on myös lisännyt puun tarjontaa, vaikka kantohinnat ovat laskeutuneet vuodesta 1991 noin 15 %. Metsäteollisuus-

den noususuhdanne jatkuu edelleen vuonna 1993.

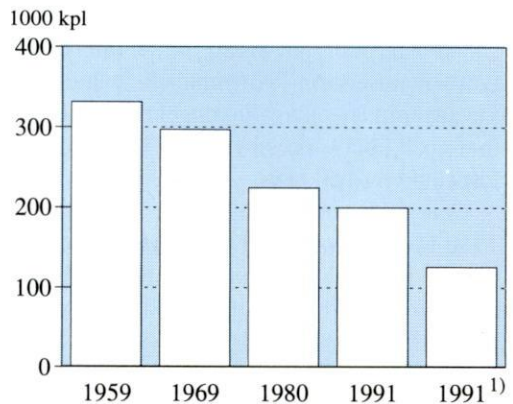
Lama alkaa hellittää, mutta kestää vielä monta vuotta, ennen kuin palataan "vanhoihin hyviin päiviin". Vaihtotase ja julkinen talous on ensin saatava tasapainoon. Investointien on käännättävä kasvuun, mikä luo pohjan työllisyyden paranemiseen.

2. Suomalainen maatila

Suomen maatalous perustuu perheviljelyyn. Valtion ja kuntien laitokset kuten koulut ja tutkimuslaitokset omistavat muutamia suuria tiloja, mutta niiden osuus koko Suomen maataloudessa on vähäinen.

Maatiloista on 93 % yksityisten omistuksessa. Melkoinen osa tiloista kuuluu kuitenkin eläkeläisille ja perikunnille, ja varsinaisia viljelijöiden omistamia aktiivisia tiloja on vain noin puolet tiloista. Tässäkin joukossa on ilmeisesti monta tilaa, jonka omistaja saa pääasiallisen toimeentulon muusta elinkeinosta kuin maataloudesta. Päätoimisten viljelijöiden hallussa on vain 41.5 % maatiloista. Osa-aikaviljelmien osuus oli puolestaan 18.2 % vuonna 1991.

Yksityisten henkilöiden omistamista maatiloista oli 18.0 % eläkeläisten hallussa vuonna 1991. Yksityiset henkilöt omistivat silloin 74.1

Kuvio 2. Tilojen lukumäärän kehitys 1959-1991. ¹⁾ Aktiiviviljat.

Taulukko 2. Tilojen jakaantuminen eri suuruusluokkiin ja keskimääräinen tilakoko (yli 1 ha tilat).

Koko ha	1959		1980		1991		1991 ¹⁾	
	1000	%	1000	%	1000	%	1000	%
1-4.9	147.6	44.6	69.4	30.9	69.0	34.5	19.2	15.3
5-9.9	101.8	30.7	69.2	30.8	43.0	21.5	26.2	20.8
10-19.9	62.2	18.8	56.8	25.3	47.4	23.7	41.0	32.5
20-49.9	18.0	5.4	26.4	11.7	35.6	17.8	34.7	27.5
50-	1.6	0.5	2.9	1.3	5.0	2.5	4.9	3.9
Yht.	331.2		224.7		200.0		126.1	
Peltoala								
1000 ha	2 614.4		2 462.7		2 579.0		2 226.3	
Tilakoko ha	7.89		10.96		12.90		17.6	

¹⁾ Tuotantoa harjoittavat tilat.

Lähde: maatalouslaskenta 1959, maatilarekisteri vuodelta 1980 ja maatilatilastollinen vuosikirja 1991.

% kaikista tiloista, perikunnat ja perheyhtiöt 18.1 %, osakeyhtiöt ja osuuskunnat 2.6 % sekä valtio, kunnat ja seurakunnat 5.2 %. Perikuntien omistamien tilojen osuus on lievästi noussut. Niiden lukumäärällä on maatalouspoliittisia vaikutuksia. Ne ovat tuottavuudeltaan heikompia ja niiden olemassa olo hidastaa rakennekehitystä.

Vuoden 1991 maatilarekisterin mukaan yli yhden hehtaarin maatiloja oli kaikkiaan 199 950. Niiden keskimääräinen peltoala oli 12.9 ha. Tuotantotoimintaa harjoitti kuitenkin vain 126 100 tilaa, joiden keskimääräinen tilakoko oli 17.6 ha.

Pieniä tiloja jää jatkuvasti pois tuotannosta, mutta muutoin rakennekehitys on hidasta. Suurempien tilojen lukumäärä ei ole paljoakaan lisääntynyt. Tilojen yhdistyminen on ollut vähäistä. Syynä on ollut korkea maan hinta, vaikka se onkin ollut laskussa aivan viime aikoina. Tilakokoa voi käytännössä nostaa pelton vuokrauksella. Se onkin jatkuvasti kasvanut ja vuokrapeltoa oli vuonna 1991 yhteensä 360 800 ha eli 14 % peltoalasta. Vuokraus oli keskimäärin 8.4 ha.

Metsä on oleellinen osa suomalaista maatilaa. Keskimääräisellä maatilalla on peltoa 13 ha ja metsää 37 ha. Alueellinen jakaantuma on

kuitenkin vaihteleva. Yleisesti ottaen etelässä on enemmän peltoa mutta vastaavasti vähemmän metsää kuin pohjoisessa (taulukko 3).

Maataloustuotantomme on hyvin kotieläinvaltaista. Pinta-alasta käytetään suoraan kulutukseen meneviin kasvituotteisiin vain 15 %. Maidontuotannon osuus maatalouden kokonaistuotosta on noin 35 % ja kun otetaan huomioon vielä nautakarjalouden osuus nousee noin puoleen koko tuotannosta. Niinpä heinän, säilörehun ja laitumen osuus koko peltoalasta on noin kolmannes.

Tuotantorakenne on muuttunut ajan kuluessa siten, että maidon osuus on alentunut, mutta lihan osuus on kasvanut. Maatalouden erikoistuminen kiihtyi erityisesti 1960- ja 1970-luvuilla. Aikaisemmin lähes kaikilla tiloilla tuotettiin maitoa, mutta viime vuoden lokakuussa maidonlähettäjätiloja oli vain noin 35 500 (liitetaulukko 2). Noin puolet tiloista harjoittaa pelkästään kasvinviljelyä.

Suomen maatilat ovat hyvin koneistettuja. Tilalla on tavallisesti traktori ja tuotantosuuntaan kuuluvat muut koneet. Traktoreita on arviolta noin 234 000 ja leikkuupuimureita noin 49 000. Hehtaaria kohti laskettuna koneistus on varsin korkea. Lypsykone on lähes joka tilalla.

Taulukko 3. Pelto- ja metsäalat haltila eri puolella Suomea vuonna 1980 ja 1991.

	Peltoa ja puutarhaa		Kasvullista metsää	
	1980	1991	1980	1991
Uudenmaan lääni	18.2	19.6	28.2	29.8
Hämeen lääni	14.1	17.4	31.0	34.0
Vaasan lääni	11.3	12.5	26.4	27.3
Kuopion lääni	9.4	11.4	37.2	38.7
Oulun lääni	9.2	11.1	45.8	48.2
Lapin lääni	6.1	6.7	78.8	83.4
Koko maa	11.0	12.9	35.5	37.4

Lähde: Maatilarekisteri 1980 ja vuoden 1991 maatilatilastollinen vuosikirja.

3. Sivuelinkeinot

Metsätalouden lisäksi viljelijät harjoittavat varsinaisen maatalouden rinnalla monia muitakin elinkeinoja kuten puutarhataloutta, kalastusta, turkistarhausta, maatilamatkailua, jne. Seuraavassa on annettu muutamia yleistietoja näistä elinkeinoista vuosilta 1990 ja 1991. Tilastoja ei ole vielä vuodelta 1992, ja muutoinkin tilastot ovat puutteellisia.

Tässä julkaisussa tarkastellaan varsinaista maataloutta, johon kuuluu ainoastaan avomaapuutarhatuotanto. Kasvihuonetuotanto on siis sen ulkopuolella. Sen tuotannon arvo oli vuonna 1988 noin 1.3 mrd. mk, josta vihannesten (pääasiassa kurkun, tomaatin ja salaatin) osuus oli noin 585 milj. mk ja kukkien osuus noin 689 milj. mk. Kasvihuonetuotantoa harjoittavia yrittäjiä oli noin 3 400 ja kasvihuoneala 475 ha. Keskimääräinen yrityskoko oli siis 1 442 neliometriä. Koko alan työllistävästä vaikutuksesta ei ole tarkkaa arviota, mutta työvoima nousee lähes 10 000 henkeen.

Kasvihuonetuotanto ei saa varsinaista valtion tukea. Tuontia säädellään kuitenkin tuontimaksuin ja -lisissein. Kurkun, tomaatin ja salaatin hinta on pysynyt ennallaan tai hieman alentunut 1980-luvulla, joten reaalisesti tuottajahinnat ovat alentuneet huomattavasti.

Maassamme oli vuonna 1990 noin 4 780 ammattikalastajaa, joista 1 440 oli päätoimisia ja 3 340 sivutoimisia. Vajaa 64 % näistä oli merialueiden kalastajia. Lukumäärä on ollut voimakkaassa laskussa. Kalastajat harjoittavat sivuammattinaan useimmiten maataloutta.

Kalansaaliin arvo oli vuonna 1988 arvion mukaan 205.6 milj. mk. Tämän lisäksi ruokakalaa (pääasiassa kirjolohta) kasvatettiin kalanviljelylaitoksissa noin 357 milj. mk:n arvosta vuonna 1990. Kirjolohti on ajoittain merkittävä vientituote. Vuoden 1990 tuotannosta, joka oli 18.3 milj. kg, vietiin noin 10 %. Vuonna 1991 tuotanto oli 19.3 milj. kg. Kalakannan parantamisen kannalta merkittävää on istutustuotanto, jonka arvo oli 100 milj. mk vuonna 1990. Vesistöjen hoito on ilmeisesti parantanut myös kalansaaliita. Moni maatila on järven rannalla, jolloin kotitarvekalastus on mahdollista.

Erityisen merkittävä maatalouden sivuelinkeino on turkiseläinten kasvatusta, jota tosin harjoitetaan myös omana ammattina. Vuosina 1990/91 maassamme oli 4 259 turkistarhaa, joista noin 60-70 % oli maatilojen yhteydessä. Turkistuotannon arvo oli hieman yli miljardi markkaa vuonna 1988, ja kaikkine välillisine vaikutuksineen turkiselinkeino työllisti noin 25 000 henkeä vuodessa. Turkistuotanto on keskittynyt Pohjanmaalle, jossa tarhoista on noin kolme neljäsosaa. Tärkeimmät turkiseläimet ovat minkki, sini- ja hopeakettu, hilleri ja suomensupi.

Viime vuodet ovat kuitenkin olleet vaikeaa aikaa turkistaloudessa. Maailmanmarkkinahintojen romahtaminen on pakottanut monet tarhat lopettamaan tuotantonsa. Vuonna 1991 oli enää noin 2 400 turkistarhaa ja myynnin arvo viime kaudella noin 605 milj. mk. Turkistarhauksen lama näyttää jatkuvan edelleen.

Suomi on ollut johtava turkisten tuottajamaa maailmassa. Valtaosa tuotannosta menee vientiin. Viennin arvo oli vuonna 1988 noin 1 mrd. mk, mutta vuonna 1990 vain noin 430 milj. mk. Maassamme tuotettiin vuonna 1989 57 % maailman ketunhahnoista. Minkin osuus maamme turkistuotannon arvosta on noin 46 %, mutta markkinaosuutemme maailmanmarkkinoilla on alle 10 %.

Turkistarhausta tuetaan varsin vähän. Tarhaajat saavat tosin ostaa rehun (myös kotimaisen viljan) maailmanmarkkinahintaan. Muutoin ala joutuu sopeutumaan maailmanmarkkinoiden vaihteluihin, jotka ovat joskus voimakkaat. Jalostuksen avulla suomalaiset turkistuottajat ovat kuitenkin pyrkineet sopeutumaan kansainväliseen kilpailuun.

Poronhoito antaa toimeentulon noin 800 ruokakunnalle Lapissa. Sen lisäksi se on merkittävä sivuammatti noin 1 500 taloudelle. Poronomistajia oli poronhoitovuonna 1990/91 noin 7 560. Poroja oli vuoden 1990/91 poroerotuksissa 410 000, joista teurastettiin 169 000. Lihantuotanto oli 4.0 milj. kg, ja sen arvo noin 92.5 milj. mk. Poronliha on kulutettu pääasiassa kotimaassa. Vientä ei ollut juuri lainkaan.

Vuonna 1991 maassamme oli 45 400 hevosta, joista maatiloilla noin 40 %. Hevosten lukumäärä on kasvanut aivan viime vuosina, vaikka niitä ei juuri enää käytetäkään maataloudessa. *Hevostaloutta* harjoitetaan maassamme noin 6 000 maatilalla, joista päätuotantosuuntana se on 550 tilalla. Hevosia käytetään ennen muuta ratsastukseen ja raviurheiluun. Maatiloilla hevostalous työllistää päätoimisesti noin 1 300 - 1 400 henkilöä sekä osa-aikaisesti hieman yli 5 000 henkilöä. Hevostalouden tuotannon ar-

voksi maatiloilla arvioidaan noin 230 milj. mk ja hevosten viennin arvo oli 8.4 milj. mk vuonna 1990.

Mehiläisten hoito antaa lisäansioita noin 5 000 mehiläishoitajalle. Vuonna 1991 hunajaa tuotettiin 1.6 milj. kg eli noin 45 milj. mk:n edestä.

Luonnonmarjojen (lakan, mustikan ja puolukan) keruu on merkittävä tulolähde ennen muuta Pohjois-Suomen asukkaille. Poimintatulot olivat vuonna 1990 noin 52.1 milj. mk. Sen lisäksi tulee kotitalouksien käyttämien marjojen arvo. Sienien poimintatulot olivat vuonna 1990 noin 6.8 milj. mk.

Maatilamatkailu on myös merkittävä maatalouden sivuelinkeino. Maatila- ja mökkimatkailupalveluja tarjoaa noin 5 000 yrittäjää, joista noin puolet on maatalousyrittäjiä. Toimintaan kuuluu lisäksi pito- yms. ravintolapalveluja. Maatilamatkailu on laajentunut vuosittain ja kaikkien loma- ja matkailupalvelujen tuotoksi arvioidaan hieman yli 60 milj. mk. Tilastointi on alan heterogeenisuuden vuoksi vaikeaa.

Maataloutta lähellä olevien sivuelinkeinojen lisäksi viljelijät voivat harjoittaa muitakin elinkeinoja, joita julkinen valta on tukenut avustuksin ja lainoin. Niitä ovat olleet pienet teollisuusyritykset ja työliikkeet.

II TUOTANTO, HINNAT JA MAATALOUSTULO

4. Kasvinviljelytuotanto

4.1. Sääolot

Talvi 1991-92 oli keskimääräistä lämpimämpi koko maassa, mutta lunta oli paikoin jopa tavallista enemmän. Kylvötoihin päästiin kuitenkin normaaliin aikaan Etelä- ja Keski-Suomessa, mutta maan pohjoisissa osissa sateet hidastivat toukokuuta. Yleisesti ottaen kasvukausi alkoi suotuisasti.

Lämpötilat olivat kasvukauden alussa selvästi keskiarvoja korkeammat, keskikesällä normaalit ja loppukesästä normaaleja alemmat. Lämpösusma oli koko kasvukauden osalta noin 10 % pitkäaikaista keskiarvoa korkeampi alkukesän ansiosta. Tämän perusteella kasvukausi oli viikon pari normaalia edellä koko kesän ajan. Hallaa ei juuri esiintynyt koko kasvukaudella.

Sateet olivat hyvin epäedullisia kasvien kehittymistä ajatellen. Kevät ja alkukesä olivat lähes koko maassa hyvin kuivia. Sadetta saatiin puolet normaalista tai vähemmänkin. Aivan pohjoisimmassa Suomessa satoi sen sijaan hyvinkin runsaasti. Orastuminen oli yleisesti ottaen hyvin hidasta koko maassa, joskin paikalliset erot olivat suuria.

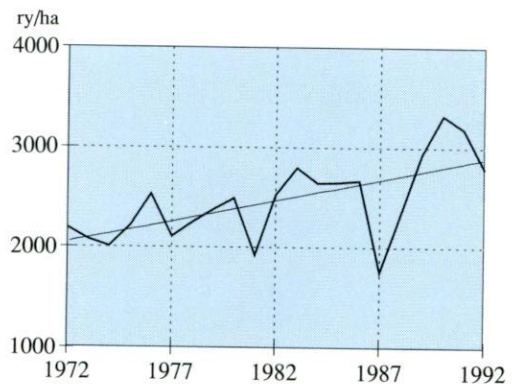
Sääolot olivat siis varsin huonot. Laitumien, heinä ja säilörehun kasvu oli hidasta alkukesästä. Heinäkuussa alkaneet sateet paransivat tilannetta jossain määrin, mutta liialliset sateet pilasivat paikoin heinäsadon. Viljanpuinti saatiin kuitenkin suoritettua varsin hyvissä oloissa ja sadon laatu oli hyvä. Kuivuus ja toisaalta märkyys Pohjois-Suomessa pudottivat sadon määrää huomattavasti.

Syyskylvöt voitiin tehdä hyvissä oloissa. Ruista kylvettiin 28 000 ha, mikä on tosin pienempi kuin kulutus edellyttää, mutta varastoissa on vielä runsaasti ruista tulevia vuosia varten. Syysvehnää kylvettiin 19 000 ha eli hieman enemmän kuin edellisenä vuonna.

4.2. Pinta-alat ja sadot

Vuonna 1990 suoritettiin yleinen maatalouslaskenta. Sen seurauksena tilastot ovat muuttuneet jonkin verran. Kokonaispeltoala on suurempi kuin otantaan perustunut ala. Aikaisempi vuoden 1990 luku oli 2.436 milj. ha ja maatalouslaskennan mukainen luku on 2.544 ha. Tämä on otettava huomioon tehtäessä vertailuja 1980-luvun tilastoihin.

Pellonraivauksen takia peltoala kasvoi noin 60 000 ha 1980-luvun lopulla. Vuodesta 1989

Kuvio 3. Kokonaissato ilman olkia vuosina 1972-1992, ry/ha.

alkaen kokonaispeltoala on jälleen alentunut ja se oli 2.513 milj. ha vuonna 1992.

Viljelty peltoala on vähentynyt nopeasti viime vuosina kesannoinnin takia. Vuonna 1992 oli kesannoituna yhteensä 528 500 ha, josta suurin osa oli palkkiokesantoa. Viljelyala pieneni edellisvuodesta 50 000 ja oli 1.76 milj. ha laidun mukaan lukien.

Vilja-ala pieneni yli 100 000 ha edellisvuodesta. Erityisesti ohran viljelyala putosi tuntuvasti eli noin 12 %. Runsaat 5 000 ha rehuviljaa korjattiin jo kesällä rehuksi. Myös kevätvehnän ala pieneni. Rukiin viljely on haluttu pitää

pienä suurten varastojen takia. Normaalisti tarvitaan noin 50 000 ha ruista tyydyttämään kotimainen kysyntä.

Säilörehuala kasvoi lähes 30 000 ha, mihin oli syynä kuiva alkukesä. Osa kuivaheinäalasta käytettiin säilörehuksi, kun kävi ilmeiseksi, että heinäsatto olisi jäänyt hyvin pieneksi. Tosin kuivaheinäala oli melkein sama kuin edellisvuonna, vaikka lypsylehmien lukumäärän vähenemisen voisi olettaa pudottavan heinäaloja. Myös öljykasvien viljely lisääntyi vuonna 1992 jossain määrin.

Viljasato jäi noin neljänneksen normaalia

Taulukko 4. Tärkeimpien viljelykasvien korjatut pinta-alat ja sadot vuosina 1991 ja 1992.

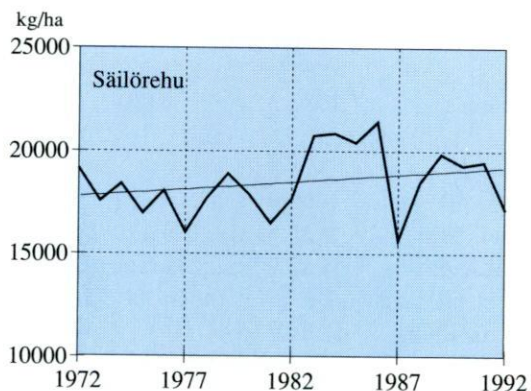
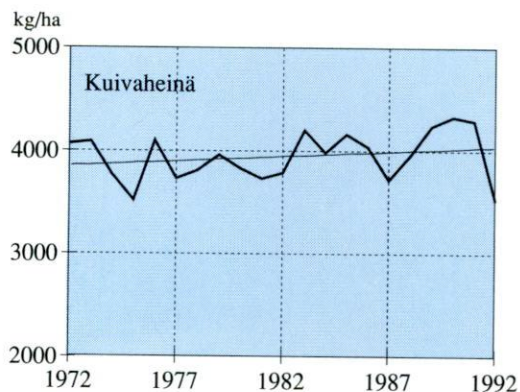
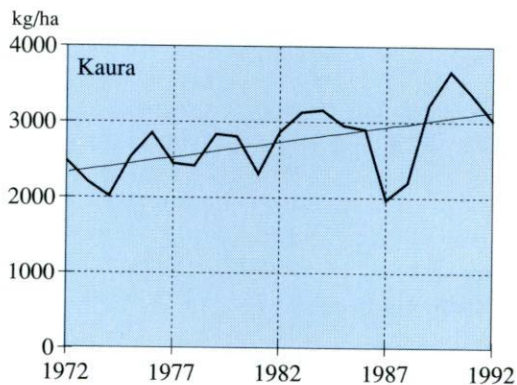
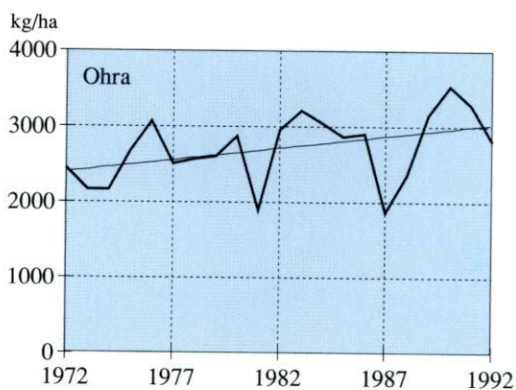
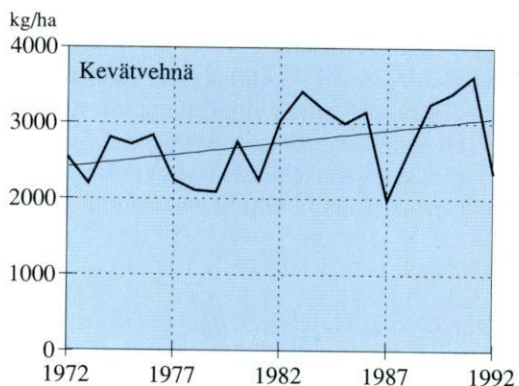
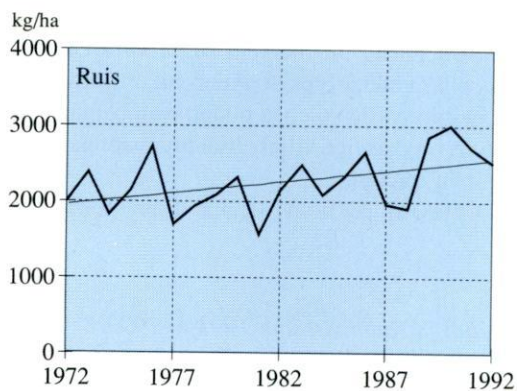
	1991			1992		
	Ala 1000 ha	Sato 100 kg/ha	yht. milj. kg	Ala 1000 ha	Sato 100 kg/ha	yht. milj. kg
Syysvehnä	40.6	36.7	149	12.3	28.6	35
Kevätvehnä	77.7	36.2	282	75.6	23.4	177
Ruis	10.4	27.1	28	10.6	25.0	27
Ohra	540.9	32.9	1779	472.9	28.1	1331
Kaura	343.0	33.7	1155	330.7	30.2	998
Peruna	36.2	185.7	672	34.9	192.9	673
Sokerijuurikas	31.7	329.0	1043	32.4	323.8	1049
Heinä	224.3	42.9	961	219.7	35.2	774
Tuorerehu	27.5	176.4	485	37.6	158.0	594
Säilörehu	238.7	194.5	4642	267.8	171.4	4589
Öljykasvit	61.0	15.6	95	72.5	18.3	133
Muut kasvit	50.2			61.5		
Yhteensä	1682.2	3180 ¹⁾	5280 ²⁾	1628	2786 ¹⁾	4475 ²⁾
Laidun	125.8			129.5		
Palkkiokesanto	468.0			501.3		
Muu kesanto	25.8			27.2		
Muu peltoala	221.9			226.5		
Peltoala yht.	2523.7			2513.0		

¹⁾ry/ha ilman olkia. Rehuyksikkönormit muuttuivat vuoden 1990 alusta viljojen osalta. Keskimääräinen nousu oli noin 2 %.

²⁾milj.ry. ilman olkia

pienemmäksi. Alkukesän kuumuus ja kuivuus heikensivät orastumista ja kasvustot jäivät heikoiksi. Heinä- ja elokuun sateet eivät voineet enää parantaa tilannetta. Maataloutta kohtasi

siis alueellinen kato. Se kohdistui erityisesti Etelä-Suomeen. Satakunnassa ja Etelä-Pohjanmaalla sen sijaan sato oli jopa keskimäärää parempi. Pohjois-Suomessa sato oli myös

Kuvio 4. Tärkeimpien kasvien hehtaarisadot vuosina 1972-1992.

määrällisesti jopa erittäin hyvä, mutta laatu kärsi sateista.

Kevätvehnän hehtaarisato oli 2 340 kg eli noin 26 % alle normaalisadon. Syysvehnä ei kärsinyt yhtä paljon kuivuudesta, mutta senkin sato jäi selvästi alle normisadon. Leipäviljan sato jäi määrältään puoleen edellisvuodesta, mutta tuontiin ei ole tarvetta suurten varastojen takia.

Rehuviljan sato ei ollut niin huono kuin kesän mittaan oletettiin. Ohran hehtaarisato oli 2 810 kg eli noin 200 kg pienempi kuin pitkän ajan trendiarvo. Kauran sato oli hieman parempi mutta kuitenkin jonkin verran alle pitkäaikaisen trendin. Rehuviljaa saatiin 20 % vähemmän kuin edellisvuonna. Se riittää kuitenkin suurin piirtein kotimaiseen kulutukseen. Aikaisempina vuosina vientiin on mennyt kolmannes sadosta. Normaalioloissa viljelyala on laajamittaisesta kesannoinnista huolimatta vielä liian suuri.

Kuivuus ei vaikuttanut karkearehun tuotannossa niin voimakkaasti kuin viljantuotannossa. Loppukesän sateiden ansiosta säilörehun kasvu parani huomattavasti, mutta kokonaissato jäi selvästi normaalia pienemmäksi. Näin kävi myös kuivaheinän kohdalla. Erityisesti Pohjois-Suomessa heinäsaato jäi heikoksi.

Juurikasvit eivät kärsineet kuivuudesta. Perunan hehtaarisato oli edellisvuotta korkeampi ja tarjonta riittää tyydyttämään kotimaisen kysynnän. Sokerijuurikkaan hehtaarisato oli normaali ja hieman edellisvuotta suurempi. Öljykasvien satotaso oli myös hyvä.

Rehuyksikköinä mitattuna sato oli 2 786 ry/ha. Kokonaissato, 4 475 milj. ry, jäi noin 15 % pienemmäksi kuin edellisvuonna. Noin 3 % tästä johtui viljelyalan supistumisesta ja loppu huonosta säästä.

Normaalisatoon verrattuna kadon aiheuttama tappio oli melko suuri. Satovahinkolain mukaan viljelijälle maksetaan korvausta kadosta siltä osin kuin satotaso jää 30 % alle normaalisadon. Kokonaiskadon arvioitiin olevan 580 milj. mk. Vuonna 1992 tästä korvattiin maataloudelle 133 milj. mk. Kadon vahingot jäävät siten pääasiassa viljelijöiden itsensä kannettaviksi.

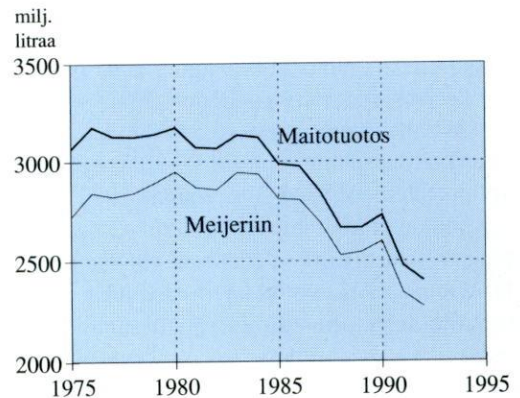
5. Kotieläintuotanto

Kotieläintuotanto aleni lähes kaikilta osiltaan vuonna 1992. Maitoa ja lihaa tuli markkinoille vähemmän kuin edellisenä vuonna. Syynä tähän ovat tuotannonrajoitustoimet. Myös siipikarjanlihan tuotanto laski hieman.

Maidontuotanto aleni noin 70 milj. litraa. Tuotannon vähentämissopimuksia tehtiin vuoden 1991 lopussa ja vuoden 1992 alussa. Nämä ns. maitobonussopimukset ovat olleet tehokas tapa vähentää tuotantoa. Niillä saatiin aikaan noin 210 milj. litran tuotannon putoaminen vuonna 1991. Maidontuotanto on vähentynyt noin 12 % parissa vuodessa.

Erityisesti pienten karjojen pitäjät ovat luopuneet tuotannosta, kuten on ollut tarkoituskin. Maidontuotantoa pitäisi rationalisoida vielä "kovalla kädellä", jotta se olisi eurokuntonen. Karjakokomme on pieni ja sen tähden yksikkökustannukset ovat liian korkeat, jotta tuotanto olisi kannattavaa EY:n hinnoilla.

Maidontuotannon väheneminen vaikuttaa voimakkaasti meijeriteollisuuteen. Raaka-aineen saanti vaikeutuu. Kulutusmaidon kysyntä on tyydytettävä ensimmäiseksi, mikä merkitsee juuston ja maitojauheen tuotannon voimakasta vähentämistä. Positiiviset vaikutukset näkyvät vientituen alenemisena. Maatalouden osuus vientikustannuksista pienenee ja markkinoinnismaksut alenevat.

Kuvio 5. Maidontuotanto ja meijereiden vastaanottama maitomäärä vuosina 1975-92.

Taulukko 5. Kotieläintuotanto vuosina 1986-92¹⁾.

		1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992 ^e
Maito	milj.l	2976	2847	2668	2668	2730	2477	2405
Meijerimaito	"	2803	2692	2531	2547	2600	2345	2275
Naudanliha,	milj.kg	125	123	110	106	116	121	114
Sianliha	"	174	176	168	171	186	176	174
Kanamunat	"	84	81	76	76	76	67	67
Siipikarjanliha	"	22	27	28	30	32	37	35
Muu liha	"	2	2	2	2	2	2	2

¹⁾ Lihan kuumapainovähennys poistettiin maaliskuun alusta 1990. Sen takia tuotantomäärät ovat 3 % aikaisempia suuremmat. Hintoja alennettiin vastaavasti 3 %.

Maidon tuotanto on supistumisesta huolimatta vielä selvästi yli kotimaisen kulutuksen. Omavaraisuusaste oli vuonna 1992 nesteen mukaan laskettuna noin 109 %. Rasvaomavaraisuus on sitä suurempi.

Naudanlihantuotanto aleni vuonna 1992 noin 6 %. Edellisenä vuonna tuotanto kasvoi vielä 4 %, mikä oli osittain seurausta voimakkaasta lypsylehmien karsinnasta. Teuraspainot ovat nousseet vuodesta toiseen, mutta tämä kehitys näyttää nyt pysähtyneen. Tuotanto tulee vähemmän tulevaisuudessa teuraseläinten määrän pienentyessä.

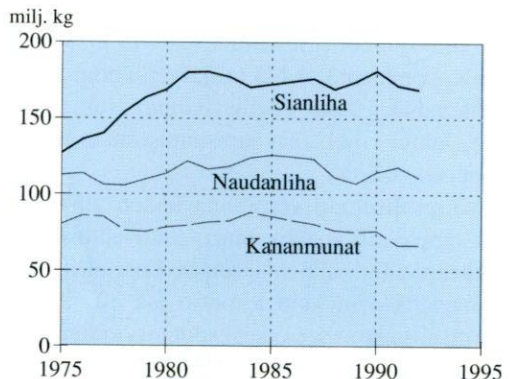
Tällä hetkellä on naudanlihan ylijartonta vielä runsaasta, sillä kulutus on laskenut. On kuitenkin oletettavissa, että naudanlihasta tulee niukkuutta tuotannon aletessa vielä huomattavasti ja kysynnän elvyttyä laman väistyttyä.

Sianlihantuotanto aleni vuonna 1992 noin 1 %. Teuraspainot ovat pudonneet 73-74 kiloon niiden oltua vuonna 1989 vajaa 80 kiloa. Sianlihan omavaraisuus oli noin 109 %. Tuotannon arvioidaan alenevan 2-3 % vuonna 1993.

Kanamunantuotanto säilyi ennakoarvion mukaan suurin piirtein edellisen vuoden tasolla. Vuonna 1992 ei ollut käytössä mitään uusia tuotannon rajoitustoimia. Haudonnat ovat lisääntyneet, joten tuotannon kasvuun on paineita. Vuodelle 1993 onkin ennustettu pientä tuotannon kasvua. Kanamunien omavaraisuusaste on edelleen suhteellisen korkea, 127 % vuonna 1992.

Siipikarjanlihan kulutus on kasvanut melko tasaisesti jo pitemmän aikaa. Kuluttajat ovat suosineet broileria ja hinnat ovat olleet kilpailukykyiset muuhun lihaan verrattuna. Lama on ilmeisesti vaikuttanut myös siipikarjanlihaan, jonka tuotanto aleni noin 5 % vuonna 1992. Kulutuksen ja siten myös tuotannon on ennustettu kasvavan vielä lähi vuosina, mutta se vaatinee taloudellisen tilanteen korjaantumista.

Muun lihan (lampaan, poron ja hevosen lihan) tuotanto ja kulutus on pientä Suomessa. Lampaanlihan tuotantoa on yritetty elvyttää monin keinoin, mutta tulokset ovat jääneet toistaiseksi laihoiksi. Maahamme tuodaan hie-man lampaanlihaa, joten tuotannon lisäämiseen olisi jossain määrin mahdollisuuksia. Lampaanlihan tuottajahinta on kuitenkin jää-

Kuvio 6. Naudan- ja sianlihan sekä kanamunien tuotanto vuosina 1975-92.

nyt alle tavoitehinnan. Muuhun lihaan voidaan lukea hirvenliha, jonka määrä on vuosittain noin 5-6 milj. kg. Se on siis suurempi kuin tilastoissa oleva varsinainen muu liha.

6. Kulutus

Taloudellinen lama vaikuttaa kulutukseen. Käytettävissä olevat tulot ovat reaalisesti laskeneet ja toisaalta säästämistä on noussut velkojen maksamisen takia. Kulutukseen on tämän takia käytetty rahaa huomattavasti aikaisempaa vähemmän. Tämä tuntuu myös elintarvikkeiden kohdalla.

Elintarvikkeiden hinnat ovat pysyneet melko vakaina vuositasolla tarkasteltuna. Kuluttajaviranomaiset ovat tehneet hintavertailuja eri liikkeissä ja saattaneet ne julkisuuteen, minkä on todettu jopa alentaneen ruuan vähittäishintaa vertailukohteissa useita prosentteja. Virallinen kuluttajahintaindeksi osoittaa elintarvikkeiden hintojen alentuneen hieman vuoden 1992 aikana. Syynä on sekä tuottajahintojen alentuminen että kaupan marginaalien pienentyminen. Taryjoukset ovat yleistyneet vähittäiskaupoissa.

Yleinen käsitys on, että elintarvikkeiden kulutus on siirtynyt kalliimmasta halvempaan ruokaan. Tämä on todettavissa erityisesti lihan kohdalla.

Taulukko 6. Maitotuotteiden ja margariinin kulutus henkeä kohti vuosina 1985-92.

	Maito- nesteet litraa	Voi kg	Juusto kg	Marga- riini kg	Voi- ¹⁾ seokset kg
1985	243.2	10.9	9.6	7.1	1.7
1986	235.7	8.8	10.3	7.2	1.7
1987	232.8	8.2	11.5	7.1	2.2
1988	228.9	7.0	11.7	7.3	2.1
1989	224.7	6.5	12.5	8.0	2.1
1990	222.9	5.5	12.7	7.6	2.2
1991	215.7	6.2	12.8	7.9	2.6
1992 ^e	215	5.7	13.6	8.6	3.0

¹⁾ voi-kasviöljyseokset

Lähde: MITL:n ravintotaseet, ETT

Taulukko 7. Lihan ja kanamunien kulutus vuosina 1985-92, kg/capita¹⁾.

	Naudan- liha	Sian- liha	Siipi- karjan- liha	Kanan- munat
1985	21.3	32.0	4.2	11.1
1986	21.1	32.7	4.5	11.7
1987	20.9	32.6	5.2	11.8
1988	20.8	32.7	5.6	11.6
1989	20.4	31.6	6.2	11.1
1990	21.6	33.0	6.5	11.1
1991	21.3	33.0	7.2	10.7
1992 ^e	19.7	32.1	7.1	10.7

¹⁾ Katso taulukon 5 alaviite.

Maitotuotteiden kokonaiskulutus säilyi lähes ennallaan vuonna 1992. Kulutusmaidon, jonka rasvapitoisuus on 3,9 %, kulutus laski, kun sen sijaan rasvattoman maidon kulutus kasvoi hieman.

Voin kulutus nousi vuonna 1991 noin 13 % ilmeisesti suuren hinnan alennuksen takia. Vuonna 1992 kulutus laski lähes kyseisen nousun verran. Taulukossa 6 esitetty kulutusluku 5,7 kg/henki sisältää vain varsinaisen voin kulutuksen.

Kevytlevitteiden kulutus on yhteensä noin 3 kg/henki. Niiden kulutus on saavuttanut jo melko pysyvän tason, eikä kulutuksessa ole enää tapahtunut suuria muutoksia. Näin ollen voin kulutuksen voisi olettaa asettuvan nykyiselle tasolle.

Juuston kulutus on sen sijaan jatkanut kasvuaan lamasta huolimatta. Nousua oli noin 5 %. Juuston kulutuksen kasvu on ollut tasaista jo kymmenen vuoden ajan. Henkeä kohti laskettu kulutus on jo noin 14 kiloa, mikä on sama kuin monissa Euroopan maissa. Näin hyvä nousu ei voine jatkua enää kovin kauan.

Sianlihan kulutus on vakiintunut 32-33 kilon paikkeille henkeä kohti. Tulotason alentuminen pudotti kuitenkin sianlihan kulutusta noin 3 % vuonna 1992. Kulutuksen ennustetaan alenevan hieman myös vuonna 1993. Aikaisemmin kulutuksen ennustettiin nousevan jopa 37 kiloon, mutta näin ei ole käynyt.

Naudanlihan kulutus aleni 7 % vuonna ja on nyt vain noin 20 kg/henki. Naudanlihan kulutus on ollut lievässä laskussa monen vuoden ajan. Syynä tähän lienee hintasuhteiden muuttuminen sian- ja siipikarjanlihan eduksi.

Siipikarjan lihan kulutus on kasvanut jo pitemmän ajan, mutta vuonna 1992 kasvu pysähtyi. Varastojen muutos voi kuitenkin hieman sotkea tilastoja.

Kananmunien kulutus vakiintui nykyiselle tasolle noin 11 kg/henki vuonna 1989 tehtyään pienen nousun sitä ennen hintojen pudottua kaksihintajärjestelmän takia. Kulutustottumukset ovat kananmunien osalta varsin vakaat, joten kulutuksessa ei ole odotettavissa muutoksia.

Lihan ja kananmunien kulutus on Suomessa kansainvälisesti vertailtuna varsin matala. Näin on asianlaita myös Ruotsissa. Kulutustottumukset on muotoutuneet tällaisiksi aikojen kuluessa, eivätkä ne muutu kovin nopeasti. Lihan sijasta suomalaiset syövät kalaa ja juovat maitoa. Näin eläinvalkuaisen osuus kulutuksessa on kuitenkin samaa tasoa kuin yleensä teollistuneissa maissa. Kaloreina mitattuna kulutuksemme (2 800 kcal eli 11.7 MJ) on kansainvälisesti verrattuna matala.

7. Ulkomaankauppa

Koska Suomen maatalouden tavoitteena on omavaraisuus ja koska maa on suljettu ulkomaiselta kilpailulta, viennin ja tuonnin tehtävä on pääasiassa tasoittaa kysynnän ja tarjonnan vaihteluja. Niinpä ulkomaankaupan tehtävänä on viedä maasta ylituotanto, jotta kotimainen hintataso voidaan säilyttää asetetulla tasolla. Peruselintarvikkeita tuodaan vähän. Ainoastaan viljaa joudutaan tuomaan suuremmassa määrin silloin, kun viljasato jää pieneksi sääolojen takia. Näin kävi mm. vuosina 1987 ja 1988.

Hedelmiä ja vihanneksia tuodaan kysynnän mukaan. Kahvi on eräs merkittävimmistä vapaista tuontiartikkeleista. Eräiden trooppisten tuotteiden ulkomaankauppa on myös suhteellisen vapaata. Markkamääräisesti tuonti on suurempaa kuin vienti (taulukko 8), vaikka ylituotantoa pidetäänkin maatalouden suurimpana ongelmana.

Maataloustuotannon aleneminen on pudottanut jossain määrin maataloustuotteiden vientiä. Maidontuotannon väheneminen on merkinnyt erityisesti maitojauheiden tuotannon supistamista ja vienti on lähes kokonaan loppunut

Taulukko 8. Maataloustuotteiden vienti ja tuonti vuosina 1983-92, milj. mk.

	Vienti Yht.	Tuonti Yht.	Kahvi	Hedelmät	Juomat ja tupakka
1983	2673.4	4888.2	1065.7	752.2	332.7
1984	2994.1	5226.5	1360.5	775.1	342.3
1985	2876.2	5388.9	1125.5	814.0	358.9
1986	2256.3	5713.2	1376.9	855.2	405.0
1987	2074.7	5798.1	990.9	978.7	401.7
1988	1815.8	5705.2	787.6	915.4	372.6
1989	2098.5	6111.3	825.5	942.1	494.3
1990	2508.7	5613.9	562.5	963.3	537.8
1991	2375.1	5794.5	562.1	1016.4	561.4
1992 ¹⁾	2338.5	5290.1	436.3	904.7	497.6

¹⁾tammii-lokakuu

Lähde: Suomen virallinen tilasto IA. Ulkomaankauppa.

Taulukko 9. Eräiden maataloustuotteiden vienti vuosina 1983-92, milj. kg.

	Voi	Juusto	Maito- jauhe	Sian- liha	Naudan- liha	Kanan- munat	Vilja
1983	26.6	32.3	37.5	26.6	16.7	32.2	-
1984	20.0	37.0	41.2	20.8	19.2	35.4	811.3
1985	18.6	37.0	40.1	17.8	21.5	32.9	561.0
1986	14.9	34.5	33.9	10.2	21.3	25.1	664.3
1987	20.8	36.0	32.0	17.1	22.3	21.6	294.9
1988	19.2	32.5	18.4	9.2	10.5	18.6	25.0
1989	20.3	26.3	8.1	14.0	5.5	19.1	520.0
1990	35.9	28.9	25.4	22.7	10.0	24.0	698.5
1991	22.7	27.8	16.7	14.5	18.5	12.9	1116.0
1992 ^e	19	24	3	14	13	12	715

Lähde: Kauppa- ja teollisuusministeriön tilastot.

parissa vuodessa (taulukko 9). Myös voin vienti on pienentynyt jossain määrin, mutta koska voin kulutus laskee, vientitarvetta on vielä lähi-vuosina. Juuston vientiä haluttaisiin jatkaa entisessä määrin, sillä juustoillamme on hyvä maine maailmalla. Raaka-aineen vähentyminen pakottaa supistamaan juuston tuotantoa, ja siten on odotettavissa, että juuston vienti pienee tulevaisuudessa. Maahamme tuodaan pari miljoonaa kiloa juustoa EY:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaan.

Vuonna 1992 erityisesti naudanlihan vienti väheni. Sama kehitys jatkuu myös vuonna 1993. Muutamana edellisenä vuonna maahamme on tuotu naudanlihaa ravintoloiden vaatimukselta. Tämä erikoistuonti on nyt poistunut, koska lama on vähentänyt ruhon parempien osien kysyntää.

Kananmunien vienti on pysynyt parina viime vuonna ennallaan. Tähän on selityksenä niin tuotannon kuin kulutuksen vakiintuminen nykyiselle tasolle. Tilanne säilyy ennallaan vuonna 1993.

Viljan vienti on rasittanut hyvin voimakkaasti niin julkisen vallan kuin viljelijöidenkin taloutta viime vuosina. Vuonna 1991 viljan vienti oli 1 100 milj. kg. Vuonna 1992 vietiin vielä noin 700 milj. kg, joka oli vuoden 1991 ylituotantoa. Vienti sisälsi sekä vehnää, ohraa että kauraa. Lisäksi kotimaassa käytettiin vuonna 1992 vil-

jaa muihin tarkoituksiin 267 milj. kg. Mallasohran osuus siitä oli 65 milj. kg ja turkiseläinten rehun osuus 42 milj. kg.

Kesän 1992 sadosta ei riitä lainkaan viljaa vientiin, joten niin valtio kuin viljelijätkin säästävät vientisubventioilta siltä osin.

EFTA ja EY ovat neuvottelleet valmiiksi uuden sopimuksen, joka koskettaa vain osittain maataloustuotteita. Jalostettujen elintarvikkeiden tuonti lisääntyy sen myötä hieman.

Onkin arvioitu, että ulkomaankaupan vapautuminen tuntuu erityisesti jalostettujen elintarvikkeiden tuonnin lisääntymisenä. Perustuotanto näyttää ainakin toistaiseksi jäävän vielä varsin suojatuksi. Suomen maatalouden olisi hyvin vaikea sopeutua vapaaseen kilpailuun maailmanmarkkinoilla, sillä kustannustasomme on liian korkea verrattuna monien varsinaisten maatalousmaiden kustannustasoon.

8. Hintaratkaisut

Maataloustuotteiden tuottajahinnoista päätetään kaksi kertaa vuodessa käytävissä maataloustuloneuvotteluissa. Lain mukaan neuvottelut käydään valtion ja maataloustuottajien järjestöjen kesken. Näitä järjestöjä ovat suomen- ja ruotsinkieliset maataloustuottajain keskusjärjestöt.

Neuvotteluissa on kaksi vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa korvataan viljelijöille tuotantopanosten hintojen noususta aiheutunut kustannusten nousu. Sitä varten on asetettu maatalouden hintaneuvottelukunta, johon kuuluu valtion, tuottajain, palkansaaja- ja kuluttajajärjestöjen sekä elintarviketeollisuuden edustajia. Hintaneuvottelukunta laatii maatalouden tuottoa ja kustannuksia koskevan kokonaislaskelman kolmen viimeisen kalenterivuoden määrin keskiarvojen perusteella (ks. tarkemmin luvussa 8.1 oleva laskelma). Hintoina käytetään edellisen ratkaisun ja tarkasteluhetken hintoja. Kustannusten nousu kompensoidaan lain mukaan kokonaan viljelijöille nostamalla ns. tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea niin, että kokonaistuoton lisäys vastaa kustannusten nousua.

Hintaneuvottelukunta päättää, miten kokonaislaskelma laaditaan. Käytännössä siihen ovat kuuluneet (eräin poikkeuksin) samat tuotteet ja tuotantopanokset kuin Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kokonaislaskelmaan. Määrät ovat kuitenkin kolmen edellisen kalenterivuoden keskiarvoja ja hinnat tammi- ja heinäkuun hintoja (eräin poikkeuksin). Siten hintaneuvottelukunnan laskelman tuotto ja kustannukset eivät vastaa minkään vuoden todellisia lukuja.

Tavoitehinnat asetetaan maidolle, sian-, nautan- ja lampaanlihalle, kananmunille, rukiille, vehnälle, rehuohralle ja rehukauralle. Muiden tuotteiden tuottajahinnat saavat muodostua vapaasti, mutta niiden hintamuutokset otetaan huomioon kokonaislaskelmassa. Tavoitehintojen tulisi toteutua täydellisesti. Kevään ratkaisun yhteydessä tehdäänkin laskelma, josta käy ilmi tavoitehintojen alitus tai ylitys tuotteittain ja kokonaissummana. Vuoden 1991 osalta alitus tuli hyvittää tai ylitys vähentää siltä osin kuin se poikkesi enemmän kuin yhden prosentin. Edellisen lain yhteydessä poikkeama otettiin huomioon kokonaan, mutta vuonna 1992 tehdään näin vain, jos poikkeama on yli 2 %. Seuraavana vuonna tämä korjaus palautetaan takaisin hintoihin. Jälkikäteen maksettavat jälkitilitkin otetaan huomioon hintaratkaisussa, joten sitä kautta viljelijät eivät voi saada lisää hintaa.

Toisessa vaiheessa neuvotellaan maataloustulon korottamisesta. Maataloustulo on korvausta viljelijöiden omalle työpanokselle ja omalle pääomalle (velkojen korot otetaan huomioon kustannuslaskelmassa). Aikaisemmissa laeissa oli maataloustulon korottaminen sidottu yleisen ansiotason kehitykseen tai maaseudun palkansaajien tulokehitykseen. Nykyisin ei ole olemassa mitään sidonnaisuutta, vaan neuvottelijat voivat itse päättää tulokorotuksesta. Käytännössä on kuitenkin seurattu yleisiä työmarkkinaratkaisuja siten, että maataloutta on käsitelty eräänlaisena matalapalkka-alana ja ratkaisu on tehty samankaltaisena kuin muilla kansantalouden sektoreilla. Korotus on pyritty tekemään työtuntia kohti, minkä jälkeen se on arvioitu koko maatalouden osalle maatalouden kokonaistyöpanoksen perusteella. Koska ratkaisu on aina neuvottelutulos, ei sitä voida koskaan pukea mihinkään selvään kaavaan.

Hintaneuvotteluissa päätetään aluksi keskimääräisestä hintojen korotuksesta. Sen jälkeen korotus siirretään eri tavoitehintatuotteille, missä yhteydessä voidaan käyttää hintapoliittikkaa tuotantopolitiikan välineenä muuttamalla hintasuhteita. Käytännössä onkin todettavissa useita tapauksia, jolloin jonkin tuotteen hintaa on nostettu voimakkaasti (esim. vehnän ja rukiin hintaa) tuotannon elvyttämiseksi.

Jotta maksettu tuottajahinta olisi sama kuin tavoitehinta tai mahdollisimman lähellä sitä, valtiovalta puuttuu monella tavoin hinnanmuodostukseen. Vuoteen 1988 saakka elinkeinohallitus vahvisti maito- ja viljatuotteiden ylimmät vähittäismyyntihinnat. Niitä määrättäessä otettiin huomioon keräily-, jalostus- ja kaupan kustannuksissa tapahtuneet muutokset niin, että tuottajille voitiin maksaa tavoitehinnan mukaista hintaa. Myös eräiden lihajalosteiden hinnat ovat olleet säädelyjä. Vuoden 1988 lokaan alussa luovuttiin kaikesta hintasäännöstelystä ja siitä lähtien myös yllä mainittujen tuotteiden vähittäishinnan muodostus on ollut vapaa.

Lihan ja kananmunien hinnanmuodostus on ollut aina vapaata. Valtiovalta säätelee kuitenkin tarjontaa myöntämällä vienti- ja/tai tuontilupia. Mikäli tuottajahinta alenee liikaa, vien-

ti sallitaan, jolloin tarjonta pienenee ja hinta nousee. Liian korkeaa tuottajahintaa voidaan alentaa tuonnin avulla.

Hintapolitiikkaan kuuluu oleellisesti vientituki. Jottei tuottajahinta putoaisi alle tavoitehinnan, tavoitehinnan ja vientihinnan välinen ero korvataan maataloudelle, käytännössä vientiliikkeille, jotka ovat pääasiassa osuustoimintaliikkeitä ja siis viljelijöiden omistuksessa. Tuontitilanteessa peritään vastaavasti tuontimaksua, millä nostetaan maailmanmarkkinahinta kotimaiselle hintatasolle. Viljan, sokerin ja öljysiementen tuonnin yhteydessä puhutaan kaksihintajärjestelmästä, jolla tarkoitetaan korkeamman kotimaisen ja alemman maailmanmarkkinahinnan välisen eron tasaimista.

Seuraavassa on havainnollistettu hintaratkaisua käymällä yksikohtaisesti läpi vuoden 1992 kevään hintaratkaisu.

8.1. Kevään 1992 hintaratkaisu

Kevään hintaratkaisussa lasketaan kustannusten nousu edellisen vuoden syksyn ratkaisusta (eli heinäkuun tasosta). Useana aikaisempana vuonna syksyn hintojen tarkistus on jäänyt tekemättä alhaisen inflaation takia. Näin oli asianlaita myös syksyllä 1991 ja niin kustannuslaskelma tehtiin vuoden 1991 tammikuun tasosta vuoden 1992 tammikuun tasoon.

Hintaratkaisu esitetään pääpiirteittäin taulukossa 10. Siinä on aluksi esitetty tavoitehintatuotteiden tuotto edellisen ratkaisun tavoitehintojen ja keskimääräisten tuotantomäärien avulla. Tavoitehinnat ovat samat molempina ajankohtina, joten summatkin ovat samat. Tämä tuotto tarvitaan kokonaistuoton ja myöhemmin maataloustulon laskemiseksi.

Seuraavana laskelmassa on muiden kuin tavoitehintatuotteiden (kuten perunan, sokerijuurikkaan, öljykasvien, siipikarjanlihan ja mallasohran) tuoton kasvu. Niiden hinnat muodostuvat vapaasti markkinavoimien mukaan, joskin öljykasvien ja sokerijuurikkaan hinnasta sovitaan neuvotteluissa. Sokerijuurikkaan lopullinen tuottajahinta määräytyy tuotannon perus-

teella, koska perushinta määrätään sovittulle tuotantomäärälle ja ylimenevästä määrästä saadaan alempi hinta. Perunan hintaa on myös pyritty säätelemään mutta huonolla menestyksellä. Lisäksi tulevat jälkitilien, vuokratulojen ja tuen muutokset.

Laskelmaan joudutaan ottamaan kaikki tuotteet, koska kustannuksia ei voida eritellä tavoitehintatuotteille ja muille tuotteille erikseen. Satovahinkokorvaukset pidetään myös mukana laskelmassa, koska niiden määrästä päätetään vuosittain. Samalla sovitaan, miten suuri osa korvauksista luetaan maatalouden tuloksi.

Laskelma osoitti kokonaistuoton alentuneen 47.0 milj. mk eli 0.2 %. Suurin osa tästä aiheutui satovahinkokorvausten muutoksista. Osa vuoden 1987 katokorvauksista jäi maatalouden vastuulle. Tämän takia perittiin vielä vuonna 1991 maataloudelta 95 milj. mk, mistä palataan normaalille tasolle 50 milj. mk. Muiden tuotteiden tuotto nousi hieman. Jälkitilit ovat yleensä kasvaneet vuodesta toiseen, mutta vuonna 1991 ne pienenevät hieman kuten edellisenäkin vuonna.

Kustannuslaskelma pyritään saamaan mahdollisimman kattavaksi, mutta varsinaista maataloutta koskevaksi. Tässä ei täysin voida onnistua, sillä esim. lasinalaisen vihannestuotannon rakennuskustannuksia on vaikea erottaa pois tilastoista. Osaa maatalouskoneista voidaan käyttää metsätöissä, mutta sitäkin on vaikea arvioida.

Osa tuotantopanoksista on helppo tilastoida. Näin on asianlaita mm. rehujen ja lannoitteiden kanssa. Kone-, kalusto- ja rakennuskustannuksissa on ongelmia mm. poistojen osalta, koska niiden muutosta on vaikea määrittää. Nehän voidaan laskea joko verotuksen tai kansantulotilaston mukaisina. Edellisessä menetelmässä poistot määräytyvät hankintahinnan mukaan ja jälkimmäisessä menetelmässä jälleenhankintahinnan mukaan. Inflaation takia nämä menetelmät tuottavat erilaisia tuloksia. Tavallisesti on käytetty kansantulotilaston mukaisia poistoja, mutta vuoden 1990 ratkaisussa päädyttiin menetelmään, joka on lähellä verotuskäytäntöä.

Yleismenojen arviointi on myös vaikeaa. Laskelmassa käytetään verotuksesta saatavia tilastoja. Myös muutamia muita tuotanto-

Taulukko 10. Kevään 1992 hintaratkaisun tuotto- ja kustannuslaskelma.

	Kevään 1991 taso, milj.mk	Kevään 1992 taso, milj.mk	Muutos %
Tuotto			
Tavoitehintatuotteet	18254.7	18254.7	
Muut tuotteet	2690.9	2705.1	0.5
Vuokratulot	712.3	705.2	-1.0
Jälkitilit	310.1	295.5	-4.7
Tuki yhteensä	3644.2	3649.7	0.2
Satovahinkokorvaukset	95.0	50.0	-47.4
Yhteensä	25707.2	25660.2	-0.2
Kustannukset			
Lannoitteet	1446.7	1511.6	4.5
Ostorehut	3329.1	3220.8	-3.3
Palkkakustannus	555.1	587.3	5.8
Kone- ja kalustokustannus	4197.5	4223.2	0.6
Rakennuskustannus	1124.7	1114.7	-0.9
Velkojen korot	1986.6	2088.1	6.1
Yleismenot	1396.7	1409.2	0.9
Vuokramenot	619.5	617.0	-0.4
Muut menot	2620.4	2599.0	-0.8
Yhteensä	17276.3	17370.9	0.5
Maataloustulo			
Maataloustulon aleneminen	8430.9	8289.3	-1.7
Tavoitehintojen alitus 1991		141.6	
Korotustarve		381.5	
		523.1	

panoseriä joudutaan ottamaan verotustilastosta. Niiden heikkoutena on tilastojen valmistumisen viive. Laskelmassa on käytettävissä vain yksi lopullinen vuositilasto ja muiden osalta tilastot joudutaan arvioimaan.

Hintatilastot ovat helpommin laadittavissa kuin tuotantopanosmäärät. Vaikeuksia syntyy kuitenkin arvioitaessa, mitkä ovat todelliset viljelijöiden maksamat hinnat. Listahinnoista myönnetään monenlaisia alennuksia, jotka tulisi ottaa huomioon. Lannoitteiden hintojen kohdalla on alennukset otettu huomioon seuraamalla tukkuhintoja. Rehujen kohdalla siirryttiin vuonna 1987 tukkuhintojen seurantaan, mutta kun todelliset hinnat näyttivät menevän senkin alapuolelle, hintatasoa on pudotettu edel-

leen tutkimuksista saatujen tulosten mukaisesti. Koneista saataneen myös huomattavia alennuksia, mutta asiaa ei ole vielä tutkittu eikä siten ole voitu ottaa huomioon laskelmissa. Kesällä 1991 kauppa alensi listahintoja noin 15 %, mikä muutos siirtyi täysimääräisenä hintoihin syksyn hintaratkaisun yhteydessä. Tämän korjauksen jälkeen koneiden hinnat lienevät lähellä viljelijöiden maksamia hintoja.

Kustannukset olivat kasvaneet vuodessa 94.6 milj. mk eli 0.5 %. Maatalouden inflaatio oli siis varsin vähäinen. Erityisen voimakas oli energian hinnan nousu. Lannoitteiden hintojen nousu oli 4.5 %, mutta osa siitä on lannoiteveron nousun osuutta ja osa hintojen kausiporrastuksen muutoksesta. Näitä ei otettu huomioon lopulli-

sessä hintaratkaisussa. Merkittäviä kustannuseriä ovat lisäksi ostorehut, joiden hinnat alenivat kuitenkin hieman, sekä kone- ja kalustokustannus, minkä osalta kustannusten nousu oli vähäistä. Yleismenot on myös suuri kustannuserä, mutta se ei aiheuttanut suurta lisäystä kustannuksiin, sillä tukkuhintaindeksi, jolla seurataan sen hintojen kehitystä, nousi vain 0.1 %.

Kustannuslaskelmassa näkyy lähtötasoa nostavana tekijänä tavoitehintojen ylitys. Edellisen lain mukaan tavoitehintojen tuli toteutua täsmälleen. Mikäli näin ei tapahtunut, poikkeaminen otettiin huomioon korjauksena seuraavan vuoden hintaratkaisussa. Uuden lain mukaan ylitys otetaan huomioon siltä osin kuin se on enemmän kuin yksi prosentti. Kun vuonna 1991 tavoitehinnat alittuivat laskelman mukaan 3.09 %:lla, tavoitehintatasoa piti nostaa 381.5 milj. mk:lla (eli 2.09 %:lla) vuodeksi 1992. Vuoden 1993 kevään hintaratkaisussa tämä summa vähennetään tavoitehintatasosta.

Tuotto- ja kustannuslaskelman loppusumma osoitti tavoitehintatason korotustarpeeksi 523.1 milj. mk. Tästä oli fosforilannoiteveron osuus 21.4 milj. mk, mitä ei otettu huomioon lopullisessa tuloratkaisussa. Lannoitteiden hintajärjestelmän muutoksesta aiheutunut 17.6 milj. mk jätettiin myös ottamatta huomioon.

Jälkitilit

Osuustoiminnalliset yritykset eivät tee voittoa, vaan ne maksavat tilityskauden lopussa toimintaylijäämänsä ns. jälkitilinä, joka määräytyy kunkin jäsenen myyntimäärien mukaan. Maidon osalta ne ovat olleet varsin merkittäviä. Esim. vuonna 1990 maidon jälkitili oli noin 10 penniä litralta. Lihan jälkitiliä on maksettu myös.

Jälkitiliä maksamalla voitaisiin maksaa tavoitehintaa korkeampaa tuottajahintaa. Sen tähden lakiin on otettu määräys, että jälkitilien muutos on otettava huomioon kustannuskompensaatiota laskettaessa. Jälkitili maksetaan kalenterivuoden päätyttyä, eivätkä tilastot valmistu kevään hintaratkaisuun. Sen tähden ne otetaan huomioon syksyn hintaratkaisun yhtey-

Taulukko 11. Jälkitilit kevään 1992 hintaratkaisussa.

	1989-91 määrä milj.kg	1989 jälkitili p/kg	1990 p/kg
Maito, milj.l.	2559.28	10.13	9.81
Naudanliha	116.72	21.41	18.41
Sianliha	181.18	9.95	10.17
Lampaanliha	1.04	13.92	19.65
Kananmunat	72.97	9.88	4.37
Vasikanliha	0.04	11.67	14.19
Siipikarjanliha	33.56	1.23	3.03
Hevoseliha	0.72	7.84	10.04
Yhteensä milj. mk		310.10	295.47
Muutos milj. mk			-14.63

dessä. Kun syksyn 1991 hintaratkaisua ei ollut, jälkitilien huomioon ottaminen siirtyi kevään 1992 ratkaisuun (taulukko 11). Tällöin olivat siis verrattavina vuosien 1989 ja 1990 jälkitilit.

Loppuratkaisu

Tuloratkaisu tulisi saada aikaan helmikuun loppuun mennessä, jotta uudet tavoitehinnat voisivat tulla voimaan maaliskuun alussa, kuten laki edellyttää. Vuonna 1992 näin ei käynyt, vaan neuvottelutulos allekirjoitettiin vasta huhtikuun lopulla. Hintaneuvottelukunnan laskemasta korotustarpeesta 523.1 milj. mk otettiin huomioon vain 303 milj. mk. Valtion maksamaan tukea päätettiin nostaa 285 milj. mk ja 18 milj. mk lasketaan maatalouden osuudeksi vuoden 1993 alussa käyttöön tulevassa luopumiskorvausjärjestelmässä. Loppuosaa korotustarpeesta eli 198.8 milj. mk katsotaan maataloustulon lisäykseksi, joka muodostuu monesta erästä (pääasiassa kuitenkin maatalouden osuudesta lomituskustannuksista ja tuotannon tasapainotamisesta).

Ratkaisun viime vaiheessa tavoitehintojen korotuksiin varattu summa jaetaan eri tuotteiden osalle. Hintojen korotuksilla pyritään kehittämään tulotasoa eri tuotantosuunnissa, joten hintojen korotuksia tarvitaan yleensä kaik-

kiin tuotteisiin. Neuvottelijoiden käytössä on laskelmia kustannuskehityksestä eri tuotantosuunnissa, mitä tietoa käytetään lähtökohdista korotuksiin. Myös markkinatilanne vaikuttaa ratkaisuun.

Kevään 1992 ratkaisu oli helppo toteuttaa, koska tavoitehintoja ei muutettu muutoin kuin, että naudanlihan tavoitehintaa alennettiin 0.50 mk/kg. Toisaalta naudanlihan tuotantopalkkiota nostettiin 1.5.-31.12.1992 väliseksi ajaksi. Hintapoliittista tukea lisättiin siis 285 milj. mk. Sen jako eri käyttötarkoituksiin jätettiin päätettäväksi myöhemmin.

Vuonna 1990 tuli käyttöön ns. hehtaarituki. Hintatukea, joka lisää tuotantoa, ei tulisi lisätä GATT-sitoumusten takia, vaan olisi käytettävä suoraa tukea. Tätä tarkoitusta varten siirrettiin vuonna 1990 maataloustulon korotuksessa 510 milj. mk maksettavaksi suorana tukena pinta-alan mukaan. Vuonna 1992 hehtaarituki nousi 1 155 milj. markkaan. Sen perusteella maksettiin suoraa tukea 560 mk/ha. Alle 3 ha:n tilat eivät saa tätä tukea. Sen sijaan nuoret tuottajat saavat hehtaaritukea 750 mk/ha. Tukea maksetaan noin 85 %:lle koko peltoalasta.

8.2. Syksyn hintaratkaisu

Syksyn hintaratkaisussa selvitetään tuotantopanosten hintojen muutoksesta aiheutunut kustannusten muutos ja korjataan tavoitehintoja vastaavasti. Syksyn ratkaisu on suppeampi kuin kevään ratkaisu. Tulokysymyksistä ei neuvotella lainkaan ja pääomakustannusten muutos otetaan huomioon vain kerran vuodessa eli kevään ratkaisun yhteydessä.

Kustannukset alenivat 3.1 milj. mk tammi-kuusta 1992 heinäkuuhun 1992. Lannoitekustannus oli alentunut 33.1 milj. mk, mutta toisaalta oli tapahtunut lievää kustannusten nousua energian, yleiskustannusten ja palkkojen osalta.

Tuoton osalta otetaan huomioon vain jälkitilien muutos, mikä tapahtuu vain syksyn ratkaisun yhteydessä. Jälkitilit olivat alentuneet 63.6 milj. mk. Syksyn tuotto- ja kustannus-kompensaatio laskelma oli siis seuraava:

Kustannusten aleneminen	3.1 milj. mk
Tuoton aleneminen	63.6 -"-
Korotustarve	60.5 milj. mk

Näin tavoitehintojen ja hintapoliittisen tuen muutostarve olisi ollut 60.5 milj. mk.

Tavoitehintojen muutos toteutetaan syksyn ratkaisussa vain, jos tavoitehintojen ja hintapoliittisen tuen muutos on suurempi kuin kaksi prosenttia. Muutos oli tällä kertaa hyvin pieni, joten tavoitehintoja ei muutettu lainkaan. Näin ollen vuoden 1992 aikana tapahtunut tuotantopanosten hintojen muutos otetaan huomioon kokonaisuudessaan vuoden 1993 tuloratkaisun yhteydessä.

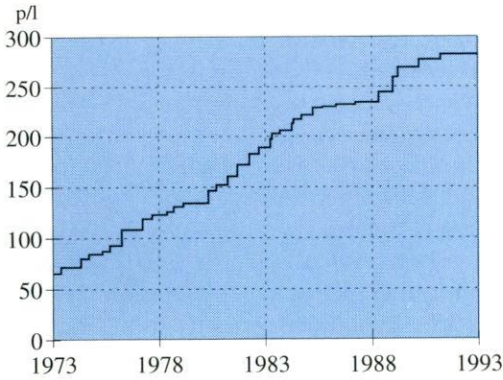
8.3. Tuottajahinnat

Tavoitehinnat (ks. liite 7 ja kuvat 7-9) eivät anna täysin tarkkaa kuvaa siitä, miten paljon viljelijät saavat tuotteistaan kaikkine lisineen. Esim. maidon tuotantotuki oli vuonna 1991 keskimäärin 34 p/litra. Näin ollen maidosta maksettiin keskimäärin 3.21 mk/l.

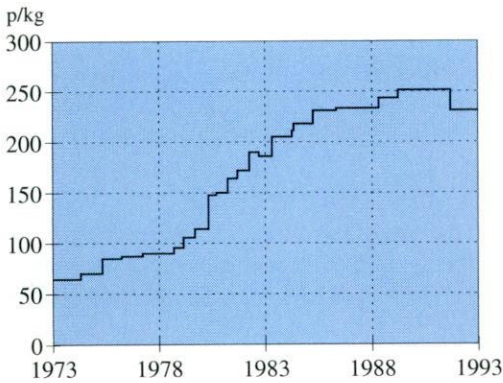
Taulukossa 12 on esitetty tärkeimpien tuotteiden tuottajahintojen kehitys vuosina 1983-1992. Näistä hinnoista on vähennetty vientikustannusmaksut.

Taulukko 12. Tärkeimpien maataloustuotteiden maksetut tuottajahinnat kaikkine lisineen ja vientikustannusmaksut ja maidon kiintiömaksut vähennettyinä vuosina 1983-1992.

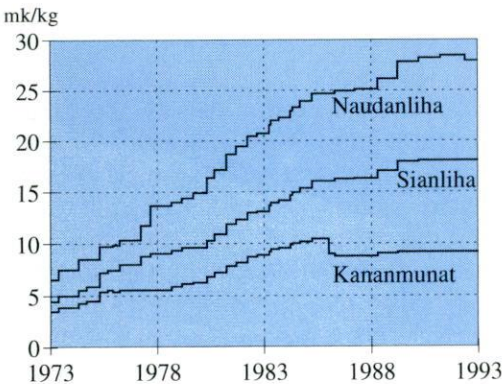
Vuosi	Maito p/l	Naudan- liha mk/kg	Sian- liha mk/kg	Kanan- munat mk/kg
1983	248.2	24.01	13.68	9.99
1984	261.7	25.84	14.98	10.29
1985	273.9	27.62	16.17	10.72
1986	276.4	28.28	16.49	10.68
1987	283.3	28.77	16.52	10.71
1988	292.6	30.62	17.28	11.06
1989	312.6	32.86	18.02	11.76
1990	316.5	32.11	17.66	11.81
1991	321.2	29.44	16.62	11.86
1992 ^c	318.0	30.05	16.32	11.96

Kuvio 7. Maidon tavoitehintana vuosina 1973-92.

Kuvio 8. Vehnän tavoitehintana vuosina 1973-92.

Kuvio 9. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien tavoitehinnat vuosina 1973-92.

Merkittävää on, että lihan tuottajahinnat ovat alentuneet vuodesta 1989 alkaen. Vuonna 1992 muutokset olivat tosin pieniä ja naudanlihan hinta nousi hieman. Syynä hintojen laskuun on ollut vaikea markkinatilanne ja ilmeisesti myös teurastamoiden kustannuskriisi, joka on johtunut alan saneerauksesta. Kapasiteettia on liikaa.

Tuottajahintaindeksi laski vuodesta 1990 vuoteen 1992 noin 4 %. Tavoitehintoja onkin nostettu varsin vähän, eivätkä ne lihojen osalta ole edes toteutuneet. Toisaalta pinta-alalisät ja hehtaarituki ovat nousset. Niiden vaikutus ei näy tuottajahinnoissa.

8.4. Vähittäishinnat

Taulukossa 13 on annettu eräitä elintarvikkeiden vähittäishintoja. Tuottaja- ja vähittäishintojen välisiä vertailuja on vaikea tehdä sen tähden, että kuluttajan pöydälle tuleva tuote on harvoin sama kuin mikä on lähtenyt maatilalta. Kulutusmaito on saatu vähentämällä lehmänmaidosta rasvaa, liha on vain jokin ruhon osa, leipävilja on jauhettu jne. Eräissä tapauksissa vertailu on helpompi. Esim. kananmuna tai peruna ovat tuotteita, jotka eivät muutu kaupan ketjussa.

Taulukko 13. Eräitä vähittäishintoja syyskuussa vuosina 1990-92.

Tuote	1990 mk/kg	1991 mk/kg	1992 mk/kg
Kulutusmaito (mk/l)	4.04	4.11	4.04
Voi	39.48	33.12	32.70
Emmental-juusto	47.91	49.27	49.99
Naudanliha (jauheliha)	49.98	49.44	47.93
Sianliha (keskikylki)	34.39	35.78	35.61
Kanamunat	16.87	17.18	17.14
Vehnäjauhot	6.26	6.22	5.83
Sokeri (pala)	9.95	10.23	10.42
Peruna	2.77	3.12	3.54

Lähde: Tilastokeskuksen kuluttajahintatilasto.

Vähittäishinnat alenivat hieman vuonna 1992. Erityisesti naudanlihan vähittäishinta on laskenut. Kuluttajahintaindeksin ravintoryhmän hinnat nousivat vuodesta 1991 vuoteen 1992 noin 0.3 %. Syyskuusta 1991 syyskuuhun 1992 indeksiin muutos oli - 0.4 %.

9. Tulokehitys maataloudessa

9.1. Tulolähteet

Viljelijäperheet saavat noin puolet tuloistaan maataloudesta, kuten taulukosta 14 käy ilmi. Nämä tiedot perustuvat maatilatalouden yritys- ja tulotilastoon, jonka perusjoukossa oli 113 000 luonnollisten henkilöiden tilaa vuonna 1990. Peltoa näillä tiloilla oli keskimäärin 17.5 ha ja metsää 38.1 ha.

Keskimääräinen laskelma vääristää hieman kuvaa tulonmuodostuksesta. Eläketulot on eräs tällainen tekijä. Iän mukaan ryhmiteltyinä tilastossa olevista tiloista on runsas 11 % yli 65 vuotiaiden viljelijöiden hallussa.

Metsätalouden tulot ovat verotuksen mukaiset, eivätkä siis vastaa todellisia tuloja.

Palkkatulot ovat merkittävä tulolähde monella tilalla. Toinen puolisoista voi olla kokonaan ansiotyössä, mutta myös molemmilla voi olla ansiotuloja.

Taulukko 14. Viljelijän ja puolison veronalaiset tulot tulolähteittäin valtionverotuksessa vuonna 1990.

	Tulot mk/tila	%
Maatalous	67 614	45.7
Metsätalous	11 196	7.6
Palkkatulot	44 097	29.8
Muut	11 066	7.5
Eläketulot	14 023	9.5
Yhteensä	147 996	100.0

Lähde: Maatilatalouden tulo- ja verotilasto 1990.

Tulovertailut maatalouden ja muiden sektoreiden välillä ovat vaikeita tehdä, koska viljelijät saavat tuloja monesta eri lähteestä. Eräs tapa ratkaista asia on valita vertailuihin sellaiset viljelijät, jotka saavat toimeentulonsa pääasiansa maataloudesta. Päätoimisiksi viljelijöiksi on tällöin luokiteltu sellaiset viljelijäpuolisot, joilla maatilatalouden tulo-osuus on yli 75 % kokonaistuloista. Tällaisia tiloja oli 40 000 vuonna 1988. Niiden peltoala oli keskimäärin 21.4 ha. Henkilöä kohti laskettu maataloustulo niillä oli 52 430 mk. Ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatulo oli samana vuonna 83 860 mk.

9.2. Maataloustulo vuonna 1992

Viljelijöiden tulot alenivat ennakoarvion mukaan noin 12%. Tähän vaikutti erityisesti huono viljasato. Myös kotieläintuotanto aleni jossain määrin. Tuotannon arvo oli 4.6% pienempi kuin edellisenä vuonna.

Toisaalta myös tuotantopanosten käyttö väheni. Lannoitteita ja rehuja ostettiin vähemmän kuin vuonna 1991. Muidenkin tuotantopanosten käyttö väheni jossain määrin. Kesannoinnin lisääntyminen ja kotieläintuotannon väheneminen vaikuttavat kustannuksia vähentävästi.

Tuottajahinnat alenivat viime vuonna noin 1% vuositasolla, mikä johtui siitä, että lihan hinnat jäivät paljon alle tavoitehintojen. Tavoitehintoja ei nostettu keväällä lainkaan, joskin hintapoliittista tukea lisättiin jonkin verran.

Tuotantopanosten hintojen nousu oli noin 2 %, mikä vastaa inflaatiota koko kansantaloudessa. Lannoitteiden hinnat nousivat huomattavasti verojen takia, mutta muiden tuotantopanosten hinnat pysyivät lähes ennallaan.

Markkinoimismaksuja kerättiin maataloudelta noin 1.5 mrd mk, mikä alentaa siis viljelijöiden tuloja viidenneksellä. Ilman ylituotannosta aiheutuvia kustannuksia maatalouden tulokehitys olisi huomattavasti parempi. Suurimmillaan maataloustulo oli vuonna 1990, mutta sen jälkeen ovat ylituotannon vientikustannukset ja huono sato viime vuonna alentaneet viljelijäin tuloja jo noin 23 %.

Taulukko 15. Maataloustulon kehitys vuosina 1983-92, milj. mk ja indeksinä.

	Kokonais- tuotto	Kokonais- kustannus	Maatalous- tulo	Indeksi
1983	19 911.5	13 897.3	6 014.2	192.7
1984	21 011.1	14 637.5	6 373.6	204.2
1985	21 919.8	15 186.8	6 733.0	215.7
1985 ¹⁾	22 516.4	15 504.0	7 012.4	100.0
1986	23 262.3	15 981.5	7 280.8	103.8
1987	22 473.5	16 711.6	5 761.9	82.2
1988	24 013.8	16 825.3	7 188.5	102.5
1989	25 790.0	18 103.7	7 686.3	109.6
1990	27 515.2	18 647.8	8 867.5	126.5
1991	25 880.1	18 261.1	7 619.0	108.7
1992*	24 681.6	17 951.0	6 730.6	96.0

¹⁾ Uusi kustannusten laskentaperuste.

9.3. Verotus

Maatalouden harjoittaja maksaa tuloveroa todellisten tulojen mukaan. Sitä varten jokainen viljelijä pitää yksinkertaista kirjanpitoa, josta käy ilmi myyntitulot ja tuotantopanoksista maksetut menot. Käyttöomaisuudesta kuten koneista ja rakennuksista tehdään poistot. Tulojen ja kustannusten välinen ero eli maatalouden puhdas tulo on verotettavaa tuloa, josta viljelijä maksaa veroa samojen säännösten ja verotaulukkojen mukaan kuin muutkin tulonsaajat.

Koneista ja laitteista tehtävät poistot saavat olla korkeintaan 25 % menojäännöksestä ja tuotantorakennuksista tehtävät poistot korkeintaan 10 %. Koneiden ja laitteiden poistot olivat 79 % ja rakennusten poistot 15 % kaikista poistoista vuonna 1986.

Tilalla käytettyjen omien maataloustuotteiden arvoa ei lasketa veronalaiseksi tuloksi. Yksityistalous pyritään erottamaan mahdollisimman tarkoin tuotantotoiminnasta. Ongelmia aiheutuu erityisesti energian käytöstä. Lämmitysöljy ja sähkö ostetaan tilalle yhdessä sekä tuotantotoimintaan että yksityistalouteen. Verottajalla on käytössään ohjeet tämän huo-

mioon ottamiseksi. Vaikeuksia aiheutuu myös korkomenojen jakamisessa tuotantotoimintaan ja yksityistalouteen.

Verovelvollinen maksaa Suomessa sekä kunnan että valtion veroa. Kunnallisvero on prosentuaalinen tasavero tulotasosta riippumatta (15-20 % tuloista), kun taas valtion vero on progressiivinen.

Verovähennyksiä tehdään monin eri perustein, ja verotettava tulo voi olla huomattavasti pienempi kuin veronalainen tulo. Vuonna 1990 viljelijän ja puolison verotettavat tulot olivat keskimäärin koko maassa yhteensä 148 000 mk. Siitä he maksoivat veroa noin 29 %.

Omaisuuksista maksetaan veroa erillisen progressiivisen varallisuusverotuksen mukaan (korkeintaan vajaa 2 % omaisuuden arvosta). Maatalouden tuotanto-omaisuus (kotieläimiä ja varastoja lukuunottamatta) on veronalainen päinvastoin kuin muussa yritystoiminnassa. Käytännössä kuitenkin vain suuret tilat maksavat varallisuusveroa, koska verotuksessa käytettävä tilan arvo on paljon alle todellisen arvon.

Vuonna 1993 verotus muuttuu oleellisesti pääomatulojen osalta. Vero on 25 % pääomatulosta riippumatta sen lähteestä. Maataloudessa

syntyy myös pääomatuloa, mutta sen arvioiminen on vaikeaa. Niinpä maatalouden pääomatulo tullaan laskemaan kaavamaisesti siten, että veronalaisista varoista vähennetään ensin puolet veloista, jolloin saadaan nettovarallisuus. Maatalouden pääomatulo on 15 % nettovarallisuudesta. Tästä pääomatulosta maksetaan veroa mainitut 25 %.

Metsäverotus uudistettiin myös vuoden 1993 alusta. Metsänomistaja voi siirtyä suoraan myyntitulojen verotukseen tai hän voi säilyttää aikaisemman pinta-alaperusteisen verotuksen. Siirtymäkausi on 13 vuotta. Sen jälkeen metsäverotus tulee kaikilla tiloilla perustumaan myyntituloihin, joita pidetään pääomatuloina.

Suomessa maksetaan lähes kaikista tuotteista

liikevaihtoveroa, joka oli 22 % verottomasta hinnasta. Maatalouden tuotantopanoksissa on myös liikevaihtoveroa arvion mukaan noin 7.2 % tuettomasta tuotannon arvosta. Sitä ei palauteta maataloudelle, joten maatalouden tuotantokustannukset ovat korkeammat kuin ne olisivat ilman liikevaihtoveroa.

Sen sijaan maataloustuotteiden vähittäishinnan sisältämää liikevaihtoveroa laskettaessa alkutuotanto vapautetaan liikevaihtoverosta. Tämä tarkoittaa sitä, että liikevaihtoveroa kannetaan vain jalostuksen, jakelun ja kaupan aikaansaaman arvonlisäyksen osalta. Eräiden arvioiden mukaan elintarvikkeiden liikevaihtovero on noin 15 % verottomasta vähittäishinnasta.

III MAATALOUSPOLITIIKKAA

10. Maatalouspolitiikan peruslinjat

Suomen maatalouspolitiikan muotoutumiseen on vaikuttanut pyrkimys taata elintarvikkeiden saanti kaikissa olosuhteissa, kehittää viljelijöiden tulotasoa sekä tukea syrjäseutujen asuttuna pysymistä. Taustalla on pitkä kehityskaari sodanjälkeisen ajan elintarvikepulasta nykypäivän ylituotantoon. Aluksi tavoitteena oli tuotannon lisääminen, sen jälkeen viljelijöiden tulotason kehittäminen ja hintatason säätely, kunnes jouduttiin monimuotoiseen tuotannon rajoittamiseen. Maataloutta on suojattu ulkomaiselta kilpailulta, jotta hintatasoa on voitu ylläpitää halutulla tavalla tulotavoitteen saavuttamiseksi.

Tilanne on muuttunut koko ajan. Tuotanto nousi jo 1950-luvulla yli kotimaisen kulutuksen, ja ylituotannon rajoittaminen ja vähentäminen ovat olleet sen jälkeen jatkuvan poliittisen kiistelyn kohteena. Aivan viime vuosina paineet maatalouspolitiikan itsenäisyyttä kohtaan ovat tulleet ulkomailta. Maataloustuotteiden ulkomaankauppaa halutaan vapauttaa ja tämä vaatimus saa vastakaikua myös Suomessa.

Toinen oleellinen maatalouteen ja maatalouspolitiikkaan vaikuttava tekijä on Suomen hakemus liittyä Euroopan Talousyhteisöön (EY). Mikäli Suomi liittyy EY:hyn, maatalouspolitiikka tulee sopeutumaan EY:n maatalouspolitiikan mukaiseksi. Maatalouspolitiikan itsenäisyys katoaa tällöin, mikä aiheuttaa suurta huolta maataloudelle. Hinta- ja tukitason oleellinen aleneminen näyttävät olevan ylivoimainen ongelma maamme maataloudelle.

Tämän hetkinen maatalouspolitiikka on käymistilassa EY-hakemuksen takia. Toistaiseksi ei ole kuitenkaan tehty vielä sellaisia ratkaisuja, jotka muuttaisivat oleellisesti lähivuosien maatalouspolitiikkaa. Parhailtaan istuu kuitenkin työryhmä, jonka tehtävänä on lainsäädännön muuttaminen niin, että valmiutemme sopeutua uuteen tilanteeseen olisi mahdollisimman hyvä.

Sen sijaan huono taloudellinen tilanne ja valtiontalouden ongelmat vaikuttavat suoraanaisesti maatalouteen. Valtio on vähentänyt vientitukeaan alentamalla tuotanto- ja vientikattoja. Tuotannon rajoittamistoimet ovat jääneet yhä enenevässä määrin maatalouden vastuulle. Tulotaso alenee tämän takia.

Maatalouspolitiikkamme on kuitenkin vielä omissa hoidossamme. Sen pohjana on kesällä 1987 valmistunut Maatalous 2000 -komitean mietintö, jossa luonnosteltiin pitkän aikavälin maatalouspolitiikan ohjelma. Sen ydinkohtia ovat hinta- ja tulopolitiikka sekä tuotantopolitiikka, mutta mietinnössä otetaan kantaa muihinkin maatalouspolitiikan lohkoihin.

10.1. Maatalouspolitiikan tavoitteet

Maatalouspolitiikka muodostuu tavoitteista ja keinoista. Maatalous 2000 -komitean mukaan maatalouspolitiikan keskeisiä osa-alueita ovat:

- tuotantopolitiikka
- rakennepolitiikka
- tulopolitiikka
- maaseudun työllisyys ja asuttuna pitäminen.

Näiden politiikka-alueiden sisältä löytyvät niin tavoitteet kuin keinotkin.

Tuotantotavoitteena on pitkällä aikavälillä kotimaista kulutusta vastaava tuotanto. Käytännössä tuotantopolitiikka on ollut tuotannon rajoittamista, koska ylituotanto on jatkuvasti ollut maatalouden ongelma. Maatalous 2000 -komitea hyväksyi kausivaihtelun takia tuotantotavoitteeksi lievän ylituotannon erityisesti maidontuotannossa. EY:hyn liittyminen ja GATT-ratkaisu voivat pakottaa tinkimään ylituotannosta, mutta omavaraisuus säilyy edelleen maataloutemme tavoitteena.

Omavaraisuustavoitteen taustalla on pyrkimys turvata elintarvikehuolto kaikissa oloissa. Maataloustuotannon säilyttämistä on pidetty tärkeänä myös työllisyys- ja aluepolitiikan sekä maaseudun asutuksen takia.

Rakennepolitiikan tulee tukea omavaraisuustavoitetta. Suomen maatalous perustuu perheviljelmiin. Niiden toimintaedellytyksiä pyritään kehittämään turvaamalla tuottavuuden kasvu, mikä tapahtuu mm. tuotantontekijöiden järkipärisellä käytöllä. Yrityskokoa nostamalla voitaisiin parantaa tuottavuutta ja alentaa tuotantokustannuksia. Maatalousyrittäjien kasvua rajoitetaan kuitenkin tuotannon vähentämiseksi ja maaseudun asutuksen säilyttämiseksi. Pienehkö yrityskotitavoite perustuu osittain ajatukseen, että viljelijät saavat lisäansioita metsätaloudesta ja muista elinkeinoista. Mahdollinen integraatio muuttaa todennäköisesti tätä tavoitetta.

Yrityskorajojen tulee Maatalous 2000 -komitean mielestä olla sellaisia, ettei yrityskoon kasvattaminen niiden jälkeen enää oleellisesti alenna tuotteen yksikkökustannuksia. Tämä tavoite merkitsee kuitenkin tilakoon nostamista, koska nykyiset tilat ovat keskimäärin varsin pieniä.

Tulopolitiikan tavoitteena on maatalous 2000 -komitean mukaan taata viljelijäväestölle oikeudenmukainen tulotaso muihin väestöryhmiin verrattuna. Tilojen alueellisesta sijainnista ja tilakoosta aiheutuvia eroja tasoitetaan hintapolitiikan keinoin. Sosiaaliturva pyritään saattamaan tasaveroiseksi muiden väestöryhmien kanssa.

Tulotason kehittyminen turvataan hintapolitiikalla, jonka tärkein väline on maatalous-

tulolaki. Se takaa tuotantopanosten hintojen noususta aiheutuvan kustannusten nousun kompensoinnin ja myös maataloustulon nousun niin, että viljelijöiden tulot nousevat suurin piirtein samalla tavalla kuin tulot muissa kansantalouden sektoreissa.

Maaseudun asutus, jota maatalous 2000 -komitea erityisesti painottaa, liittyy maatalouden ja muun yhteiskunnan välisiin suhteisiin. Maatalousväestön väheneminen aiheuttaa ongelmia erityisesti haja-asutusalueilla. Maaseudun säilymistä elinvoimaisena pidetään toivottavana, ja sen tähden halutaan tukea maataloutta ja maatalouden sivuelinkeinoja sekä muutakin maaseudun elinkeinotoimintaa yleisten yhteiskuntapoliittisten ja aluepoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Komitea ehdotti, että ylituotannon vientikustannusten vähentymisestä säästyviä varoja käytetään maatalouden ja maaseudun muun elinkeinotoiminnan ja palvelujen kehittämiseen ja sitä kautta maaseudun asutuksen säilyttämiseen.

10.2. Muita tavoitteita

Maatalouspolitiikkaan kuuluu myös muita tavoitteita, joita esim. Maatalous 2000 -komitea ei erikoisesti painottanut mutta jotka tulevat esiin joko maatalouspoliittisessa keskustelussa tai käytännön politiikassa. Näitä tavoitteita ovat mm. kohtuulliset kuluttajahinnat, puhtaat elintarvikkeet ja yleensä ympäristön hoito.

Elintarvikkeiden hinnat ovat olleet Suomessa kansainvälisesti verrattuna korkeat, mistä on syytetty maatalouspolitiikkaamme. Markan devalvoitumisen jälkeen tilanne on muuttunut. Hintatasomme ei ole enää muihin maihin verrattuna niin korkea kuin aikaisemmin. Tämä osoittaa toisaalta, kuinka vaikeaa on tehdä kansainvälisiä vertailuja.

Käytännössä kuluttajahintatavoite ei ole saanut paljoa huomiota osakseen. Tuottajahinnat on määrätty viljelijöiden tulotasotavoitteen mukaisesti. Ne ovat korkeat luonnonolojen ja maan yleisen korkean kustannustason takia, eikä niitä voida helposti alentaa, mikäli pide-

tään kiinni viljelijöiden tulotasosta.

Korkeaa hintatasoa arvosteltaessa on kritiikki kohdistunut liikaa maatalouteen. Kuluttajan maksamasta hinnasta vajaa puolet on maatalouden osuutta ja loput jalostuksen ja kaupan osuutta. Yhtä lailla voidaan siis syyttää jalostusteollisuutta ja kauppaa maamme korkeista elintarvikkeiden hinnoista. Tosin myös kaupan ja jalostuksen mahdollisuudet alentaa ruoan hintaa ovat rajoitetut. Aivan viimeaikoina tapahtunut elintarvikkeiden hintojen alentuminen viittaa kuitenkin siihen, että hinnoissa on ollut "ilmaa", joka on kilpailun ja ostokyvyn alenemisen myötä vähentynyt.

Maataloustuotteiden laatuun on kiinnitetty yhä enemmän huomiota. Jäämien määrää seurataan jatkuvasti. Kemiallisia aineita käytävän maatalouden tuotteisiin liittyy joko luuloteltuja tai todellisia ongelmia. Osa kuluttajista suosii luonnonmukaisesti tuotettuja elintarvikkeita, vaikka ne maksavat enemmän kuin tavalliset keinolannoittein ja kasvinsuojeluainein viljeltyt tuotteet. Suomen maatalouspolitiikassa ei näihin tekijöihin ole kuitenkaan otettu selvää kantaa, joskin luonnonmukaista viljelyä onkin ryhdytty tukemaan.

Laatutekijöillä voi tulevaisuuden maataloudessa olla merkittävä asema. Ne voisivat myös auttaa ratkaisemaan ylituotanto- ja ympäristöongelmia. Laajaperäinen, vähemmän lannoitteita ja muita kemikaaleja käyttävä maatalous voisi tuottaa kuluttajan vaatimia puhtaita tuotteita. Edellytyksenä on kuitenkin, että kuluttaja on valmis maksamaan nykyistä korkeamman hinnan elintarvikkeista, sillä laajaperäinen tuotanto johtaa tavallisesti kustannusten nousuun.

Maatalouden ympäristöpolitiikkaa on vähitellen muotoutumassa. Sitä käsitellään tarkemmin luvussa 10.5.

10.3. Maatalouspolitiikan hoito

Maatalouspolitiikka on ennen muuta erilaisten keinojen käyttöä ja etsimistä tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimenpiteitä valmistellaan komiteoiden, toimikuntien, työryhmien ja viranomaisten toimesta sekä tuottajien ja valtion

välisissä neuvotteluissa. Toimenpiteet perustuvat lopulta lakeihin, asetuksiin sekä valtioneuvoston ja muiden viranomaisten päätöksiin.

Maatalouspolitiikan hoidossa on käytettävissä neljä tärkeää lakia: maataloustulolaki, laki maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta, laki kotieläintuotannon ohjaamisesta (perustamislupalaki) sekä maaseutuelinkeinolaki. Näitä täydentävät maidon- ja kananmunantuotannon kaksihintajärjestelmät.

Maataloustulolain avulla hoidetaan tulopolitiikkaa. Sen mukaan maatalouden harjoittajat neuvottelevat hinnoista valtion kanssa kaksi kertaa vuodessa (ks. luku 8). Tähänastisten lakien mukaan tuottajat ovat saaneet täyden korvauksen tuotantopanosten hintojen noususta aiheutuneesta kustannusten noususta ja maataloustulon korottamisesta on sovittu sen lisäksi erikseen.

Tulopolitiikkaan kuuluu oleellisena osana monimuotoinen tukipolitiikka, jolla tasoitetaan tuloeroja maan eri osien ja eri kokoisten tilojen välillä. Lisähintaa ja tulotukea maksetaan alueittain porrastettuna, joten maataloutta voi harjoittaa maan pohjoisimmissakin osissa (ks. luku 13.2).

Maataloustulolaki asettaa yleiset tuotantopolitiittiset tavoitteet. Laki maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta sekä perustamislupalaki antavat keinot tuotannon säätelyyn, millä on keskeinen asema Suomen maatalouspolitiikassa. Se on pääasiassa tuotannon rajoittamista, mutta jossain määrin myös tuotannon tukemista. Näitä käsitellään tarkemmin luvussa 12.

Maatalouden rakennetta kehitetään maaseutuelinkeinolin avulla. Se antaa puitteet maatalouden lainoitukselle ja avustukselle ja siten mahdollisuudet puuttua rakennekehitykseen. Tavoitteena on lainoittaa myös muita kuin pelkkiä maatilayrityksiä (ks. luku 14). Maidon- ja kananmunantuotannon kaksihintajärjestelmät sekä perustamislupajärjestelmä (ks. luku 12) säätelevät myös voimakkaasti maatalouden rakennetta.

Maatalouspolitiikan keinot ovat moninaiset ja monet niistä vaikuttavat usean päämäärän hyväksi. Kuten tavoitteet niin myös keinot ovat

toisinaan ristiriidassa keskenään. Esimerkiksi hintapolitiikalla hoidetaan viljelijöiden tulojen kehitystä, mutta liian korkeat hinnat johtavat ylituotannon syntymiseen. Halpakorkoiset lainat voivat johtaa maatalousyritysten hintojen nousuun mitätöiden siten yhteiskunnan antaman tuen, jolla yritetään parantaa maatalouden rakennetta. Tavoitteiden ja keinojen ristiriitaisuutta on kuitenkin vaikea välttää hallinnollisesti johdetussa maatalouspolitiikassa. Sen sijalle suositetaan usein markkinakeskeistä maatalouspolitiikkaa, josta aiheutuvia haittoja hoidettaisiin esimerkiksi viljelijöille maksettavalla suoralla tulotuella.

10.4. Maataloustulolaki

Maataloustulolaki on Suomen maatalouspolitiikan keskeisin osa. Sen avulla säädellään tuottajahintojen muodostumista ja se määrittää epäsuorasti maatalouden tuotantotavoitteet. Ensimmäinen maataloustulolaki säädettiin vuonna 1956, mistä lähtien se on ollut muutettuna ja uusittuna käytettävissä tähän päivään asti.

Tällä hetkellä sovellettava maataloustulolaki säädettiin vuonna 1989. Se on viisivuotinen ja koskee hinnoitteluvuosia 1990/91-1994/95. Hinnoitteluvuosi alkaa maaliskuun alussa, viljojen osalta heinäkuun alussa.

Tuottajahintojen säätely tapahtuu valtiovalan ja viljelijöiden välisissä neuvotteluissa, joissa on kaksi vaihetta. Tuotantopanosten hintojen nousu *kompensoidaan* aluksi täysimääräisesti viljelijöille ja sen jälkeen *neuvotellaan* maataloustulon korotuksesta (ks. luku 8).

Toinen tärkeä kohta maataloustulolaissa ovat *tuotanto- ja vientikatot*, jotka määrittävät valtion osuuden maataloustuotteiden viennin tukemisesta aiheutuvista kustannuksista. Edellisen lain mukaan valtio tuki vientiä tuotanto- ja vientikattoihin saakka sataprosenttisesti.

Nykyisen lain mukaan maatalouden osittainen vientivastuu (10 %) alkaa heti ensimmäisestä vientikilosta. Seuraavassa vaiheessa vientivastuu on 50 % ja lopulta 100 %. Maidon osalta valtio vie kuitenkin osan täysin omalla kustannuksellaan, jonka jälkeen viljelijäin

vientivastuu on 10 %. Kaikki tuotanto- ja vientivastuukatot alenevat viiden vuoden aikana. Näitä kattoja on muutettu vuosiksi 1991-93 (ks. taulukko 18).

10.5. Maatalouden ympäristökysymykset

Ongelmat

Maatalouden aiheuttamiin ympäristöongelmiin on ryhdytty kiinnittämään yhä enenevää huomiota Suomessa. Fosforikuormituksen lisääntyminen ja vesistöjen rehevöityminen on todettu ongelmaksi ja maataloutta pidetään teollisuuden ja asutuksen ohella merkittävänä päästölähteenä. Myös typpilannoitteet vaikuttavat vesistöjen rehevöitymiseen. Voimaperäisestä lannoituksesta peräisin olevat ravinteet ovat paikoin aiheuttaneet happikatoa merenlahdissa.

Maatalouden vesistökuormituksen kasvuun on ilmeisesti vaikuttanut erikoistuminen ja jatkuva viljanviljely, jonka johdosta maa on paikoin tiivistynyt haitallisesti ja maan rakenne huonontunut. Huuhtoumat ovat sen takia lisääntyneet.

Pohjavesien pilaantuminen on paikoin todettu ongelmalliseksi myös Suomessa varsinkin maaseudun yksityisten kaivojen osalta. Myös säilörehun puristeneste sekä eläinten lannassa olevat mikrobit (esim. salmonella) voivat saastuttaa vesistöjä tai kaivoja.

Karjasuojista ja lantaloista sekä lannanlevityksen yhteydessä haihtuu huomattava määrä ammoniakkia. Ammoniakkikaasu palaa sateen mukana maahan ja happamoittaa maaperää. Liikenteestä peräisin olevat typpikaasut nostavat ilman otsonipitoisuutta, minkä on mm. Ruotsissa todettu alentavan kevätvehnän satoa. Suomessa on myös ryhdytty tutkimaan asiaa.

Maaseutumaisema on nousemassa huomion kohteeksi. Maataloutta on pidetty Suomessa tärkeänä kulttuurimaiseman ylläpitäjänä, ja sen takia maatalouden harjoittamista kaikkialla maassa halutaan tukea. Nykyaikainen maatalousteknologia aiheuttaa toisaalta ekologisia

ongelmia. Kasvinsuojeluaineiden käyttö, sala-ojitus ja niittyjen häviäminen ovat aiheuttaneet monien kasvilajien katoamisen ja eräiden lintulajien populaatioiden harvenemisen.

Ympäristöongelmat keskittyvät veteen ja maaperään. Suomalainen ruoka sen sijaan on puhdasta. Raskasmetallitkaan eivät ole suuri ongelma. Hyvän raaka-aineen takia lannoitteissa on suhteellisen vähän kadmiumia. Muita kadmiumlähteitä ovat atmosfäärinen laskeuma ja puhdistamoliete, jonka käyttöön maatalous suhtautuu torjuvasti. Elintarvikkeiden sisältämät kasvinsuojeluaineiden jäämät ovat varsin vähäisiä. Kasvinsuojeluaineiden kokonaistehoa-aineiden kilomäärissä on sitä paitsi tapahtunut lievää laskua kuten muualla Euroopassakin.

Keinot

Ympäristöongelmia pyritään ratkaisemaan monin eri tavoin. Lannoiteveroa on kerätty jo pitemmän ajan maatalouden vientikustannusosuuden kattamiseksi, mutta samalla vero on toiminut ympäristöpoliittisena keinona. Vuoden 1990 alusta tuli voimaan fosforivero, joka oli puhdas ympäristövero.

Lannoitevero ja fosforivero yhdistettiin vuoden 1992 alussa. Vero määräytyy nyt lannoitteen typpi- ja fosforisisällön mukaan. Veron määrä on 2.90 mk typpikiloa kohti ja 1.70 mk fosforikiloa kohti. Se käytetään maatalouden vientikustannusosuuden rahoittamiseen.

Typpilannoitteiden käyttöä rajoitetaan epäsuorasti, sillä lannoiteveroa on kerätty maataloudelta ylituotannon viennin ja kesannoinnin rahoittamiseen. Päätaavoite on tosin ollut tuotannon rajoittaminen, eikä pohjavesien nitraattipitoisuuden nousu ole vielä aiheuttanut erityistoimia.

Fosforilannoitusta on vähennetty tehokkaasti alentamalla lannoitteiden fosforisisältöä. Lannoitusuusituksia on muutettu fosforin osalta, sillä fosforia on kertynyt riittävästi maaperään.

Fosforin huuhtoutumista vesistöihin pyritään estämään suojakaistoilla ja viherkesannoilla, joista maksetaan erityiskorvausta.

Maataloustuottajat ovat oma-aloitteisesti ryhtyneet kiinnittämään huomiota ympäristötekijöihin. Maataloustuottajain keskusjärjestö

on hyväksynyt ympäristöpoliittisen ohjelman. Se antaa yleisiä ohjeita sellaisista viljely- ja muista tuotantotekniikoista, joilla voidaan vähentää mm. lannoitteiden, lannan, kasvinsuojeluaineiden ja muiden ympäristöä rasittavien tekijöiden aiheuttamia ongelmia. Myös maatalouden neuvontajärjestöt ovat vahvistaneet ympäristöneuvontaansa.

11. Integraatio

Suomen hallitus jätti hakemuksen EY:hyn liittymiseksi maaliskuussa 1992. Heti sen jälkeen käynnistyivät selvitykset maataloudesta ja maatalouspolitiikasta, joita EY tarvitsi laatiessaan ns. avis'n eli EY:n näkemyksen Suomen mahdollisuuksista liittyä jäseneksi. Avis on tarkoitettu ennen muuta jäsenmaille, mutta se on tärkeä myös Suomelle, koska se kertoo neuvottelujen tavoitteista ja ongelmista.

EY:n komissio sai avis'n valmiiksi lokakuussa. Siinä todetaan, että liittyminen EY:hyn on suuri haaste Suomen maataloudelle, koska se johtaa alempiin hintoihin, matalampaan tukitasoon ja lisääntyvään kilpailuun. Komissio uskoo kuitenkin, että ongelmiin on löydettävissä tyydyttävä ratkaisu.

Valtiovalta on valmistautunut koko vuoden integraationeuvotteluja varten. Tutkimuslaitokset ovat tehneet tutkimuksia maatalouden sopeutumisesta EY:hyn ja selvityksiä EY:n järjestelmistä, koska perustiedon hankkiminen on ensisijaisen tärkeää niin tutkimukselle kuin neuvotteluille. EY:n komissiolle toimitettu aineisto on ollut pohjana myös neuvotteluihin valmistautumiselle.

EY:tä koskeva selvitystyö

Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (MTTL) ja Pellervon Taloudellinen Tutkimuslaitos (PTT) ovat tehneet tähän mennessä useita selvityksiä EY:n maatalouspolitiikasta ja Suomen maatalouden sopeutumisesta siihen. Myös Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) ja Puutarhaliitto ovat olleet aktiivisesti mukana tekemässä erilaisia selvityksiä.

Selvitysten kohteena oli aluksi hinta- ja tukitaso Suomessa ja EY:ssä. Ensimmäinen havainto on, että Suomen tuottajahintataso on huomattavasti korkeampi kuin EY:n hintataso. Suomen markan devalvoituminen on kuitenkin pienentänyt hintaeroa, mutta edelleenkin Suomen tuottajahintataso on lähes kaksinkertainen EY:n hintatasoon verrattuna (taulukko 16).

Arvioitaessa Suomen maatalouden sopeutumista EY:hyn lähtökohtana on tosiasia, että markkinahinnat vaikuttavat tulonmuodotukseen enemmän EY:ssä kuin Suomessa, jossa tuella on huomattava merkitys. Jos tuottajahinnat putoavat lähes puoleen nykyisistä hinnoista, viljelijöiden tulee alentaa tuotantokustannuksia hyvin huomattavasti nykyisestä tasosta säilyttääkseen tulotonsa edes tyydyttävällä tasolla. MTTL:n tutkimuksissa on tähän mennessä keskitytty arvioimaan mahdollisuuksia tähän.

Viljantuotannossa on vaikea saada aikaan kustannussäästöjä liityttäessä EY:hyn. Kilpailun kiristymisen voi olettaa pudottavan jossain määrin tuotantopanosten (koneiden ja lannoitteiden) hintoja, mutta muutos ei voine olla kovin suuri. Ainoastaan siemenen hinnan aleneminen on todennäköistä viljan tuottajahinnan aletessa. Kustannusten alentaminen voi tapahtua tuotantoa rationalisoimalla ja erityisesti yrityskokoa nostamalla.

Viljanviljelyn huono kannattavuus johtuu matalasta satotasosta, joka puolestaan on seurausta epäedullisista luonnonoloista. Viljanviljelyllä tuleekin olemaan suurimmat vaikeudet

sopeutua integraatioon. Se onkin perustavaa laatua oleva ongelma koko maataloudelle, sillä mikäli peltoviljelyn kannattavuus romahtaa, viljantuotanto vähenee oleellisesti. Se heikentää samalla kotieläintuotannon mahdollisuuksia selviytyä EY:ssä. Jos peltoviljely vähenee huomattavasti, vaikutus näkyy hyvin selvästi maaseutumaisemassa,

Kotieläintuotanto voi paremmin selviytyä EY:n kilpailussa, joskin senkin rasituksena on matala satotas. Siitä seuraa EY:tä korkeampi kustannustaso. Kustannusten alentaminen on selvästi helpompaa kotieläintuotannossa kuin kasvinviljelyssä, koska rehun hinnan voi odottaa alenevan integraation myötä. Tuotannon rationalisointiin (erityisesti yrityskoon nostamiseen) on kuitenkin kiinnitettävä huomiota. Ongelmaksi tulee rakenteen korjaamisen vaatima rahoitus ja uudet investoinnit.

Maidontuotanto on erityisen tärkeä Suomen maataloudelle. Maidon osuus kokonaistuotannon arvosta on runsas kolmannes ja jos otetaan huomioon vielä naudanliha, nautakarjan osuus on noin puolet maataloustuotannon arvosta. Maidontuotannon säilyttäminen on välttämättömyyttä erityisesti Keski- ja Pohjois-Suomessa työllisyyden ylläpitämiseksi.

Tehdyt selvitykset osoittavat, että mikäli suomalaisen maitotilan tuottajahinta ja tuotantopanosten hinnat olisivat samat kuin Tanskassa, maataloustulo putoaisi 50 % (taulukko 17). Tässä ei kuitenkaan ole otettu huomioon mitään erityistukea maidolle. Laskelma on tehty kesällä 1992, jonka jälkeen tapahtunut valuuttakurssien kellunta on muuttanut asetelmaa mutta ei kuitenkaan ratkaisevasti.

Maidontuotannon säilymistä auttaa maamme etäisyys EY-maista. Maidon kuljettaminen suuressa määrin esim. Tanskasta ei liene kovin todennäköistä. Kuljetuskustannukset (40-50 p/litra) antavat melkoisen rajasuojan, jonka turvin meillä voidaan pitää muita maita korkeampaa hintatasoa ainakin kulutusmaidon osalta. Tällöin yllä mainitun tilan kannattavuus paranee huomattavasti, mutta ei yllä vielä nykyiseen tasoon.

Maitotuotteiden, ennen muuta juuston raaka-aineen osalta hinta ei voine kuitenkaan muo-

Taulukko 16. Tuottajahinnat Suomessa ja Tanskassa vuonna 1991 tammikuun 1993 valuuttakurssien mukaan (1Dkk = 0.875 mk), mk/kg.

	Suomi	Tanska
Maito	3.23	2.40
Naudanliha	29.44	18.60 ¹⁾
Sianliha	16.62	8.87
Kananmunat	11.80	5.71
Vehnä	2.22	1.10
Ohra	1.58	1.06

¹⁾ sonnin liha

Taulukko 17. Maataloustulo 20 hehtaarin maitotilalla Suomen ja Tanskan hinnoin vuonna 1990 toukokuun 1992 vaihtokurssien mukaan, mk/tila.

Lehmien lukumäärä	10-15	yli 20
<i>Suomen hinnoin</i>		
Tuotto	259 800	589 700
Vaihtuvat kust.	74 600	186 200
Kiinteät kustannukset	67 700	157 100
Maataloustulo	117 500	246 400
<i>Tanskan hinnoin</i>		
Tuotto	169 400	389 600
Vaihtuvat kust.	51 300	129 000
Kiinteät kustannukset	59 700	138 400
Maataloustulo	58 400	122 200

Lähde: Marttila & Niemi 1992.

dostua kilpailijamaita korkeammaksi, joten maidontuottajillakin tulee suuria ongelmia sopeutua eurooppalaiseen kilpailuun, vaikka rehun hinta alenisikin huomattavasti.

Tuki

PTT:n tekemät tukivertailut osoittavat Suomen tukitason olevan selvästi korkeamman kuin EY:n maksaman tuen. EY:ssä on käytössä LFA (less favoured areas) -tuki, jonka soveltaminen Suomeen ei ole täysin selvä, vaan vaatii erityisiä neuvotteluja. Suomen aluetukea vastaavaa tukea ei ole EY:ssä, joten Suomen tulisi saada sellainen järjestelmä myös EY:hyn. Muutoin kehitysalueiden tulotaso tulee alenemaan huomattavasti, koska aluetuki on hyvin oleellinen osa tulotukeamme.

Suomen hintapoliittinen tuki muodostuu pinta-alalisästä, hehtaarituesta ja erityyppisistä tuotantotuista. Pinta-alalisän pitäisi olla hyväksyttävissä lähes puhtaana suorana tukena, koska sen ehtoina ovat mm. tulorajat ja pinta-ala.

Suomessa käytetään hehtaaritukea eräänlaisena suorana tukena, koska hintatasoa ei ole voitu nostaa GATT-sitoumusten takia. Tämä

tuki on varsin merkittävä, joten se pitäisi pyrkiä säilyttämään jollain tavoin myös liityttäessä EY:hyn.

Neuvottelutavoitteet

Hallitus on valmistautunut huolella tuleviin EY-neuvotteluihin. Se toivoo pääsevänsä ratkaisuun, joka tyydyttää kaikkia osapuolia. Vaikka neuvottelutavoitteita ei olekaan lyöty lukkoon, voidaan niistä esittää eräitä yleisiä piirteitä.

Neuvottelujen lähtökohtana on EY:n vaatimus, että Suomen on omaksuttava EY:n maatalouspolitiikka. Voidaan kuitenkin lähteä siitä olettamuksesta, että Suomi saa siirtymäkauden (esim. 10 vuotta), jonka aikana se asteittain siirtyy uuteen järjestelmään. Yksi neuvottelujen tärkeimpiä kohtia on tämän siirtymäkauden järjestelyt.

Siirtymäkaudella tullaan hintoja säätelemään jonkinlaisen rajasuojan avulla. Järjestelmään kuuluu erityisesti perustuotannon hintaerojen tasaaminen, mutta alkuvaiheessa myös elintarviketeollisuus haluaa suojaa tuotannolleen. Lopputilanteessa Suomen hintataso voi poiketa yleisestä EY:n hintatasosta vain sen verran kuin markkinahinnat voivat yleensä olla erilaisia esim. kuljetuskustannusten takia.

Toinen tärkeä neuvottelutavoite on saada hyväksytyksi sellainen muutos EY:n maatalouspolitiikkaan, joka sallisi maksaa tukea enemmän kuin nykyinen LFA-tuki tai saada joitain pysyviä erityisetuja Suomen maataloudelle. Jälkimmäisen vaatimuksen läpimeno ei tunnu todennäköiseltä, mutta uusien koko EY:tä koskevien säännösten aikaansaaminen on aina mahdollista. Ne eivät kuitenkaan saa olla kovin laajoja, koska silloin niiden merkitys kilpailutilanteen kannalta häviää. Arktisen maatalouden käsite on uusi asia EY:ssä, minkä toivotaan näkyvän myös neuvottelutuloksessa.

EY tukee sellaista rakennemuutosta, joka ei lisää tuotantoa. Tätä mahdollisuutta pitää myös Suomen käyttää hyväksi. Siirtymäkaudella tulisi oman tuen avulla voida nostaa yksittäisten tilojen kokoa, jotta niistä tuli riittävän suuria ja kilpailukykyisiä EY:ssä.

Maatalous on ottanut hyvin kielteisen kannan integraatioon. Sen mielestä EY:hyn liittyminen aiheuttaa liian vaikean tilanteen maataloudelle. Viljelijät pelkäävät, että maamme maatalous ei pysty sopeutumaan EY:n hintatasoon, vaan suurta osaa maataloudesta uhkaa lopettaminen. Neuvottelijoilla on vaativa tehtävä, jotta he pystyisivät samaan aikaan sellaisen neuvoteltuloksen, joka tyydyttää maataloutta.

12. Tuotantopolitiikkaa

12.1. Tuotantotavoitteet

Tuotantopolitiikan tehtäviin kuuluu määrittää tuotantotavoitteet ja ohjata tuotantoa niin, että tavoite saavutetaan. Tuotantotavoitteiden voi katsoa muodostuvan maataloustulolaeissa säädettyjen tuotanto- ja vientikattojen avulla (ks. taulukko 18). Maatalous 2000 -komitean suositus oli, että pitkällä aikavälillä tuotanto tulisi saada vastaamaan kulutusta, joskin jonkin asteinen ylituotanto tulisi sallia kausivaihtelujen takia. Tätä 100 %:n omavaraisuutta voitaneen pitää tuotantotavoitteena, johon julkinen valta pyrkii.

Maataloustulolaki määrittää valtion ja maatalouden osuudet maataloustuotteiden viennistä aiheutuvista kustannuksista. Taulukossa 18 on esitetty ns. tuotanto- ja vientikatot. Valtion vastuu ylituotannon viennin kustannuksista alenee asteittain. Niinpä valtio vastasi vuonna 1991 naudanlihan vientikustannuksista 90 prosenttisesti 4 milj. kiloon saakka ja sen jälkeen seuraavan 3 milj. kilon vientikustannuksista 50 prosenttisesti. Yli 7 milj. kiloa menevästä viennin osasta maatalous sai vain maailmanmarkkinahinnan. Vuonna 1992 valtio vastasi viennistä 80-prosenttisesti 2 miljoonaan kiloon saakka ja 50-prosenttisesti 5 miljoonaan kiloon.

Samanlaista menettelyä sovelletaan myös maitoon, sianlihaan, kananmuniin ja viljaan. Teollisuuden ja muiden elinkeinojen käyttämä non-food vilja, jonka ne voivat ostaa maailmanmarkkinahintaan, lasketaan mukaan vientiin.

Valtio ei vastaa minkään tuotteen vientikus-

tannuksista enää sataprosenttisesti kuten aikaisemmin. Tosin maidon osalta on vielä jäljellä 100 %:n tuotantokatto, mutta maatalous joutuu vastaamaan 10 miljoonan voikilon viennistä joka tapauksessa.

Maataloudelle tulee vientikustannusta siis pienistäkin vientimääristä. Marginaalierien viennin ollessa kyseessä 10 %:n tai 20 %:n vientikustannusosuus ei välttämättä aiheuta taloudellisia tappioita. Kun osuus nousee 50 %:iin, "sakko" on jo niin suuri, ettei maatalouden kannata ylittää ko. rajaa.

Vientikustannusmaksuja voidaan periä alkuperäisen lain mukaan korkeintaan 13 % kunkin vuoden maataloustulosta. Yli menevä osa jää valtion vastuulle. Lakia muutettiin kuitenkin niin, että vuonna 1991 kattoja ei ollut lainkaan ja vuonna 1992 raja oli 20 %. Vuonna 1993 raja on edelleen 20 %.

Maatalouden vientikustannusvastuuta vähennetään maitotuotteiden, lihan ja viljan tuontimaksujen määrällä. Ajoittain voidaan nimittäin joutua tuomaan mm. lihaa kausivaihtelujen takia ja myös siitä syystä, että eräiden ruhonosien kysyntä on suurempi kuin mihin kotimainen tuotanto riittää. Vastaavasti joudutaan viemään osa tuotannosta ulkomaille. Viljaa joudutaan myös tuomaan mm. teollisuuden erikoistarpeisiin. Vuonna 1992 tuotiin viljaa 25 milj. kg, naudanlihaa 1 milj. kg ja juustoja 1.5 milj. kg. Niistä kertyi tuontimaksuja noin 76 milj. mk.

12.2. Tuotantokattojen ylitykset

Tuotantokatot ylittyivät aikaisemmin erityisesti maidon, naudanlihan ja kananmunien osalta. Maatalouden vientivastuu kasvoi jatkuvasti tuotantokattojen ja maailmanmarkkinahintojen alentuessa. Tilanne korjaantui huomattavasti vuosina 1988 ja 1989, jolloin maatalouden ei tarvinnut lainkaan vastata ylituotannon vientikustannuksista. Erityisesti viljan vienti jäi huomattavasti alle vientikaton molempina vuosina.

Uuden maataloustulolain mukaan vientikatot alenivat, ja järjestelmä tuli aikaisempaa vai-

Taulukko 18. Maidon tuotantomäärät (milj. litraa) ja lihan, kananmunien ja viljan vientimäärät (milj. kg), joihin saakka valtio vastaa 100-, 90- tai 50-prosenttisesti vientikustannuksista vuosina 1990-1994 alkuperäisen vuoden 1989 lain mukaan.

	%	1990	1991	1992	1993	1994	1992-93 ²⁾
Maito ¹⁾	100	2300	2280	2260	2240	2220	2150
	90	2400	2375	2350	2325	2300	
	50	2550	2525	2500	2475	2450	2300
Naudanliha	90	5	4	4	4	3	
	80						2
	50	8	7	6	6	5	5
Sianliha	90	7	6	6	5	5	
	80						4
	50	12	11	10	9	9	6
Kananmunat	90	8	7	6	5	4	
	80						2
	50	12	11	10	9	8	4
Vilja	90	515	490	465	440	415	
	80						350
	50	715	690	665	640	615	550

¹⁾Maataloustuottajat vastaavat joka tapauksessa kolmen miljoonan (vuonna 1991 7 miljoonan ja 1992 10 miljoonan) voikilon vientikustannuksista.

²⁾Uudet vuosia 1992 ja 1993 koskevat tuotanto- ja vientikatot.

keammaksi seurata. Taulukossa 19 on annettu vuosien 1990-92 osalta ne määrät, jotka menivät yli maatalouden täyden vientivastuun. Kun viljasato oli hyvä vuosina 1989-91, maatalouden vientivastuu kasvoi hyvin voimakkaasti niin vuonna 1990 kuin erityisesti vuonna 1991.

Meijerimaidon 100 %:n tuotantokatto oli 2150 milj. litraa vuonna 1992, joka ylitettiin 125 milj. litralla. Maidon vientikustannus oli kuitenkin yhteensä 923 milj. mk, josta maatalouden osuus oli 208 milj. mk. Lihan vientimäärät olivat tuotantoon nähden suhteellisen pienet, mutta vientikustannusta niistä tuli 429 milj. mk, josta maatalouden osuus oli 300 milj. mk. Viljan vientikustannus oli suurin eli 1526 milj. markkaa. Maatalous joutui maksamaan siitä

894 milj. mk. Valtion ja maatalouden osuudet kaikista vientikustannuksista (3 002 milj. mk) jakaantuivat lähes tasan.

12.3. Tuotannon rajoittamistoimet

Tuotantopoliittisista keinoista ovat etusijalla olleet tuotannonrajoitustoimet. Tuotantoa voitaisiin ohjata hintaratkaisulla, mutta koska maataloustuloratkaisu on johtanut yleensä hintojen korotuksiin, reaali hinnat ovat pysyneet ennallaan eikä hintojen avulla ole voitu ainkaan vähentää tuotantoa. Pikemminkin on niin, että tuotannon lisäämispaineet ovat kasvaneet, koska hinnat ovat pysyneet vakaina.

Taulukko 19. Tuotanto- ja vientikattojen ylitykset ja alitukset sekä maatalouden osuus vientikustannuksista vuosina 1987-92.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 ¹⁾
Meijerimaito, milj.l.	-6.0	-130.0	-85.0	48.0	-70	125
Sianliha, milj.kg	4.3	-2.8	3	13.8	5	6
Naudanliha, “	10.	0.5	-4	1.1	12	5
Kananmunat, “	10.7	8.6	10	9.4	2	4
Leipävilja, “		-100.0	-100	-	-	
Rehuvilja, “	-230.0	-510.0	-68	-	697	550
Vientikust., milj. mk	274	0	0	79	1716	1506

¹⁾Arvio tuotanto- ja vientikaton ylityksestä (maatalouden täysi vientivastuu).

Toisaalta hintasuhteita on ollut vaikea muuttaa maatalouden sisäisten tekijöiden takia. Kaikki tuotantosuunnat haluavat vähintään yhtä suuren hintojen korotuksen kuin toiset. Tämän takia tuotannon kehitystä on jouduttu ohjaamaan pääasiassa tuotannonrajoitustoimilla.

Tuotantoa rajoitetaan sekä pakollisilla että vapaaehtoisilla menetelmillä. Pakollisia tuotannonrajoitustoimia ovat maidon ja kananmunien kaksihintajärjestelmät, maatalousyritysten perustamislupajärjestelmä, pellonraivausten rajoittaminen ja kesannointi.

Vapaaehtoisia järjestelmiä varten säädettiin vuonna 1983 puitelaki (laki maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta). Sen perusteella hallitus voi vuosittain päättää erilaisista toimenpiteistä tuotannon rajoittamiseksi. Laki uusittiin toissa vuonna ja se on voimassa vuoden 1994 loppuun saakka. Sen perusteella valtioneuvosto tekee päätöksiä erilaisista rajoitustoimenpiteistä.

Kesannointi sekä maidontuotannon luopumissopimukset olivat tärkeimmät toimenpiteet tuotannon rajoittamiseksi vuonna 1992.

Myös monet muut toimenpiteet vaikuttavat tuotantoon. Tuotantoyksiköiden perustamisen luvanvaraisuus on eräs tärkeimpiä keinoja säädellä tuotantoa. Ylituotannon viennin rahoittamiseksi perittävillä vientikustannus- ja markkinoimismaksuilla sekä lannoite- ja rehuveroilla on markkinointivastuun kattamisen lisäksi myös tuotantoa rajoittava vaikutus. Tuotannonrajoitta-

miseen pyritään myös pellonraivausmaksulla, joka on lopettanut pellonraivauksen lähes kokonaan.

Eräänä keinona rajoittaa tuotantoa voidaan vielä mainita eläkkeellä olevia maataloustuottajia koskevat toimenpiteet. Eläkkeelle siirtymistä on pyritty nopeuttamaan parantamalla eläkkeitä sekä poistamalla eläkeikäisiltä pinta-alalisät ja maidon lisähinta vuoden 1988 alusta sekä kananmunien lisähinta heinäkuun alusta 1988. Eläkkeelle siirtyminen ja tuotannosta luopuminen on kytketty kiinteämmin toisiinsa. Eläkeläisten kanssa on aiemmin tehty myös viljelemättömyyssitoumuksia.

Tuotantoa pyritään myös jossain määrin tukemaan. Naudan- ja lampaanlihan tuotantoa tuetaan lisähinnan avulla ja naudanlihan tuotantoa myös emolehmäsopimuksin. Myös muuta tuotantotukea on olemassa (ks. luku 12.10).

Tuotannonohjaamistoimia on siis hyvin paljon ja ne hallitsevat käytännön maatalouspolitiikkaa. Seuraavassa on lyhyesti tarkasteltu näitä toimenpiteitä, joista osa on aikaisemmin tehtyjä ja osa vain vuotta 1992 koskevia.

12.4. Maataloustuotannon vähentämissopimukset

Maataloustuotannon vähentämiseksi on voitu tehdä sopimuksia, jotka kohdistuvat joko tilan koko tuotantoon tai kotieläintuotantoon tai vain

yhteen tuotteeseen kuten maitoon tai kananmuniin. Vuonna 1992 viljelijällä oli jälleen mahdollisuus luopua kokonaan tai määräajaksi (kuudeksi vuodeksi)

- peltokasvien viljelystä
- lypsykarjaryityksestä
- nautakarjaryityksestä
- sikatalousryityksestä
- siipikarjaryityksestä.

Jos sopimus on osittainen, viljelijä ei saa laajentaa muuta tuotantoaan tilallaan. Kotitarvetuotanto on sen sijaan mahdollista.

Koko tilaa koskevat toimet

Maataloustuotannon vähentämissopimukset ovat koskeneet koko tilan tuotantoa ja niitä on tehty vuodesta 1977 alkaen. Sopimuksia on tehty sellaisten alle 60 vuotiaiden viljelijöiden kanssa, jotka ovat voineet siirtyä metsätalouteen tai pienimuotoiseen elinkeinotoimintaan. Sopimukset on tehty 10 vuodeksi. Korvaus tuotannosta luopumisesta määräytyy tilan tulojen mukaan.

Tässä yhteydessä on tuettu ja kannustettu metsätaloustilojen perustamista. Metsätalouteen tai maaseutuelinkeinoiniin suuntautuva tila saa ensimmäiset viisi vuotta tuloihin sidottua korvausta ja koko ajalta ns. peruskorvausta, joka on 12 500 mk vuodessa. Metsätaloustilalla tuli sopimusta solmittaessa olla vähintään 100 kiintokuutiometrin puuntuotos vuodessa. Näiden tilojen peltojen metsitystä on tuettu maksamalla metsityspalkkio kaksinkertaisena. Uuteen tuotantoon suuntautuminen on kuitenkin vapaaehtoista.

Vuonna 1992 oli mahdollisuus tehdä sopimus koko tilan tuotannon lopettamisesta joko pysyvästi tai kuudeksi vuodeksi. Korvaus lasketaan pellon määrän ja kotieläintalouden laajuuden mukaan. Maidon, kananmunien, sikataloustuotannon ja naudanlihan tuotannon osalta korvaus on porrastettu tuotannon laajuuden mukaan.

Tuotekohtaiset toimet

Yksittäisiin tuotteisiin kohdistuneista sopimuksista olivat viime vuosina tärkeimmät maidon ja kananmunien tuotantoon kohdistuneet toimenpiteet.

Maidontuotannon luopumissopimuksia tehtiin vuoden 1990 lopussa ja vuoden 1991 alussa. Viljelijällä oli kaksi vaihtoehtoa luopua maidontuotannosta: a) lopettaa tuotanto viideksi vuodeksi tai b) lopettaa tuotanto kokonaan eli luopua maidon tuotantokiintiöstä.

Vuonna 1992 oli mahdollisuus tehdä maidontuotannon vähentämissopimuksia joko pysyvästi tai kuudeksi vuodeksi. Tavoitteena oli pudottaa tuotantoa pysyvästi noin 100 milj. litraa, mikä myös onnistui.

Kananmunantuotantoa on vähennetty tehokkaasti tuotannon vähentämissopimuksilla, joita on tehty aika ajoin vuodesta 1976 alkaen. Sopimus on ollut joko määräaikainen tai lopullinen, jolloin valtio on ostanut pois tuotantokiintiöitä. Vuoden 1990 lopussa tehtiin viisivuotisia vähentämissopimuksia, jotka tulivat voimaan vuoden 1991 aikana. Myös vuonna 1992 oli mahdollista tehdä tuotannon lopettamissopimuksia.

Vuonna 1991 tulivat käyttöön kananmunantuotannon tuotantotauot. Tuottaja sai kananmunista lisähinnan (ks. luku 12.8) vain, jos hän piti tuotantotauojen välissä vähintään kymmenen viikon tuotantotauon. Alle 20 viikon ikäisiä kanoja saa kasvattaa tämän tauon aikana.

Kananmunantuotantoa on pyritty supistamaan myös rajoittamalla haudontoja. Sitä varten on annettu yleismääräyksiä haudottavien kananpoikasten määrästä. Hautomojen laajentaminen ja perustaminen on ollut viime vuosina kiellettyä. Vuonna 1992 haudontojen rajoituksia ei kuitenkaan enää ollut.

Vuonna 1992 oli mahdollista tehdä sekä sianlihan tuotannon että porsastuotannon vähentämissopimuksia. Korvaus määräytyi myyntitulojen mukaan. Sianlihan tuotantoa vaikutus on markkinoimismaksujen porrastamisella (ks. luku 12.6).

Tuotannon vähentämissopimuksia voitiin teh-

dä myös viljanviljelyn osalta. Viljellyn pellon pysyvistä poistamisesta maataloustuotannosta saa korvausta 1 500 - 2 700 mk/ha vuodessa viiden vuoden ajan. Mikäli kyseessä on määrääkainen (eli kuuden vuoden) sopimus, korvaus on 900 - 1 600 mk/ha vuodessa viiden vuoden ajan.

Muut toimet

Metsitys on tapa saada peltoa pois pysyvästi tuotannosta. Sitä on myös pyritty aktivoimaan. Viime vuonna tehtiin viisivuotisia metsittämissopimuksia. Korvaus on alueesta riippuen 1 650 - 2 970 mk/ha vuodessa viiden vuoden ajan.

Uuden pellon raivaaminen on tehty käytännössä kannattamattomaksi pellonraivausmaksulla, joka on 50 000 mk hehtaarilta uudelta pelolta.

Maatalouden ylituotantotilannetta ryhdyttiin jo vuoden 1986 elokuussa hoitamaan myös eläkejärjestelyin. Viljelijällä on ollut mahdollisuus siirtyä eläkkeelle ennen varsinaista eläkeikää ja saada siitä korvausta. Viljelijän tuli sitoutua pitämään pellot viljelemättöminä kuuden vuoden ajan.

Vuoden 1993 alusta tuli voimaan laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta. Se korvaa aikaisemman luopumiseläkejärjestelmän.

Sopimuksen voi tehdä 55 vuoden ikäinen viljelijä ja se lakkaa 65 vuoden iässä. Luopumiskorvaus muodostuu perusmäärästä ja luopumislisästä. Perusmäärä on MYEL:in työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen. Luopumislisä määräytyy peltohehtaarien ja kotieläinten määrän mukaan. Maataloustuotannosta on luovutettava vähintään kuuden vuoden ajaksi.

12.5. Kesannointi

Kotieläintuotannon väheneminen on lisännyt rehuviljan ylitarjontaa. Viljan vienti on hyvinä satovuosina noussut yli miljoonan tonnin eli neljännekseen koko viljantuotannosta. Koska viljan maailmanmarkkinahinnat ovat olleet viime vuosina hyvin matalat, vientikustannukset ovat rasittaneet niin valtiota kuin viljelijöitäkin.

Viljan ylituotantoa on pyritty vähentämään lannoiteverolla ja kesannoinnilla. Viljan vientikustannusmaksut ovat myös vaikuttaneet tuotantopäätöksiin.

Lannoiteveroa on kannettu maatalouden vientikustannusosuuden kattamiseksi, mutta sillä on ollut myös ympäristön suojeluun ja tuotannon vähentämiseen tähtäviä tavoitteita. Tuotannon rajoittamiseen lannoiteveron on kuitenkin todettu olevan tehottomia niin käytännössä kuin teoreettisestikin.

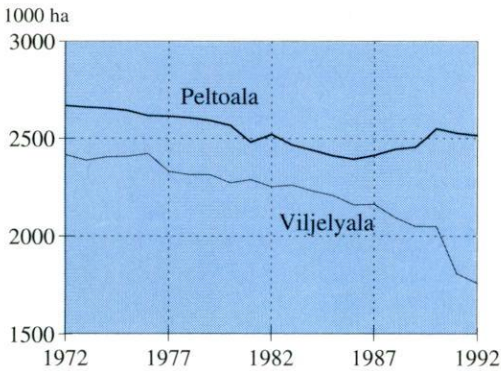
Toinen keino pienentää viljan ylituotantoa on poistaa peltoa tuotannosta kesannoinnilla ja metsittämällä. Tehostettu vapaaehtoinen kesannointi aloitettiin vuonna 1989, jolloin kesannointiin 185 000 ha. Vuonna 1990 samaa vapaaehtoista kesannointia jatkettiin, joskin hieman huonommalla menestyksellä kuin vuonna 1989. Tuotannosta oli pois 175 000 ha. Kesannoinnista sai korvausta.

Vuonna 1991 tuli käyttöön pakollinen kesannointi, mitä oli suunniteltu jo usean vuoden ajan. Järjestelmä oli käytössä myös vuonna 1992. Viljelijän oli kesannoitava 15 % peltoalastaan. Mikäli viljelijä ei halunnut kesannoida, hän joutui maksamaan vientikustannusmaksua 1 000 mk/ha koko peltoalasta. Kesannoinnista vapautettiin alle kolmen peltohehtaarin tilat ja ne tilat, joiden nurmiala oli vähintään 80 % peltoalasta. Kesannointi oli näin ollen käytännössä pakollista.

Tavallisesta kesannoinnista ei maksettu palkkiota kuten vuonna 1991. Viherkesannoinnista maksettiin kuitenkin 400 mk/ha, joten viljelijöillä on mahdollisuus pieneen korvaukseen.

Kesantovelvoite oli porrastettu tulojen mukaan vuonna 1992. Jos viljelijän palkka- ja eläketulot jäivät alle 100 000 markan, oli hänen kesannoitava 15 % pelloistaan. Tulojen ollessa 100 000 - 250 000 mk, velvoite oli 20 % ja tulojen ollessa yli 250 000, velvoite oli 30 %.

Koska viljantuotanto yli vientikaton jää kokonaan maatalouden vastuulle, on taloudellisempaa olla kokonaan viljelemättä yli kyseisen vientikaton, sillä maailmanmarkkinahinta ei kata edes muuttuvia kustannuksia. Tavoitteena oli 500 000 hehtaarin kesannointi, mikä myös saavutettiin.

Kuvio 10. Pelto- ja viljelyala vuosina 1972-92.

Lakia jatkettiin vuoden 1993 loppuun. Kesannointivelvoite on 15 % pinta-alasta. Palkka- ja eläketulot eivät enää vaikuta velvoitteeseen. Mikäli viljelijä ei halua kesannoida, joutuu hän maksamaan 1 000 markkaa hehtaarilta vientikustannusmaksua. Kesannointi on myös ehtona pinta-alatuen (hehtaarituen) saamiseksi. Tavallisesta kesannoinnista ei makseta palkkiota. Viherkesannosta saa sen sijaan 400 markkaa hehtaarilta.

Pakollisella 15 %:n kesannoinnilla saadaan tuotannosta pois noin 300 000 ha. Tavoitteena on kuitenkin kesannoida 450 000 - 500 000 ha vuonna 1993. Tämän takia maksetaan velvoitteen ylittävältä kesannolta peruspalkkiota, joka on 600 - 1 000 mk/ha, sekä vielä lisäpalkkiota velvoitteen ylittävältä osalta 30 %:iin saakka 1 200 - 1 900 mk/ha. Näiden palkkioiden toivotaan nostavan kesannointia tavoitteeseen saakka.

Kesannoinnin lisäksi viljelijä voi osallistua muihin tuotannonsupistamisjärjestelmiin.

12.6. Vientikustannusmaksut

Maatalouden vientikustannusvastuu kasvoi huomattavasti viime vuonna. Vientikustannusmaksuja perittiin seuraavasti:

- Vuonna 1992 perittiin lannoiteveroa 1.70 mk/fosforikilo ja 2.90 mk/typpikilo 31.8. saakka ja sen jälkeen 2.60 mk/typpikilo.

- Viljan osalta perittiin vientikustannusmaksuja seuraavasti: 30 p/kg rehuviljalta, 50 p/kg vehnältä ja 80 p/kg rukiilta 30.6. saakka. Sen jälkeen maksut olivat 20, 40 ja 70 p/kg ja alkaen 1.8. 10 p/kg kaikilta viljoilta. Huono sato vähensi tuntuvasti vientitarvetta, joten markkinointimaksuja voitiin alentaa.

- Sianlihan osalta kerättiin vientikustannusmaksua, joka oli 20 p/kg (1.7 alkaen 50 p/kg) alle 74 kilon ja 100 p/kg yli 74 kilon teurailta. Vuonna 1993 maksut ovat 30 p/kg alle 76 kilon, 100 p/kg 76-80 kilon ja 150 p/kg yli 100 kilon teurailta.

- Valkuaisrehuveroa kannettiin 1.90 mk/kg rasvasta ja raakavalkuaisesta, ei kuitenkaan viljan valkuaisesta. Kunkin rehuseoksen vero määräytyy rasva- ja valkuaisisällön mukaan.

- Maidon ylituotannon vientikustannusten peittämiseksi on peritty vientikustannusmaksua ("rasvasakkoa"), joka oli 0.8 penniä rasvakymmenykseltä maidon 3.7 prosentin rasvapitoisuuden ylittävältä osalta. Tämä maksu on yhtä suuri kuin rasvasta maksettava hinta, joten rasvasta ei maksettu lainkaan rasvapitoisuuden ylittäessä 3.7 %. Vuoden 1993 alusta "rasvasakko" aleni 0.4 penniin kymmenykseltä.

- Suurten sikaloiden ja kanaloiden pitäjät joutuvat maksamaan markkinoimismaksua, jos maksun perusteena oleva tulo ylittää sikatalouden osalta 1.5 milj. mk ja kanatalouden osalta 0.65 milj. mk (vuodesta 1989 alkaen). Jos maatalousyrittäjällä on tuloa sekä sika- että kanataloudesta ja jos vähemmän tuloa tuottavan tuotantos suunnan tulot ovat vähintään 50 000, määrätään markkinoimismaksu molempien tuotantosuuntien yhteenlasketun tulon perusteella. Tulorajan ylittävä yrityskoko on noin 570 sikapaikan sikala ja 3 800 kanapaikan kanala.

Kuten taulukosta 20 käy ilmi, vientikustannusmaksujen kertymä poikkeaa lopullisesta maatalouden osuudesta. Tase voidaan tehdä vasta vuoden päätyttyä. Ylitykset tai alitukset otetaan kuitenkin huomioon seuraavan vuoden laskelmassa. Niinpä lopullinen laskelma osoitti maataloudelta kerätyn 238 milj. mk liian vähän vuonna 1991.

Vuonna 1992 maataloudelta kerättiin arvion mukaan vientikustannusten peittämiseen ja

Taulukko 20. Vientikustannusmaksut vuosina 1990-92, milj. mk.

	1990	1991	1992 ^e
Maito	54	126	108
Kiintiömaksu	133	78	5
Sianliha	17	71	81
Lannoitevero	135	450	492
Rehujen rasvavero			100
Valkuaisvero	196	216	175
Lisätyt markki- noimismaksut	16	15	10
Vilja	161	414	491
Yhteensä	671	1325	1463
Siirtymä edell. vuodelta	152	82	-238
Maatalouden osuus	194	791	1467
Maatalouden osuus			
- ympäristööv.			44
- lähialueprojekti			20
Leipäviljan hinnantas.		39	
Muut		3	
Siirtyy seur. vuodelle	51	-41	-345

Lähde: Maa- ja metsätalousministeriö.

tasapainottamistoimiin 1 463 milj. mk. Varsinaisen vientikustannusvastuun on arvioitu olevan 1 467 milj. mk.

12.7. Maidon kaksihintajärjestelmä

Maidon kaksihintajärjestelmä tuli voimaan vuoden 1985 alussa. Kullekin tilalle asetettiin kiintiö, jonka suuruus määräytyi vuosien 1981/82 ja 1982/83 meijerimaidon tuotantomäärien mukaan (niistä suurimman mukaan). Kukin vuoden 1985 alussa maitoa tuottanut tila voi kuitenkin tuottaa vapaasti 30 000 litraan saakka vuodessa. Vapaakiintiön suuruus nousi 40 000

litraan vuoden 1990 alussa. Kiintiöitä ei voida ostaa eikä myydä.

Mikäli tilan meijeriin lähettämä maitomäärä ylittää kiintiön, yli menevältä osalta peritään kiintiömaksua, jonka suuruus oli viime vuonna 2.05 mk litralta. Periaatteena on, että kiintiön yli menevältä osalta tilalle maksetaan vain maailmanmarkkinahinta. Kiintiön ylitykset ovat olleet vuosittain yhteensä vain noin 10 milj. litraa.

Vuoden 1988 alusta tuli käytäntöön meijeri-kohtainen kiintiöinti. Meijeri joutuu maksamaan kiintiömaksua 50 p/l siltä osalta maitoa, jolla meijeriin tullut maitomäärä ylittää vuoden 1989 maitomäärän. Tarkoituksena on välttää vapaakiintiöiden hyväksikäyttö sekä yleensä meijereiden pyrkimykset maidontuotannon lisäämiseen liiketaloudellisista syistä.

Kiintiöinti on toiminut tavoitteen mukaisesti. Se on estänyt tuotannon lisäämisen. Järjestelmän ongelmana on, että se jähmettää rakennekehityksen, koska yritys koon kasvuun ei ole mahdollisuutta. Tuotostason noustessa on jopa jouduttu vähentämään lypsylehmiä, jolloin navetan käyttö on jäänyt vajaaksi. Maidon kiintiöintiä jatketaan vuoden 1994 elokuun loppuun. Kiintiöintivuosi on ollut kalenterivuosi, mutta nyt se on syyskuun alusta elokuun loppuun. Ensimmäinen kausi on kuitenkin 1.1.92-31.8.93.

Järjestelmää muutettiin niin, että tuotantokenteen parantamiseksi 75 % lakkautetusta kiintiöstä palautetaan heti maaseutupiiriin päätöksellä, ellei vähennys johdu tuotannon vähentämis- tai luopumissopimuksesta. Pohjois-Suomessa lisäksi kiintiö on 100-prosenttinen. Kiintiön yläraja 156 000 litraa päätettiin poistaa.

Luonnonmukaisesta tuotannosta sopimuksen tehnyt saa hakemuksesta luvan aloittaa maidontuotannon. Tuotanto saa olla korkeintaan vapaakiintiön eli 40 000 litran suuruinen.

Maidontuotanto on täysin valtiovallan säätelämää. Sitä valvotaan kolminkertaisella kiintiöinnillä. Ylinnä on koko tuotantoa koskeva katto, meijereillä on omat kiintiönsä ja kaikkein tehokkaimpana rajoituskeinona on tilakohtainen kiintiöinti.

12.8. Kananmunantuotannon kaksihintajärjestelmä

Vuoden 1986 alusta tuli voimaan kananmunantuotannon kiintiöjärjestelmä. Kullekin kananmunantuottajalle määrättiin tuotantokiintiö, joksi tuli suurin vuosien 1982, 1983 tai 1984 myyntimäärästä. Erityisistä syistä kiintiölle saattoi saada muutoksen.

Tuotannon säätely perustuu järjestelmässä lisähintaan, jota maksettiin vuonna 1992 Oulun ja Lapin läänissä 4.24 mk/kg ja muualla maassa 3.84 tuotannon ollessa enintään 10 000 kg ja koko maassa 2.9 mk/kg markkinointikanavasta riippuen tuotannon ollessa enintään 80 000 kg.

Tuottajalle maksetaan tavoitehintaa ja kiintiön osalta lisähintaa. Lisähintaa saa enintään 80 prosentille tuotantokiintiöstä ja 50 000 kiloa ylittävältä kiintiön osalta vain 70 prosentille kiintiöstä. Sitä maksetaan vain 80 000 kiloon saakka.

Hintaporrastuksen takia kananmunien tuotanto onkin laskenut jatkuvasti, mutta siihen ovat vaikuttaneet myös tuotannon vähentämispöytäkirjat. Vientimäärät ovat pudonneet jo melko siedettäväksi.

12.9. Perustamislupajärjestelmä

Tuotantoyksiköiden perustamisen säätely perustui alun perin tavoitteeseen estää teollisuusmaisen maatalouden syntyminen. Tuotanto haluttiin säilyttää viljelijöiden omistuksessa. Yrityksen perustamisen ehtona on, että viljelijä asuu tilalla ja että yrityksen koko ei ylitä annettuja rajoja.

Luvanvaraisuudesta on muodostunut vähitellen tehokas tapa ehkäistä tuotannon laajentamista. Kotieläintuotantoa ei voi ryhtyä harjoittamaan tai entistä yritystä laajentamaan ilman viranomaisen lupaa. Laki kotieläintuotannon ohjaamisesta uusittiin vuoden 1991 alusta ja se on voimassa vuoden 1994 loppuun. Se on pääosin sama kuin aikaisempi laki.

Ilman maaseutupiirin lupaa ei saa aloittaa naudanlihan tuotantoa, jos muita nautaeläimiä on enemmän kuin 30, sianlihan tuotantoa, jos

lihasikoja on yli 25, kananmunan tuotantoa, jos kanoja on enemmän kuin 100 ja siipikarjanlihan tuotantoa, jos siipikarjaeläimiä on enemmän kuin 1 000.

Maitokiintiöiden takia maidontuotannossa ei ole näitä rajoituksia, koska kiintiölaki säätelee erikseen maidontuotantoa. Emolehmiin perustuvaa naudanlihan tuotantoa ei myöskään säädetä. Päin vastoin sitä tuetaan erityisellä emolehmäpalkkiolla.

Lupaa ei saa myöntää yrityksille, joilla olisi nautaeläimiä enemmän kuin 120, sikoja enemmän kuin 400, kanoja enemmän kuin 4 000 ja broilereita enemmän kuin 30 000. Lupa voidaan myöntää maatilalle vain yhtä kotieläinrytystä varten.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että tilalta voidaan saada kaksi kolmasosaa rehutarpeesta. Jos yrityksen koko on suurempi kuin 60 nautaeläintä, 200 sikaa tai 1 000 kanaa, rehuomavaraisuuden on oltava vähintään kolme neljäsosaa. Broilerikanaloilta vaaditaan 1/5 rehuomavaraisuus. Emolehmiä ei ole enää pariin vuoteen ole otettu huomioon rehuomavaraisuutta laskettaessa.

Lupia on yleensä myönnetty vain sukupolvenvaihdossa tai erityisistä syistä myös muulloin yrittäjän vaihtuessa, ja tällöin lähinnä tuotannon jatkamiseen vakiintuneessa laajuudessa.

12.10. Tuotannon tukeminen

Tuotantopolitiikka on maassamme pääasiassa tuotannonrajoittamista. On olemassa kuitenkin eräitä toimia, jotka tähtäävät tuotannon lisäämiseen. Tärkein niistä on naudanlihan tuotantotuki, jonka avulla pyritään nostamaan teuraspainoja. Tämä katsottiin tarpeelliseksi 1970-luvun puolivälissä, jotta kotimaista naudanlihaa olisi riittävästi.

Tuotantotuki toteutetaan siten, että naudanlihalle maksetaan lisähintaa teuraspainon ylittäessä annetut rajat. Yli 190 kilon teuraille (yli 170 kilon hiehoille) maksetaan lisähintaa liitetaulukon 9 mukaan.

Varsinaista pihvikarjan pitoa tuetaan maksamalla ns. emolehmäpalkkiota. Sen suuruus oli

1 700 mk/lehmä vuonna 1992 enintään 30 lehmältä. Uusia sopimuksia tehtiin viime vuonna noin 1 000 viljelijän kanssa noin 7 800 emolehmästä. Järjestelmän piirissä oli kaikkiaan noin 16 000 lehmää.

Lampaanlihalle maksetaan myös ylimääräistä tuotantotukea 9.50 - 21.40 mk/kg. Suoranaista viljan tuotantotukea ei ole olemassa. Rukiin ja rehuviljan tuotantoa tuetaan kuitenkin erityisellä tukialueilla. Rukiin tuotantopalkkio oli 30 p/kg ja rehuviljan tuotantopalkkio 220 mk/ha.

Luonnonmukaista viljelyä ryhdyttiin tukemaan vuonna 1990. Luonnonmukaiseen tuotantoon voi siirtyä kolmen vuoden aikana, jolloin viljelijä saa tukea. Myös aikaisemmin luonnonmukaista viljelyä harjoittaneet voivat saada tätä tukea. Viljelijä sitoutuu harjoittamaan luonnonmukaista viljelyä sopimuskauden loppuun. Tämä ns. luomutuki oli 1 800 - 2 200 mk/ha vuonna 1992. Sopimukset voi tehdä 6, 7 tai 8 vuoden ajaksi.

13. Maatalouden tuki

13.1. Tuki yleensä

Maatalouden tuki voidaan ymmärtää ja määrittää monella tavalla. Tavallisesti sillä tarkoitetaan valtion budjetin kautta maksettavaa tukea. Hintatuki, vientituki ja tuotantoavustukset ovat esimerkkejä tästä tuesta. Tuki voidaan määrittää myös tuottajahinnan ja maailmanmarkkinahinnan välisenä erona. Tällöin ajatellaan, että ilman julkisen vallan tukea tuottajahinta olisi sama kuin maailmanmarkkinahinta.

Maamme tukipolitiikan tärkein tehtävä on tuottajahintatason pitäminen maataloustuloneuvotteluissa sovitulla tasolla. Suurin osa tuesta liittyy saumattomasti hintajärjestelmäämme ja sen toteuttamiseen. Jossain määrin on myös hintajärjestelmän ulkopuolista tukea. KehittämISRahaston kautta myönnettävät investointituki ja rakennekehityksen rahoitustuki ovat tällaista tukea (ks. luku 14). Valtio tukee myös maatalouden neuvontaa ja jalostustyötä budjettivaroin.

Tukea käytetään viennin subventoimiseen,

tuloerojen kaventamiseen, tuotannon tukemiseen ja erikoiskasvien, kuten sokerijuurikkaan ja öljykasvien, hintatason toteuttamiseen. Osa tuesta on ns. suoraa tukea, jota kansainväliset järjestöt suosittelivat käytettäväksi hintatuen sijasta.

Taulukosta 21 käy ilmi tuen jakaantuminen eri tarkoituksiin. Tuki on jaettu siinä kolmeen osaan: maataloustuotannon tukeen, markkinointitukeen ja elintarvikkeiden tukeen. Tuotannon tukemiseen käytetään ns. hintapoliittista tukea, rakennetukea ja monenlaista muuta tukea. Hintapoliittista tukea tarkastellaan tarkemmin kappaleessa 13.2 ja rakennetukea luvussa 14.

Markkinointituki jakaantuu raaka-aineiden ja jalosteiden vientitukeen. Valtio joutuu maksamaan vientipalkkioita ja hinnanerokorvauksia, jotta ylituotannon vienti ei alentaisi viljelijöiden saamaa tuottajahintaa. Laskennallisista syistä liikevaihtoveron palautus vientituotteiden osalta näkyy myös viennin tukemisena.

Kolmas taulukossa 21 esitetty tukimuoto liittyy elintarviketeollisuuteen. Sokerin ja öljykasvien kohdalla tasoitetaan kotimaisen ja ulkomaisen hintatason eroja erityisillä tuontimaksuilla ja valmisteveroilla, joiden takia budjetissa on myös tukimaksuja elintarvikkeille. Suurin osa tästä palautuu valtiolle tuontimaksuina ja kuluttajien maksamina valmisteveroina.

PSE-tuki

Maatalouden tuki voidaan määrittää myös laiveammin viljelijän saaman hinnan ja maailmanmarkkinahinnan välisenä erona. Tätä määritelmää on soveltanut mm. OECD selvittäessään eri maiden maatalouden saamaa tukea.

OECD:n tutkimuksessa käytetään tuen mittana PSE-mittaria (producer subsidy equivalent, tuottajatuki), joka lasketaan karkeasti sanottuna tuottajahinnan ja maailmanmarkkinahinnan välisenä erotuksena. Tuottajan saamaan hintaan lasketaan periaatteessa kaikki maataloudelle maksettu tuki kuten hinta- ja vientituki, tuotantoavustukset, investointituki sekä tutkimus- ja neuvontakulut. Tämä menettely on katsottu tarpeelliseksi, jotta kaikki mahdollinen piilotukikin tulisi mukaan laskelmaan.

OECD:n laskema tuki muodostuu hyvin suureksi, koska se lasketaan lähtien maailmanmarkkinahinnoista, jotka ovat matalat. Tuki on hyvin herkkä markkinoilla esiintyvillä häiriöillä, ennen muuta ylitarjonnalle. Eräät näin määritetyt maailmanmarkkinahinnat (kuten kulutusmaidon hinta) ovat ilmeisesti selvästi aliarvioituja. Suomen markan devalvaatio on muuttanut huomattavasti hintasuhteita muihin maihin verrattuna. Sen seurauksena Suomen PSE-tuki on alentunut huomattavasti kahden viime vuoden aikana.

13.2. Hintapoliittinen tuki

Hintapoliittinen tuki on keskeinen hintajärjestelmäämme liittyvä tukimuoto. Hintapoliittisen tuen suuruudesta päätetään maataloustuloneuvottelujen yhteydessä. Korotustarpeesta siirretään nimittäin osa hintapoliittiseen tukeen. Hintapoliittisella tuella tasoitetaan maatalouden sisäisiä tuloeroja, mutta se toimii myös inflaation hidastamiskeinona 1970-luvun puolivälissä, jolloin osa maidon hinnan korotuksesta siirrettiin ns. maidon lisähintana budjetin kautta maksettavaksi.

Hintapoliittisen tuen tärkeimmät erät ovat:

- 1) alueittain ja tilakoon mukaan maksettava tuki
- 2) maidon, lihan ja kananmunien lisähinta
- 3) hehtaarituki

Viime kevään maataloustuloratkaisun jälkeinen hintapoliittista tukea on yhteensä 3934.7 milj. mk.

Pinta-alalisä

Tuloerojen tasaamiseksi maksetaan viljelmäkoon mukaista tukea (ns. pinta-alalisää), joka on sidottu tilan pinta-alaan ja kotieläinten määrään eli ns. jakoyksikköihin (1 hehtaari on yksi jakoyksikkö, samoin 1 lypsylehmä, lihotussika 0.2 jakoyksikköä, jne.). Suurimmillaan tuki on 7-8 hehtaarin tiloilla. Yli 50 hehtaarin peltoalasta ei muodostu iankaan jakoyksiköitä.

Taulukko 21. Maatalouden tuki, milj. mk.

	1989	1990	1991
Maataloustuotanto	4 886	5 253	6 047
- hintapol. tuki	2 990	3 375	3 570
- rakennetuki	989	1 130	1 104
- muut	908	749	1 374
Markkinointi	3 338	4 720	5 079
- vientituki	2 403	3 481	3 838
- liikevaihtovero	492	753	885
- jalostevienti	393	486	355
Elintarvikkeet	735	738	911
- hintatuki	661	680	874
- muut	74	58	37
Muut	50	0	0
Yhteensä, brutto	8 959	10 711	12 037
Yhteensä, netto ¹⁾	7 784	8 997	9 896

¹⁾Nettomenot on laskettu vähentämällä bruttomenoista valtion kantamat vero- ja maksutulot (mm. maatalouden osuus vientikustannuksista).

Lähde: Taloudellinen katsaus 1992.

Vuosittain vahvistetaan maksu jakoyksikköä kohti. Se on ollut porrastettuna viljelijän ja puolison yhteenlaskettujen tulojen ja alueen mukaan.

Pinta-alalisän maksamista varten maa on jaettu viiteen alueeseen, joista kaksi on Etelä-Suomessa ja kolme Pohjois-Suomessa. Se on lisäksi porrastettu tulojen mukaan. Jakoyksikön perushinta oli 700 - 1 050 mk vuonna 1992. Jaettava summa aleni hieman syystä, että sitä käytettiin suoraan maatalouden vientivastuun kattamiseen. Näin myös jakoyksikön perushinta aleni edellisvuodesta. Alle 39-vuotiaat tuottajat (ikärajana oli aikaisemmin 35 vuotta) saavat pinta-alalisän 40 %:lla korotettuna, mikäli heidän tulonsa jäävät alle 90 000 markan (taulukko 22). Lisäksi tilan tulee olla hankittu vuoden 1983 jälkeen.

Pinta-alalisää pitää hakea viljelijän kotikunnan maatalouslautakunnalta. Suuri osa tiloista saa pinta-alalisää.

Hehtaarituki

Vuonna 1990 tuli käyttöön pinta-alaperusteinen tuki, kun osa hintojen korotuksesta maksettiin suorana tukena pinta-alan mukaan. Tämä tuli välttämättömäksi, kun GATT-sopimus kielsi nostamasta maatalouden tukea, jota markkina-hintojen korottaminen olisi merkinnyt. Hehtaarituki oli 500 mk/ha ja vuonna 1992 se nousi 560 markkaan hehtaarilta. Niille alle 39 vuotiaalle viljelijöille, jotka ovat hankkineet tilansa vuoden 1983 jälkeen, hehtaarituki oli 750 mk. Tuki on 85 % perusmäärästä, jos ei kesanno 25 % pelloista. Alle kolmen hehtaarin tilat eivät saa hehtaaritukea lainkaan.

Aluetuki

Alueellisten tuloerojen tasaamiseksi maksetaan maidon ja lihan tuottajille tuotantotukea. Tätä varten maa on jaettu kaikkiaan 10 (lihan osalta 9) alueeseen, joille kullekin on erikseen määrätty maidon ja lihan tuotantotuki. Aluetuella on huomattava merkitys Pohjois-Suomen viljelijöille, sillä esim. Oulun läänissä maidon tuotantotuki on 13.0 - 55.0 p/l, sianlihan tuki 40-55 p/kg ja naudanlihan tuki enimmillään 12.80 mk/kg. Tällä tuella on pystytty tasoittamaan tuloeroja hyvin paljon.

Kotieläinten lukumäärän perusteella maksetaan avustusta (yhdistetty "häntäraha" ja ostorehun hinnanalennuskorvaus) maan pohjoisosassa ja saaristossa. Avustusta maksetaan alueittain porrastettuna 140-1 725 mk kotieläinyksikköä kohti. Avustus on kaksinkertainen

tukialueen eteläisimmässä osissa seitsemän ensimmäisen lypsylehmän osalta ja kolminkertainen maan pohjoisosissa.

Maidon lisähinta

Maidon lisähintaa ruvettiin maksamaan vuonna 1974 inflaation hidastamiseksi. Aluksi se oli tasasuuruinen, mutta myöhemmin sitä on porrastettu maitomäärän mukaan (ks. liitetaulukko 8), joten siitä on tullut maatalouden sisäinen tulonjakoväline. Hintaporrastusta muutettiin viime vuonna.

Yli 65-vuotiaat eivät saa enää lisähintaa. Eläkeläisten toivotaan yleensä luopuvan maataloudesta. Tällöin voi osa pelloista jäädä pois viljelyksestä, mikä vähentää ylituotantoa. Yli 65-vuotiaat eivät myöskään saa enää pinta-alalisää. Nämä kaksi mainittua seikkaa ovat lisänneet halukkuutta siirtyä eläkkeelle, mitä toisaalta tukee luopumiseläkejärjestelmien parantuminen.

14. Rakennetuki

Maamme maatalouden ongelmana pidetään pientä tilakokoa. Tuotantokustannukset muodostuvat tällöin tarpeettoman korkeiksi. Rakennepolitiikan tehtävänä on nostaa tilakokoa ja muutoinkin rationalisoida tuotantoa tuotantokustannusten alentamiseksi.

Julkinen valta tukee maatalouden rakennepolitiikkaa. Sitä varten on olemassa vuon-

Taulukko 22. Pinta-alalisät jakoyksikköä kohti vuonna 1992.

Tuloluokka	Etelä-Suomi	Keski-Suomi	Pohjois-Suomen		
			etelä-vyöhyke	keski-vyöhyke	pohjois-vyöhyke
Alle 90 000	700	770	840	910	1050
90 001-110 000	525	578	630	683	788
110 001-130 000	350	385	420	455	525
130 001-150 000	175	193	210	228	263
alle 39 vuotiaat	980	1078	1176	1274	1470

na 1991 voimaan tullut *maaseutuelinkeinolaki*. Se antaa yleispuitteet valtion tukemalle maatilojen kehittämiseksi. Sen puitteissa myönnetään maatiloille investointi- ja rahoitustukea sekä suoranaisia avustuksia. Lain tarkoituksena on luoda yhtenäinen lainsäädäntö maatalouden ja maaseutuelinkeinojen edistämiseksi. Siihen on yhdistetty aikaisemmin käytössä ollut maatilalaki ja eräitä muita lakeja.

Maaseutuelinkeinolaik keskeinen työväline on *kehittämisrahasto*. Sen kautta julkinen valta tukee maatalouden investointeja antamalla halpakorkoisia lainoja ja suoranaisia avustuksia maatilatalouden kehittämisrahaston kautta. Kehittämisrahaston pääoma on muodostunut valtion vuosittain tekemistä siirroista rahastoon sekä lainojen ja maankäyttötoiminnasta syntyneiden kauppahintasaamisten koroista ja takaisin maksuista. Lainojen korko on alueesta riippuen 4-7 %. Kehittämisrahasto on myöntänyt lainoja erityisesti sukupolvenvaihdoksiin.

Valtion varoin voidaan myös alentaa yksityisten rahalaitosten myöntämien lainojen korkoja, mikäli nämä lainat täyttävät lain edellytykset. Korkotuki on puolet luottolaitoksen korosta. Korkotukilainat ovatkin yhtä merkittäviä kuin varsinaiset valtion myöntämät lainat. Lähes kaikki muut kuin sukupolvenvaihdoslainat myönnetään korkotukilainoina.

Maaseutuelinkeinojen tukeminen

Maataloustuotannon rationalisointi ja alentuminen vähentävät maaseudun asutusta ja uhkaavat autioittaa sitä. Sen tähden on pyritty kehittämään yleensä maaseutuelinkeinoja. Uuden lain tarkoituksena on tehdä tämä avustustoiminta yhtenäiseksi ja entistä laajemmaksi. Maaseutuelinkeinolaik pohjalta avustetaan kuitenkin vain perustuotantoa ja siihen läheisesti liittyvää yritystoimintaa

Varsinaisen maatalouden ulkopuolisten ns. maaseutuelinkeinojen tukemiseen voidaan myöntää avustuksia ja lainoja. Tukea on annettu maatalouden yhteyteen perustettavaa, viljelijöiden harjoittamaa yritystoimintaa varten. Rahoitusta saavat yritykset, joita hoidetaan joko oman perheen työllä tai joihin on palkattu enin-

tään 2-3 vuosityöpaikkaa vastaavasti ulkopuolista työvoimaa. Tärkeimpiä tuettuja toimialaryhmiä ovat olleet pienteollisuusyritykset ja erilaiset työliikkeet (noin kolmannes hankkeista), puutarha-, kasvihuone- ja muu erikoisviljely (runsaat 20 %), maatilalomailu-, hevostalous- ja muuhun vapaa-ajan toimintaan liittyvät yritykset (noin viidennes) sekä turkistarhaus, kalanviljely ja mehiläistenhoito.

Investointitukijärjestelmään kuuluu myös ns. *käynnistystuki*. Nuoret, alle 35-vuotiaat viljelijät voivat saada valtion apua ryhtyessään viljelemään hankkimaansa maatilaa. Avustuksen määrä oli viime vuonna enintään 62 500 mk ja sitä sai käyttää mm. koneiden ja laitteiden tai esim. lannoitteiden ostoon. Starttirahoja oli käytettävissä yhteensä noin 70 milj. mk vuonna 1992.

15. Sosiaalipolitiikkaa

Viljelijä on sekä yrittäjä että työntekijä. Yleiset työntekijää koskevat sosiaalipoliittiset lait eivät koske häntä, minkä takia on kehitetty omaa viljelijäväestön sosiaalilainsäädäntöä. Siitä on päätetty tavallisimmin maataloustuloneuvottelujen yhteydessä. Vastuu sosiaaliturvan kustannuksista jakautuu valtion ja viljelijöiden kesken.

Maatalousyrittäjien työeläke (MYEL) on lakisääteinen ja verrattavissa muiden sektoreiden työeläkkeisiin. Viljelijä maksaa vakuutusmaksua MYEL-työtulonsa perusteella, joka muodostuu pääasiassa tilan pinta-alan mukaan. MYEL-vakuutetuilla on oikeus mm. vanhuus-, varhennettuun vanhuus-, osa-aika-, työkyvyttömyys-, työttömyys- sekä yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Eläkkeen suuruus määräytyy viljelijän maksamien vakuutusmaksujen perusteella. Valtio osallistuu viljelijöiden eläkkeiden rahoitukseen. Koska vakuutettujen lukumäärä on vähentynyt ja eläkkeitä saavien määrä on kasvanut, valtion osuus MYEL-eläkemenosta on nykyisin noin 80 prosenttia.

Sukupolvenvaihdoseläke täydentää varsinaista eläkelakia. Sen tarkoituksena on pääasiassa

edistää maatalousyrittäjien keski-ikäen alentamista ja saada ammatin piiriin ammattitaitoisia viljelijöitä. Sopimuksia on tehty vuosittain 1 500 - 2 000. Viljelmät ovat olleet peltoalaltaan vajaat 20 ha:n suuruisia.

Sukupolvenvaihdoseläkettä voi saada 55 vuotta täyttänyt viljelijä. Sopimus voidaan tehdä jo 50 vuoden iässä, joskin eläkettä voi saada vasta 55 vuotiaana (ns. uinuva eläkeoikeus). Eläkkeen saannin ehtona on edelleen, että tilan toiminnan katsotaan olevan kannattavaa. Eläkkeen suuruus määräytyy käytännössä samoin kuin työkyvyttömyyseläke ja siihen sovelletaan samoja määräyksiä kuin muihinkin varhaiseläkkeisiin. Kauppahinta vaikuttaa myös eläkkeen suuruuteen. Tällä pyritään estämään kauppahintojen nousua ja saamaan ne vastaamaan tilan tuottoarvoa.

Myös vuonna 1974 voimaan tulleen *luopumiseläkelain* tavoitteena on ollut maatalouden rakenteen parantaminen ja maataloustuotannon supistaminen, sillä eläkkeen saannin ehtona on tuotannon lopettaminen. Luopumistapoja on useita. Viime vuosina on suosituimmaksi tullut viljelemättömyyssopimuksen tekeminen pelton metsitys- tai myyntisopimusten jäädessä vähäisemmiksi.

Luopumiseläkelaki lakkasi olemasta voimassa vuoden 1993 alussa. Sen tilalle tuli luopumisjärjestelmä (ks. luku 12.4).

Viljelijä saa sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä korvausta *sairausvakuutuslain* mukaan omavastuuajan jälkeen. Omavastuu-aika on työkyvyttömyyden alkamispäivä ja seitsemän sitä seuraavaa arkipäivää. Vuonna 1991 tuli voimaan laki, jonka perusteella korvausta maksetaan myös omavastuuajalta.

Vuonna 1982 tuli voimaan maatalousyrittäjien *tapaturmavakuutuslaki* (MaTa). MaTa-vakuutus liitetään automaattisesti MYEL-vakuutukseen. Vakuutetuilla on oikeus tapa-turman ja ammattitautien seurauksena kulukorvauksiin, päivärahaan ja eläkkeisiin. Lakisääteisesti vakuutetuilta peritään vakuutusmaksu. Vakuutusmaksu määrätään siten, että viljelijät maksavat puolet lisäturvan kustannuksista.

Vuonna 1988 sovittiin *ryhmähenkivakuutuksen* toteuttamisesta viljelijäväestölle. Se parantaa omaisten toimeentuloturvaa edunjättäjän kuollessa.

Kotieläintaloutta harjoittavat viljelijät voivat saada *vuosilomaa* 22 päivää. Kunnan velvollisuus on järjestää viljelijälle lomittajan lomian ajaksi.

Viljelijä voi saada *sijaisapua* mm. sairauden, tapaturman, kuntoutuksen, asevelvollisuuden tai synnytyksen takia. Äitiysloman aikaista sijaisapua on saanut 320 päivää vuoden 1991 alusta alkaen. Viljelijältä peritään sijaisavusta maksu, joka määräytyy hänen tulojensa ja perheen koon perusteella.

Karjataloustyö ei salli viikonlopun pitämistä samalla tavalla kuin muissa ammateissa, joten työviikko on seitsemänpäiväinen. *Viikkovapaajärjestelmä* on tarkoitettu vapauttamaan viljelijä jatkuvasta työsidonnaisuudesta. Viljelijä voi saada viikkovapaata enintään 12 päivää vuodessa. Viikkovapaapäiviä voi pitää joko erikseen tai yhdessä korkeintaan viisi päivää kuukaudessa. Viikkovapaa on viljelijälle maksullinen ja maksu määräytyy hänen kotieläinmääränsä mukaan. Viljelijöiden maksut otetaan huomioon maataloustulolaskelmassa kustannuksena (15.0 milj. mk keväällä 1992). Osa valtion maksamista korvauksista luetaan puolestaan maatalouden saamaksi tuloksi. Vain noin 20 prosenttia viikkovapaaseen oikeutetuista viljelijöistä on käyttänyt palveluja hyväkseen.

Viljelijöiden *työterveyshuoltokokeilu* aloitettiin vuonna 1980. Työterveyshuolto on ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa ja siihen kuuluvat työpaikkaselvitykset ja terveystarkastukset. Viljelijä maksaa 50 prosenttia terveystarkastuksesta aiheutuvista kustannuksista ja Kansaneläkelaitos ja valtio vastaavat lopuista.

Sosiaaliturvamaksut maksetaan valtion budjetin kautta kokonaisuudessaan. Maatalouden osuus järjestelmän kustannuksista toteutetaan alentamalla tuottajahintatasoa maataloustuloratkaisussa kustannusosuutta vastaavasti. Kevään 1992 ratkaisussa maatalouden osuudeksi arvioitiin 229.1 milj.mk.

IV YHTEENVETO

Maataloutta kohtasi varsin paha kato vuonna 1992 alkukesän kuivuuden takia. Hehtaarisadot olivat keskimäärin 20 % pienemmät kuin pitkän aikavälin trendiarvo. Erityisesti Etelä-Suomen viljanviljely kärsi kuivuudesta.

Viljan ylituotantoa vähennettiin velvoitekesannoinnilla. Viljelijän oli kesannoitava 15 % peltoalastaan saadakseen hehtaarikorvauksen koko viljelyalalleen. Käytännössä viljelijän oli siis syytä kesannoida vaatimuksen mukainen määrä, koska tappio saamatta jäävästä hehtaarikorvauksesta olisi ollut suurempi kuin viljelystä saadusta tulosta. Minimiä suuremmasta kesannoinnista maksettiin erityiskorvaus, mikä nosti palkkiokesannoinnin noin 500 000 hehtaariin eli 18 %:iin koko peltoalasta. Toimenpiteellä oli siis suuri vaikutus kokonaisviljasatoon.

Kato kohtasi erityisesti ohraa, sillä sen hehtaarisato oli lähes 10 % normaalia pienempi. Kauran sato oli myös selvästi alle normaalin. Kadon suuruudeksi arvioitiin 580 milj. mk. Koska viljelijän omavastuuosuus on 30 %, korvausten kokonaisuus oli vain 133 milj. mk.

Kotieläintuotanto aleni kokonaisuudessaan noin 3.5. Maidontuotanto väheni 70 milj. litraa eli 3 % maidontuotannon vähentämissopimusten takia. Omavaraisuus on kuitenkin vielä selvästi yli 100 % niin nesteen kuin varsinkin rasvan suhteen. Naudanlihan tuotanto aleni 7 milj. kg eli 6 %.

Sianlihantuotantoa on rajoitettu vain markkinomismaksulla, joka oli 30 p/kg alle 74 kilon

ruhojen osalta ja 100 p/kg yli 74 kilon ruhojen osalta. Se on pudottanut keskimääräistä teuraspainoa. Sianlihan tuotanto aleni noin 2 milj. kg. Kanamunien tuotanto pysyi ennallaan.

Maataloustuloratkaisu tehtiin maataloustulolain mukaan. Hintaneuvottelukunnan laskelma osoitti 523 milj. markan suuruista korotustarvetta. Koska yleisillä työmarkkinoilla ei korotettu palkkoja lainkaan, ei maataloustuloakaan nostettu lainkaan. Toisaalta osa korotustarpeesta käytettiin sosiaalipoliittisiin korotuksiin, joten korvattavaksi jäi vain 303 milj. mk, josta osa jätettiin toteutettavaksi vuoden 1993 alussa. Loppuosa 285 milj. mk päätettiin maksaa erilaisina tukina, joista kuitenkin hehtaarituki sai suurimman osan.

Maataloustulo aleni noin 12% vuonna 1992. Syynä tähän oli erityisesti viljantuotannon vähentyminen, mutta myös maidontuotannon pieneneminen alensi viljelijöiden tuloja. Markkinomismaksut leikkasivat myös melkoisen osan viljelijöiden tuloista. Tuottajahinnat alenivat hieman, mutta tuki nousi vastaavasti. Tuotantopanosten hintojen nousu oli myös vähäistä.

Maatalous kävi koko vuoden ajan taistelua integraatiota vastaan huolimatta hallituksen vetoimuksista tukea hallitusta mahdollisimman hyvän neuvottelutuloksen saavuttamiseksi integraationeuvotteluissa. Maataloutta huoletuttivat myös GATT-neuvottelut, jotka näyttivät johtavan maataloustuen pienentymiseen.

Taulukoissa käytetyt symbolit:

- e Ennako
- Ei mitään ilmoitettavaa
- .. Tietoa ei ole saatu

Lähteitä:

Maataloustilastolliset kuukausikatsaukset, Maatilahallitus

Tilastokatsauksia, Tilastokeskus

Tilastollinen vuosikirja 1988

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tilastot

Taloudellinen katsaus 1990, Valtiovarainministeriö

Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen tilastot

Maatalous 2000. Komiteanmietintö 1987:24.

Suomen säädöskokoelma

Marttila, J. ja Niemi, J. Finnish agriculture and the Common Agricultural Policy. EAAE:n 28. seminaarissa 1992 Lissabonissa pidetty alustus.

Liitetaulukko 1. Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi ja maatalouden tuotantopanosten hintaindeksi alaindeksineen (1970=100).

	Tuottaja-hintaindeksi	Tuotantopanosten hintaindeksi			Rakennuskustannusindeksi
		Yhteensä	Tarvikehintaindeksi	Kone- ja kalustokustannusindeksi	
1975	188.2	205.9	188.4	208.3	230.2
1976	213.6	238.4	255.3	231.2	255.4
1977	229.4	273.6	267.3	258.1	281.4
1978	242.5	285.4	273.8	282.2	294.9
1979	257.2	304.3	282.8	308.7	325.6
1980	288.2	341.7	318.0	341.2	372.1
1981	324.5	394.0	384.9	374.6	400.8
1982	370.0	427.5	423.2	404.0	424.2
1983	394.8	464.2	461.3	445.7	454.3
1984	419.6	501.7	504.0	474.1	479.2
1985	448.4	527.0	531.4	495.9	499.6
1986	456.5	518.6	506.4	517.7	517.1
1987	463.7	522.8	499.5	534.1	535.1
1988	480.7	537.5	496.9	561.9	563.4
1989	500.0	566.5	518.1	590.2	602.5
1990	500.0	607.6	557.4	630.4	647.2
1991	481.5	634.9	600.9	632.3	656.9
1992 ^{e)}	478.5	647.6	618.9	656.3	639.4

Liitetaulukko 2. Eräitä lukuja maatalouden rakenteesta.

	Tilojen ¹⁾ määrä 1000 kpl	Tilojen ¹⁾ keskikoko, ha	Maidon- lähettäjien lkm 1000 kpl	Maatalouden työlliset ²⁾ 1000 henkeä	% koko työvoimasta
1975	248.7	10.05	128	327	14.1
1976	242.7	10.26	119	306	13.4
1977	237.7	10.43	112	278	12.5
1978	232.8	10.60	104	261	11.9
1979	229.3	10.78	98	251	11.1
1980	224.7	10.96	91	251	10.8
1981	218.9	11.16	85	250	10.6
1982	212.6	11.42	78	255	10.7
1983	208.2	11.63	74	246	10.3
1984	203.9	11.85	70	242	10.0
1985	200.5	12.07	66	228	9.4
1986	195.4	12.38	63	218	9.0
1987	192.2	12.59	58	206	8.5
1988	189.0	12.77	53	197	8.1
1989	..	..	48	179	7.2
1990	199.4	12.76	45	170	6.9
1991	200.0	12.90	40	166	7.1
1992 ^{e)}			35	159	7.3

¹⁾ yli 1 pelto ha.

²⁾ Lähde: Työpoliittinen Aikakauskirja, Työministeriö Suunnittelusihteeristö

^{e)} ennakko

Liitetaulukko 3. Eläinten lukumäärä kesäkuun laskennan mukaan sekä lehmien keskituotos.

	Lehmiä 1000 kpl	Keskituotos l/lehmä	Sikoja 1000 kpl	Kanoja 1000 kpl
1972	836.5	3889	1045.7	5963.7
1973	823.6	3839	1139.3	5869.0
1974	818.5	3856	1048.9	5803.2
1975	773.2	3997	1036.1	5943.3
1976	763.1	4200	1053.9	6333.2
1977	751.6	4197	1143.3	6245.1
1978	742.0	4260	1244.7	6046.4
1979	730.1	4336	1288.7	6029.4
1980	719.5	4478	1410.2	6040.7
1981	700.8	4450	1467.1	5200.2
1982	689.2	4493	1475.3	5291.5
1983	663.1	4778	1440.7	5440.4
1984	659.5	4799	1381.8 ¹⁾	6025.3
1985	627.7	4812	1295.2 ¹⁾	5922.4
1986	606.8	4935	1322.7 ¹⁾	5532.1
1987	589.0	4905	1341.9 ¹⁾	5341.6
1988	550.6	4990	1305.1 ¹⁾	5237.6
1989	506.6	5246	1290.7 ¹⁾	4923.3
1990	489.9	5547	1394.1 ¹⁾	4844.8
1991	445.6	5619	1344.3 ¹⁾	4138.0
1992	428.2	5620 ^{e)}	1297.9 ¹⁾	3968.9

¹⁾Lukuun sisältyvät myös meijereiden siat.

^{e)}ennakko

Liitetaulukko 4. Lannoitteiden myynti (kg/ha).

	N	P	K
1972-73	69.4	30.8	47.4
1973-74	78.2	33.4	52.0
1974-75	85.8	34.2	53.9
1975-76	79.6	29.5	47.6
1976-77	65.4	25.0	41.1
1977-78	69.1	25.8	43.3
1978-79	76.9	27.8	47.4
1979-80	83.3	28.0	50.2
1980-81	82.4	27.8	49.3
1981-82	78.7	26.8	47.5
1982-83	91.4	29.9	53.8
1983-84	90.7	30.9	55.9
1984-85	88.9	30.8	56.5
1985-86	90.0	30.2	55.5
1986-87	94.4	31.0	56.5
1987-88	98.2	32.0	59.3
1988-89	100.3	29.7	56.1
1989-90	111.5	30.7	57.6
1990-91	109.4	26.3	53.4
1991-92	92.8	19.9	39.7

Liitetaulukko 5. Maatalouden kokonaislaskelma, kokonaistuotto käyvin hinnoin, milj. mk.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 ^o
Kasvinviljelytuotto						
- Ruis	202.1	189.0	163.3	448.5	430.8	492.6
- Vehnä	1081.6	933.4	659.6	1028.5	1415.0	954.7
- Ohra	1521.0	1196.6	1266.0	1435.8	1552.8	1510.9
- Kaura	680.8	517.1	571.8	901.6	1377.3	997.3
- Ruokaperuna	358.8	640.4	517.9	457.9	313.4	359.2
- Teollisuusperuna	200.1	92.2	223.7	260.9	226.2	170.3
- Siemenperuna	8.9	6.9	10.7	10.8	9.3	6.2
- Sokerijuurikas	457.0	243.4	489.2	555.2	545.8	472.2
- Öljykasvit	451.2	454.3	461.7	515.5	526.6	439.9
- Herne	23.7	12.3	13.6	16.3	20.6	33.1
- Nurmikasvien siemenet	31.5	17.4	43.5	47.1	62.2	43.6
YHTEENSÄ	5016.6	4303.1	4421.2	5678.2	6479.9	5480.1
Puutarhatuotto						
- Juurikasvit	82.9	70.8	123.5	90.1	91.1	107.3
- Vihannekset	538.1	546.4	527.5	599.7	566.4	528.4
- Marjat	123.4	117.4	117.6	162.5	191.7	160.6
- Hedelmät	48.9	15.8	44.1	53.3	19.9	21.4
YHTEENSÄ	793.3	750.4	812.7	905.6	869.1	817.7
Kotieläintuotto						
- Maito	8048.5	7893.0	7638.3	8170.6	8439.2	7730.4
- Naudanliha	3532.2	3547.3	3411.1	3520.9	3794.7	3582.6
- Pikkuvasikanliha	1.6	1.7	1.7	1.8	0.5	0.5
- Sianliha	2870.1	2907.9	2924.5	3141.2	3302.0	2942.3
- Lampaanliha	40.0	41.9	36.3	37.1	43.2	38.1
- Hevosenliha	18.1	19.2	14.6	15.6	17.3	18.5
- Siipikarjanliha	265.8	334.7	365.4	392.6	438.6	494.8
- Kananmunat	896.3	865.4	848.3	889.1	902.3	793.4
- Eläinten vienti	12.2	11.2	10.6	6.6	9.9	7.0
YHTEENSÄ	15684.7	15622.3	15250.8	16175.6	16947.8	15607.6
TUOTANTO YHTEENSÄ	21494.7	20675.8	20484.6	22759.5	24296.8	21905.4
Vuokratulot						
- Tuotantovälineistä	464.7	457.0	469.4	482.6	581.1	582.1
- Rakennuksista ja maasta	148.1	165.3	166.9	175.2	184.9	189.2
YHTEENSÄ	612.8	622.3	636.3	657.8	766.0	771.3
Tuet						
- Viljelmäkoon muk. tuki	579.5	531.4	644.6	1340.9	961.5	840.3
- Kotieläinluvun muk. tuki	124.2	127.8	145.3	180.5	191.8	188.8
- Rehuviljan tuot.palkkio	42.6	41.4	39.6	42.0	45.7	33.6
- Käynnistystuki	90.7	149.3	132.0	116.0	107.0	97.2
- Emolehmäpalkkiot				10.0	20.3	27.0
- Hehtaarituki					564.1	827.0
YHTEENSÄ	837.0	849.9	961.5	1689.4	1890.4	2013.9
Tuotannon tasapainottamiseksi saadut korvaukset						
- Tuotannon muutosop. (4a§)	44.8	16.5			7.8	5.1
- Maidontuot. väh.sop.	129.6	74.1	142.8	141.2	140.5	335.9
- Sikatalouden väh.sop.	12.6	11.7	0.0	0.0	0.0	0.0
- Kananmunatuot. väh.sop.		37.7	0.8	12.8	41.8	61.4
- Kotieläintalouden väh.sop.	32.6	36.1	31.8	22.7	0.0	0.0
- Naudanlihan tuot.palkkio	4.2	5.1	5.3	2.2	0.0	0.0

Liitetaulukko 5, jatkoa.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 ^{e)}
- Kesannoimissopimus	82.1	110.0	209.3	375.5	347.3	729.3
- Luomusopimuspalkkiot					16.5	29.4
- Herneen tuotantosopimus						23.5
- Viherheinän tuotantosopimus						0.3
YHTEENSÄ	305.9	291.2	390.0	554.4	553.9	1184.9
Satovahinkokorvaukset	11.9	34.3	1541.4	128.9	8.1	4.6
KOKONAISTUOTTO YHTEENSÄ	23262.3	22473.5	24013.8	25790.0	27515.2	25880.1
Kustannukset						
- Väkilannoitteet	1875.2	1604.2	1605.9	1674.0	1681.7	1508.0
- Maatalouskalkki	108.1	127.6	119.0	130.4	146.3	118.6
- Väkirehut						
- seokset	2966.9	3319.0	3478.0	3945.7	3470.5	3489.5
- muut	172.9	139.9	122.0	126.2	161.3	114.7
- Rehunsäilöntäaineet	143.5	140.3	145.2	152.1	162.3	142.8
- Kasvinsuojeluaineet	264.8	282.2	291.9	342.6	308.6	328.4
- Ostosiemenet	493.2	590.4	603.0	520.6	388.7	317.2
- Poltto- ja voiteluaineet	585.1	596.4	492.2	572.9	709.6	664.8
- Sähkö	357.3	398.8	369.5	370.9	386.2	381.7
- Maatalouden poltto- ja tarvepuu	133.7	126.1	126.9	131.5	140.5	129.8
- Eläinten välityskustannus	47.7	47.2	45.8	47.3	53.6	55.6
- Yleismenot	1295.9	1343.1	1338.1	1368.1	1523.1	1448.2
- Palkkakustannus						
- palkat	334.9	386.0	363.2	406.4	418.2	456.5
- sosiaalikulut	187.6	207.4	204.3	247.7	273.1	283.2
- Kone- ja kalustokustannus						
- poistot	2921.0	3004.0	3054.0	3190.0	3384.0	3325.0
- kunnossapito	753.1	814.5	807.8	875.3	936.0	962.8
- Työvälineet ja laitteet	136.7	147.8	144.4	153.2	168.4	173.7
- Rakennuskustannus						
- poistot	1062.0	1136.0	1101.0	1260.0	1355.0	1375.0
- kunnossapito	415.8	433.5	433.7	449.9	488.1	453.6
- Velkojen korot	1106.0	1231.8	1338.0	1480.1	1688.5	1714.0
- Eläinten tuonti	1.8	2.0	3.1	4.0	6.7	7.0
- Vuokramenot						
- tuotantovälineistä	326.8	316.7	298.3	292.5	358.5	368.7
- rakennuksista ja maasta	238.4	256.9	270.0	287.5	346.0	351.0
- Maatalousyrittäjiltä peritty kustannus						
- tapaturmavakuutusmaksusta	25.8	28.4	34.9	45.9	58.9	48.5
- sijaisavusta	16.8	20.4	22.5	16.5	20.1	25.6
- viikkovapaasta	10.3	11.0	12.6	12.4	13.7	17.2
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	15981.5	16711.6	16825.3	18103.7	18647.8	18261.1
TUOTTO	23262.3	22473.5	24013.8	25790.0	27515.2	25880.1
KUSTANNUS	15981.5	16711.6	16825.3	18103.7	18647.8	18261.1
MAATALOUSTULO	7280.8	5761.9	7188.5	7686.3	8867.4	7619.0

^{e)}ennakko

Liitetaulukko 6. Maatalouden kokonaislaskelma, kokonaistuotto vuoden 1985 hinnoin, milj. mk.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 ^{e)}
Kasvinviljelytuotto						
- Ruis	191.2	186.7	147.5	371.3	368.4	456.1
- Vehnä	1033.2	963.7	659.3	883.7	1240.0	971.7
- Ohra	1466.8	1160.4	1208.3	1306.6	1449.4	1547.0
- Kaura	657.7	500.3	535.9	782.4	1235.8	994.0
- Ruokaperuna	326.6	437.2	415.4	507.6	483.8	520.4
- Teollisuusperuna	226.9	94.7	213.8	241.2	206.8	133.8
- Siemenperuna	8.6	6.4	9.8	9.7	8.3	5.5
- Sokerijuurikas	446.6	244.8	532.2	559.8	596.2	582.1
- Öljykasvit	434.6	431.5	431.9	459.8	472.4	417.4
- Herne	23.9	10.4	15.1	15.7	19.1	33.6
- Nurmikasvien siemenet	36.4	12.0	35.0	51.4	74.3	60.1
YHTEENSÄ	4852.4	4048.1	4204.1	5189.2	6154.6	5721.7
Puutarhatuotto						
- Juurikasvit	85.7	46.3	92.2	84.8	68.4	76.8
- Vihannekset	514.1	421.7	551.3	582.5	590.8	538.7
- Marjat	122.8	97.6	113.0	124.3	137.2	120.0
- Hedelmät	33.0	11.3	21.9	37.1	16.4	21.4
YHTEENSÄ	755.6	576.9	778.4	828.7	812.8	756.9
Kotieläintuotto						
- Maito	7977.2	7631.7	7150.9	7161.3	7305.3	6592.4
- Naudanliha	3449.7	3405.5	3076.9	2959.5	3262.5	3360.0
- Pikkukasikanliha	1.6	1.6	1.6	1.6	0.5	0.4
- Sianliha	2814.4	2846.2	2736.6	2818.8	3023.3	2862.6
- Lampaanliha	38.3	37.5	29.5	27.3	30.9	29.1
- Hevosenliha	17.2	17.6	12.9	13.1	14.3	17.0
- Siipikarjanliha	252.8	305.6	318.7	346.9	380.2	427.9
- Kananmunat	901.3	867.0	823.0	811.2	819.8	717.8
- Eläinten vienti	11.9	10.7	9.8	5.7	8.3	6.0
YHTEENSÄ	15464.5	15123.5	14159.9	14145.3	14845.1	14013.3
TUOTANTO YHTEENSÄ	21072.4	19748.6	19142.4	20163.2	21812.5	20491.9
Vuokratulot						
- Tuotantovälineistä	440.6	408.0	403.3	396.0	437.1	442.0
- Rakennuksista ja maasta	152.1	167.5	163.3	163.3	166.9	169.9
YHTEENSÄ	592.7	575.5	566.6	559.3	604.0	611.9
Tuet						
- Viljelmäkoon muk. tuki	595.0	538.4	630.7	1249.7	867.8	754.3
- Kotieläinluvun muk. tuki	127.5	129.5	142.2	168.2	173.1	169.5
- Rehuviljan tuot.palkkio	43.7	41.9	38.7	39.1	41.2	30.2
- Käynnistystuki	93.1	151.3	129.2	108.1	96.6	87.2
- Emolehmäpalkkiot				9.3	18.3	24.2
- Hehtaarituki					509.1	742.4
YHTEENSÄ	859.3	861.1	940.8	1574.5	1706.1	1807.8
Tuotannon tasapainottamiseksi saadut korvaukset						
- Tuotannon muutosop. (4a§)	46.0	16.7			7.0	4.6
- Maidontuot. väh.sop.	133.1	75.1	139.7	131.6	126.8	301.5
- Sikatalouden väh.sop.	12.9	11.9				
- Kananmunatuot. väh.sop.		38.2	0.8	11.9	37.7	55.1
- Kotieläintalouden väh.sop.	33.5	36.6	31.1	21.2		
- Naudanlihan tuot.palkkio	4.3	5.2	5.2	2.1		

Liitetaulukko 6, jatkoa.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991 ^{e)}
- Kesannoimissopimus	84.3	111.4	204.8	350.0	313.4	654.7
- Luomusopimuspalkkiot					14.9	26.4
- Herneen tuotantosopimus						21.1
- Viherheinän tuotantosopimus						0.3
YHTEENSÄ	314.1	295.0	381.6	516.7	499.9	1063.6
Satovahinkokorvaukset	12.2	34.8	1508.2	120.1	7.3	4.1
KOKONAISTUOTTO YHTEENSÄ	22850.8	21514.9	22539.6	22933.8	24629.9	23979.3
Kustannukset						
- Väkilannoitteet	1863.4	1830.4	1978.6	2019.5	1870.8	1329.8
- Maatalouskalkki	103.8	122.5	108.1	111.9	122.5	93.3
- Väkipuhut						
- seokset	2990.3	3213.2	3293.5	3565.3	3004.9	2924.9
- muut	215.6	172.1	140.5	117.9	161.6	138.0
- Rehunsäilöntäaineet	145.5	146.8	150.0	156.8	161.3	138.9
- Kasvinsuojeluaineet	261.7	269.3	268.8	314.4	271.6	274.4
- Ostosiemenet	493.2	540.4	520.4	428.6	307.4	260.2
- Poltto- ja voiteluaineet	879.8	958.8	851.6	850.0	876.2	800.0
- Sähkö	344.9	369.4	346.7	340.0	329.9	320.0
- Maatalouden poltto- ja tarpepuu	136.5	125.9	120.0	115.0	115.6	113.0
- Eläinten välityskustannus	45.7	45.1	43.0	44.0	45.2	43.6
- Yleismenot	1330.5	1360.8	1309.3	1275.0	1374.6	1300.0
- Palkkakustannus						
- palkat	309.3	334.4	297.9	295.6	281.9	275.0
- sosiaalikulut	173.2	179.6	167.6	180.2	184.1	170.6
- Kone- ja kalustokustannus						
- poistot	2790.0	2746.0	2698.0	2690.0	2696.0	2645.0
- kunnossapito	725.5	773.6	725.9	750.0	741.1	725.0
- Työvälineet ja laitteet	131.4	137.2	127.4	128.7	134.2	125.0
- Rakennuskustannus						
- poistot	1013.0	1022.0	967.0	1031.0	1038.0	1044.0
- kunnossapito	390.5	390.5	372.0	360.0	366.5	340.0
- Velkojen korot	1118.5	1234.9	1355.9	1431.3	1357.4	1374.4
- Eläinten tuonti	1.8	1.9	1.7	3.5	5.6	6.0
- Vuokramenot						
- tuotantovälineistä	309.9	282.7	256.4	240.0	281.6	280.0
- rakennuksista ja maasta	244.8	260.3	264.2	268.0	312.3	315.1
- Maatalousyrittäjiltä peritty kustannus						
- tapaturmavakuutusmaksusta	26.5	28.8	34.1	42.8	53.2	43.5
- sijaisavusta	17.2	20.7	22.0	15.4	18.1	23.0
- viikkovapaasta	10.6	11.1	12.3	11.6	12.4	15.4
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	16073.1	16578.5	16433.1	16786.3	16123.8	15118.4
TUOTTO	22850.8	21514.9	22539.6	22933.8	24629.9	23979.3
KUSTANNUS	16073.1	16578.5	16433.1	16786.3	16123.8	15118.4
MAATALOUSTULO	6777.7	4936.4	6106.5	6147.5	8506.1	8860.9

^{e)}ennakko

Liitetaulukko 7. Maataloustuotteiden tavoitehinnat vuosina 1970-1992.

	Ruis ¹⁾ (Etelä- alue) p/kg	Vehnä ¹⁾ p/kg	Maito ²⁾ p/l	Naudan- liha ⁴⁾ (kaikki) mk/kg	Sian- liha mk/kg	Kanan- munat ³⁾ mk/kg	Rehu- ohra ¹⁾ p/kg	Rehu- kaura ¹⁾ p/kg	Lampaan- liha ⁵⁾ mk/kg
1.4.1970	63.00	62.00	49.57	5.71	4.20	3.35			
1.1.1971	64.00		51.52	5.93	4.42				
1.9.1971			52.79	6.08					
1.4.1972	66.00	62.00	59.00	6.48	4.42	3.50			
1.4.1972 ⁶⁾	68.85	65.00	65.67	6.54	4.44	3.50	(44.09)	(39.89)	(5.23)
1.5.1973	72.85		71.67	7.54	5.01	3.85	46.09	41.89	7.54
1.4.1974	78.85	70.50	80.00	8.51	5.55	4.25	53.09	48.89	9.04
1.9.1974			84.67		5.88	4.48			
1.4.1975 ⁷⁾	94.85	85.00	87.67	9.76	7.21	5.38	68.09	63.89	11.04
1.9.1975			92.67		7.46	5.52			
1.12.1975				9.85		5.38			
1.3.1976	97.85	87.00	108.70	10.35	8.01	5.52	72.09	65.89	12.04
1.3.1977 ⁸⁾		90.00	119.20	11.75	8.78		76.09	69.89	14.04
1.9.1977			123.20	13.65	9.11				15.94
1.5.1978			126.20						
1.9.1978	104.85	96.00	130.90	14.05	9.36	5.87	78.59	72.39	16.54
1.2.1979 ⁹⁾	114.85	106.00	134.60	14.40	9.66	6.17	83.59	77.39	17.04
1.9.1979	124.85	114.00	149.00	14.90		6.30			17.54
1.4.1980	159.00	148.00	146.60	16.40	10.31	6.85	101.00	94.50	19.10
1.9.1980	161.00	150.00	152.60	17.14	10.91	7.25	103.00	96.50	20.00
1.3.1981	177.00	164.00	160.60	18.69	11.86	7.85	123.00	114.50	21.50
1.9.1981	187.00	172.00	171.90	19.44	12.31	8.20	128.00	119.50	22.30
1.3.1982	207.00	190.00	182.90	20.44	13.01	8.75	142.00	133.50	23.40
1.9.1982			188.90	20.73	13.14	8.88			23.80
1.9.1982 ¹⁰⁾	202.70	185.80					138.00	129.50	
1.3.1983			197.20	21.56	13.68	9.23			24.80
1.4.1983	220.70	204.80	202.70	22.01	13.98	9.46	151.00	141.50	25.30
1.9.1983			205.70	22.31	14.18	9.60			
1.3.1984	231.00	211.00	212.70	23.01	14.68	9.90	156.00	146.00	
1.4.1984	245.00	218.00	216.70	23.31	14.98	10.05	161.00	150.00	25.60
1.9.1984			221.60	23.91	15.38	10.20			26.15
1.3.1985	264.00	231.00	228.60	24.67	16.05	10.50	170.00	158.00	
1.9.1985			230.10						
1.1.1986						9.00			
1.4.1986	270.00	233.00	232.00	24.97	16.25	8.80			25.15
1.3.1987			234.50	25.10	16.30				24.65
1.4.1988	300.00	243.00	244.50	26.10	17.00	9.10	175.00	166.00	25.90
1.1.1989			259.50						
1.3.1989	310.00	251.00	269.00	27.80	17.95	9.20	178.00	176.00	27.45
1.3.1990 ¹¹⁾			277.00	28.22	18.06	9.20	180.00	175.00	27.88
1.3.1991			282.00	28.42			182.00	172.00	
1.9.1991	290.00	231.00							
1.5.1992				27.92					

Viittaukset ks. seuraava sivu

Alaviitteet liitetaulukoon 7.

¹⁾ Viljan hinta 1.4.72 alkaen tammikuun hinta, sitä ennen syyskuun hinta. Voimassa satokauden alusta lukien. Sato-
vuodesta 1983/84 alkaen viljan tavoitehinnat tilatasolla. Tätä ennen VV:n tukkuostohintoja.

²⁾ Maidon hinta 4 %:sta maidosta p/kg ja vuodesta 1973 alkaen keskirasvaisesta maidosta p/l ilman tuotantoavustusta.
Maidon tavoitehintaa nostettiin 1.1.1989 alkaen siirtämällä 15 p/l jälkitilistä.

Maidolle maksettu valtion varoista lisähintaa meijerien vastaanottamasta maidosta

1.9. 1988 alkaen	23.5 p/l	37 000 litraan asti, sen yli menevältä osalta	12.0 p/l	150 000 litraan asti
1.3.1989 alkaen	30.0 p/l	37 000 " "	15.0 p/l	150 000 "
1.9.1989 alkaen	30.0 p/l	50 000 " "	15.0 p/l	150 000 "
1.4.1991 alkaen	ks. liitetaulukko 8.			

Porrastetun lisähinnan maksamisen perustana oleva maitomäärä lasketaan vuosijaksoittain 1.9. alkaen.

³⁾ Vuoden 1988 syyskuun alusta lukien maksetaan kananmunista lisähintaa seuraavasti:

a) Tuotantokiintiö 0 - 10 000 kg

	Lapin ja Oulun läänit	Muulla maassa
1.9.1988 alkaen	2.90 mk/kg	2.55 mk/kg
1.3.1989 alkaen	3.35 mk/kg	2.95 mk/kg
1.3.1990 alkaen	3.74 mk/kg	3.34 mk/kg
1.10.1990 alkaen	3.94 mk/kg	3.54 mk/kg
1.1.1991 alkaen	4.24 mk/kg	3.84 mk/kg
1.1.1993 alkaen	4.19 mk/kg	3.79 mk/kg

b) Tuotantokiintiö 1.1.1988 alkaen 10 001 - 100 000 kg ja 1.1.1991 alkaen 10 001 - 80 000 kg

1.9.1988 alkaen	2.05 mk/kg	2.05 mk/kg
1.3.1989 alkaen	2.50 mk/kg	2.50 mk/kg
1.3.1990 alkaen	2.89 mk/kg	2.89 mk/kg
1.10.1990 alkaen	3.09 mk/kg	3.09 mk/kg
1.1.1991 alkaen	3.39 mk/kg	3.39 mk/kg
1.1.1993 alkaen	3.34 mk/kg	3.34 mk/kg

⁴⁾ Lisäksi maksettu valtion varoista tuotantopalkkiota

1.4.1988 alkaen	4.00 mk/kg	sonni yli 260 kg
	3.10 mk/kg	sonni 210-260 kg
	2.00 mk/kg	sonni 180-210 kg
	3.10 mk/kg	hieho yli 160 kg
1.3.1989 alkaen	1.00 mk/kg	hieho 130-160 kg
	2.00 mk/kg	sonni 190-219 kg
	3.50 mk/kg	sonni 220-269 kg
	5.00 mk/kg	sonni yli 270 kg
	1.00 mk/kg	hieho 140-169 kg
	3.50 mk/kg	hieho 170-259 kg
	5.00 mk/kg	hieho yli 260
1.5.1991 alkaen	ks. liitetaulukko 9.	

⁵⁾ Lisäksi maksettu tuotantopalkkiota lampaanlihasta

1.3.1989 alkaen	8.80 mk/kg	16 kg ja yli
	6.70 mk/kg	13-15 -kiloinen
1.5.1991 alkaen	ks. liitetaulukko 9.	

⁶⁾ Naudanlihalle ja sianlihalle uusi tilastopohja

⁷⁾ Lihan tavoitehintoja sovellettiin 1.3. alkaen

⁸⁾ Lihan tavoitehintoja sovellettiin 1.2 ja kananmunien tavoitehintaa 1.4. alkaen

⁹⁾ Lihan tavoitehintoja sovellettiin 12.1. alkaen

¹⁰⁾ Viljan hinta tilahintatasossa 1982 alkaen

¹¹⁾ Naudan-, sian- ja lampaanlihan hinta kuumapainovähennyksen poistumisen jälkeen. Kananmunilla 1A-luokan hinta. Aikaisempia vuosia koskevat alaviitteet katsauksessa Suomen maatalous vuonna 1988.

Liitetaulukko 8. Maidon tuotantotuki (p/l).¹⁾

Alue	Maitomäärä litraa					
	0 - 50 000		50 001 - 150 000		yli 150 000	
	1.4.-30.9.91 ja 1.9.92 alkaen	1.10.91- 31.8.92	1.4.-30.9.91 ja 1.9.92 alkaen	1.10.91- 31.8.92	1.4.-30.9.91 ja 1.9.92 alkaen	1.10.91- 31.8.92
1	99.0	95.0	84.0	80.0	69.0	65.0
2	73.0	69.0	58.0	54.0	43.0	39.0
3	62.0	58.0	47.0	43.0	32.0	28.0
4	55.0	51.0	40.0	36.0	25.0	21.0
5	46.5	42.5	31.5	27.5	16.5	12.5
6	43.0	39.0	28.0	24.0	13.0	9.0
7	36.5	32.5	21.5	17.5	6.5	2.5
8	34.5	30.5	19.5	15.5	4.5	-
9	55.0	51.0	40.0	36.0	25.0	21.0
10	30.0	26.0	15.0	11.0	-	-

¹⁾ Sisältää aikaisemman lisähinnan ja aluetuen.Liitetaulukko 9. Lihan tuotantotuki (p/kg).¹⁾

Eläinlaji painolaji	Alue								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>1.5.91-30.4.92</i>									
Sonni ja hieho 260 kg ja yli	1460	1350	1130	840	780	660	550	950	500
Sonni 220 - 259.9 kg ja hieho 170 - 259.9 kg	1310	1200	980	690	630	510	400	800	350
Sonni 190 - 219.9 kg	1160	1050	830	540	470	360	250	650	200
Kerran poikanut lehmä	350	350	350	350	350	350	350	350	350
Lammas 16 kg ja yli	2140	2000	1790	1580	1280	1280	1280	1740	950
Sika	85	75	55	40	-	-	-	40	-
<i>1.5.-31.12.92</i>									
Sonni ja hieho 240 kg ja yli	1610	1500	1280	990	930	810	700	1100	650
Sonni 210 - 239.9 kg ja hieho 170 - 239.9 kg	1460	1350	1130	840	780	660	550	950	500
Sonni 190 - 209.9 kg	1310	1200	980	690	620	510	400	800	350
Kerran poikanut lehmä	500	500	500	500	500	500	500	500	500
Lammas 16 kg ja yli	2140	2000	1790	1580	1280	1280	1280	1740	950
Sika	85	75	55	40	-	-	-	40	-
<i>1.1.93 alkaen</i>									
Sonni ja hieho 220 kg ja yli	1610	1500	1280	990	930	810	700	1100	650
Sonni 190 - 219.9 kg ja hieho 170 - 219.9 kg	1460	1350	1130	840	780	660	550	950	500
Kerran poikanut lehmä (1.1.-30.6.93)	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Lammas 16 kg ja yli	2140	2000	1790	1580	1280	1280	1280	1740	950
Sika	85	75	55	40	-	-	-	40	-

¹⁾ Sisältää aikaisemman tuotantopalkkion ja aluetuen.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja

Publications of the Agricultural Economics Research Institute

- No 50 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1985. 42 s. Helsinki 1986.
- No 50a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1985. 42 p. Helsinki 1986.
- No 51 TUTKIMUKSIA SUOMEN MAATALOUDEN KANNATTAVUUDESTA. Tilivuodet 1982-84. Summary: Investigation of the profitability of agriculture in Finland in business years 1982-84. 136 s. Helsinki 1986.
- No 52 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1986. 44 s. Helsinki 1987.
- No 52a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1986. 44 p. Helsinki 1987.
- No 52b KETTUNEN, L. Finlands lantbruk 1986. 44 s. Helsinki 1987.
- No 53 MAATALOUDEN KANNATTAVUUSTUTKIMUS 75 VUOTTA. Summary: Farm accounting in Finland 75 years. 123 s. Helsinki 1987.
- No 54 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1987. 36 s. Helsinki 1988.
- No 54a KETTUNEN, L. Finnish Agriculture in 1987. 36 p. Helsinki 1988.
- No 55 TUOTANTOKUSTANNUKSISTA MAATILAMATKAILUUN. Matias Torvelan 60-vuotisjuhlajulkaisu. 161 s. Helsinki 1988.
- No 56 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1988. 52 s. Helsinki 1989.
- No 56a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1988. 52 p. Helsinki 1989.
- No 57 AGRICULTURE IN DIFFICULT CIRCUMSTANCES. Finnish-Hungarian-Polish seminar, Saariselkä, Finland 1989. 99 p. Helsinki 1989.
- No 58 AALTONEN, S. & TORVELA, M. Maaseudun kehittämisen ongelmat Suomessa. Problems in rural development in Finland. 30 s. Helsinki 1989.
- No 59 TUTKIMUKSIA SUOMEN MAATALOUDEN KANNATTAVUUDESTA. Tilivuodet 1985-87. Summary: Investigation of the profitability of agriculture in Finland in business years 1985-87. 144 s. Helsinki 1989.
- No 60 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1989. 52 s. Helsinki 1990.
- No 60a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1989. 52 p. Helsinki 1990.
- No 60b KETTUNEN, L. Finlands lantbruk 1989. 52 s. Helsinki 1990.
- No 61 FAMILY FARMING POSSIBILITIES. Finnish-Baltic Common Seminar, Helsinki, Finland 1990. 121 p. Helsinki 1990.
- No 62 PUURUNEN, M. A comparative study on farmers' income. 114 p. Helsinki 1990.
- No 63 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1990. 56 s. Helsinki 1991.
- No 63a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1990. 56 p. Helsinki 1991.
- No 64 KOLA, J. Production control in Finnish agriculture. 134 p. Helsinki 1991.
- No 65 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1991. 59 s. Helsinki 1992.
- No 65a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1991. 59 p. Helsinki 1992.
- No 66 STRATEGIES AND TACTICS FOR FAMILY FARMING. Finnish-Baltic joint seminar Riga Latvia 1991. 91 p. Helsinki 1992.
- No 67 TUTKIMUKSIA SUOMEN MAATALOUDEN KANNATTAVUUDESTA. Tilivuodet 1988-1990. Summary: Investigations of the profitability of agriculture in Finland in business years 1988-1990. 154 s. Helsinki 1992.
- No 68 STATE REGULATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION. Finnish-Baltic joint seminar Vilnius Lithuania 1992. 104 p. Helsinki 1992.
- No 69 TORVELA, M. Maatalousekonomian tutkimukseen liittyviä ajatuksia. Some thoughts on the Research of Agricultural Economics in Finland. 36 p. Helsinki 1992.

ISBN 952-9538-29-4
ISSN 0788-5393